

PRENJ (2123 m)

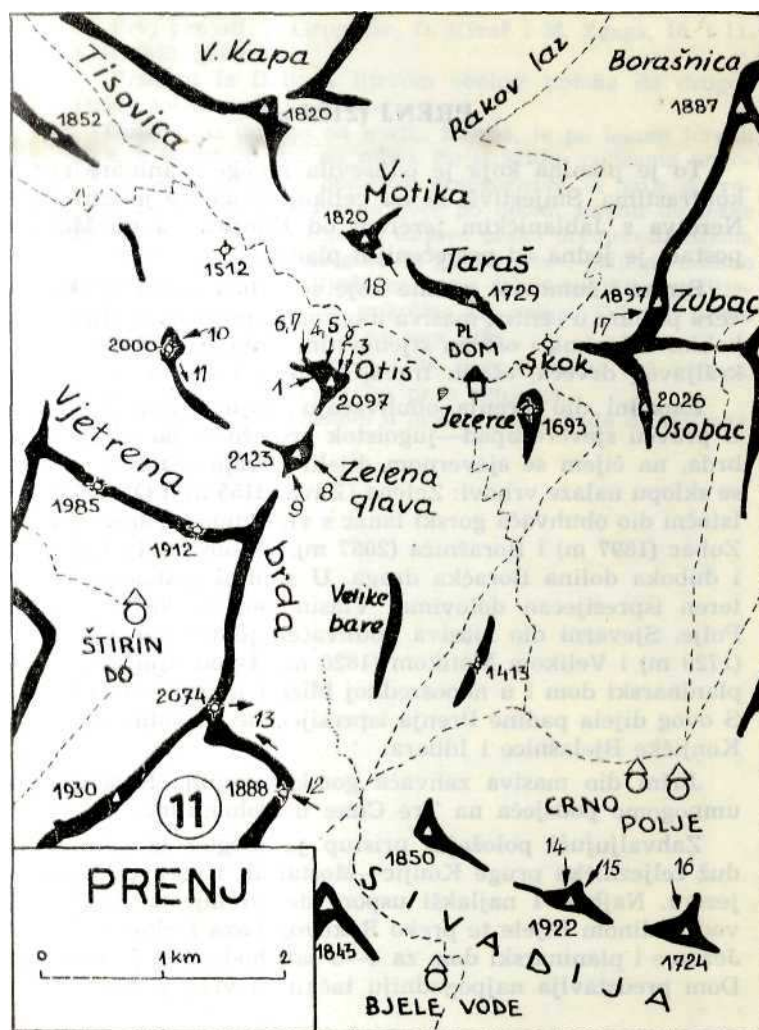
To je planina koja je oduševila mnoge planinare svojim kontrastima. Smjestivši se na velikoj okuci što je čini rijeka Neretva s Jablaničkim jezerom od Konjica pa do Mostara, postala je jedna od posjećenijih planina.

Strme i šumovite padine koje se izdižu s Jablaničkog jezera prelaze u centru masiva u ogromni plato, ispresijecan dubokim dolovima i ostrim stjenovitim vrhovima. Tu je carstvo krčljavog drveća, ostrih trava, kamena i sipara.

Zapadni dio Prenja obuhvaćaju najmarkantniji vrhovi—U pravcu sjeverozapad—jugoistok proteže se lanac Vjetrenih brda, na čijem se sjevernom dijelu odvaja ogranak u čijem se sklopu nalaze vrhovi: Zelena Glava (2155 m) i Otiš (2123 m). Istočni dio obuhvaća gorski lanac s vrhovima Osobac (2026 m), Zubac (1897 m) i Borašnica (2087 m). U tom dijelu usjekla se i duboka dolina Boračka draga. U sredini platoa proteže se teren ispresijecan dolovima: Vlasin Do, Velike Bare, Crno Polje, Sjeverni dio masiva obuhvaćen je vrhovima Tarašom (1729 m) i Velikom Motikom (1820 m). Ispod njih smjestio se planinarski dom i u neposrednoj blizini jezero zvano Jezerce. S ovog dijela padine Prenja ispresijecane su dolinama Bijele, Konjičke Bjelašnice i Idbara.

Južni dio masiva zahvaća gorska skupina Sivadija koja umnogome podsjeća na Tre Cime u Dolomitima.

Zahvaljujući položaju, pristup je moguć sa svih strana duž željezničke pruge Konjic—Mostar ili iz pravca Boračkog jezera. Najbrži i najlakši uspon ide od mjesta Konjic—Put vodi dolinom Bijele te preko Rakovog Laza i Skoka izbija na Jezerce i planinarski dom za 4—5 sati hoda. Put je markiran. Dom predstavlja najpogodniju tačku za vršenje tura.

Prenj — pregledna karta

OTIŠ (2097 m)

Markantni vrh koji se uzdiže 1 sat od Jezerca. Okružen je sa svih strana okomitim stijenama, s nekoliko teških penjačkih uspona. S vrha je odličan pogled na cijelo prostranstvo Prenja.

ZAPADNA STIJENA

SMJER BREZOVEČKI — CERAJ

1

Prvi penjali: S. Brezovečki i Z. Ceraj, 20. VIII 1940. godine.

Pristup: Od planinarskog doma Podno Taroša i V. Motike u pravcu Tisavice, te nešto prije nje skrenuti pod zapadnu stijenu; 1 sat.

Opis: Ulaz kod sjeverozapadnog ruba u zapadnu stijenu. Tada preko par laganih polica pod 30 metara strmu i drobljivu stijenu (klin). Dalje srednje teškim penjanjem pod glavni žlijeb zapadne stijene. Tim žlijebom do njegovog svršetka i kratkim žlijebom lijevo na vrh.

Teškoća: II, visina stijene 250 m, vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: S vrha Otiša markiranim putem do planinarskog doma na Jezerima, 1 sat hoda.

SMJER MIHALJEVIĆ -- ŠAFAR

2

Prvi penjali: K. Mihaljević i D. Safar, 9. VIII 1952. godine.

Pristup: kao pod 3.

Opis: Ulaz s desne strane velikog snježnika ispod sjeverne stijene. Po lako razvedenom škrapastom stijenu gore za dvije dužine (kamena piramida). Odavde polulijevo srednje teškim lomljivim stijenama do izrazitog žlijeba, po kojemu još za dužinu užeta. S tog mjesta par metara udesno, koso prema gore. Preko izbrazdane ploče pod prevjes. Ispod prevjesa ulijevo kosom pukotinom do zaglavljene ploče u pukotinu. Lijevom stranom ploče iznad nje, te po razvedenom terenu obraslom travom ravno gore do police koja od centralne jaruge u sredini stijene polazi sve do istočnog brida. Ta polica predstavlja kamenu ploču punu sipkog kamena, nagnutu prema unutra, a vidi je se vrlo dobro s pod-

Otiš (2097 m) — ■ zapadna stijena

nožja stijene. Od ove police lijevom stranom žlijeba koji se nalazi u markantnom tornju na samom istočnom bridu, travom obraslim terenom za jednu dužinu užeta. Odavde desno oko lijevog ruba žlijeba vrlo teškom priječnicom u sam žlijeb. Žlijebom do njegova završetka, te travnatom policom udesno do velike centralne jaruge koja vodi pod sam vrh. Preko te jaruge udesno odmah pri izlasku iz priječnice, te laganim terenom na desni brid centralne jaruge. Tim bridom pod glatke ploče samog vršnog masiva. Poludesno preko tih ploča do nekoliko rastrganih zubaca po kojima se lagano izađe na sam vrh.

Teškoća: III, mjestimično IV. Visina stijene 200 m, vrijeme penjanja 2,30 sata.

Silaz: kao pod 3.

SJEVERNA STIJENA

SMJER MESARIC — DILBER — BRLEČIĆ

3

Prvi penjali: J. Mesarić, B. Dilber i S. Brlečić, 20. VIII 1940. godine.

Pristup: Od planinarskog doma markiranim putem pod sjevernu stijenu 45 minuta.

Opis: Ulaz na razvedenom terenu desno od raspukline iznad završetka markantne sipine. Razvedenom i strmom stijenom do iznad raspukline, odakle ulijevo do rupe, od koje desno malom priječnicom do druge rupe. Od druge rupe žljebastim terenom, obraslim djelomično travom pod kamin, dobro vidljiv s običnog puta na Otiš. Dalje kaminom do mjesta gdje je on zatvoren i od toga mjesta na desni rub stijene. Dalje desno pločastim terenom na sam vrh.

Teškoća: III, visina stijene 250 metara, trajanje uspona 4 sata.

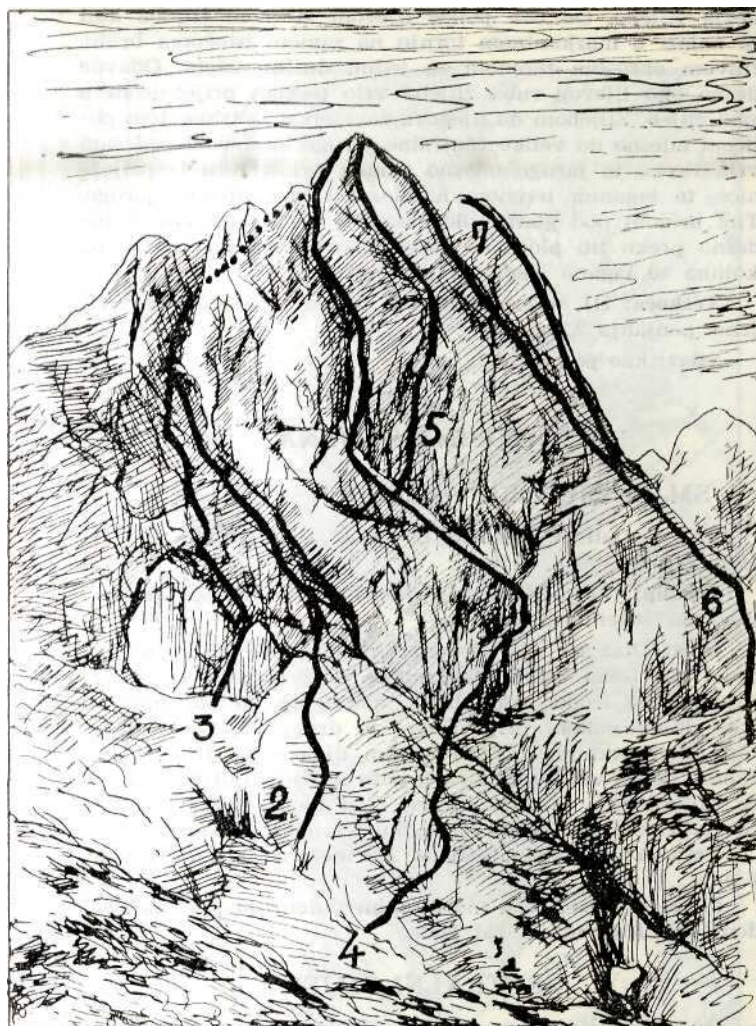
Silaz: S vrha Otiša markiranim putem do planinarskog doma na Jezerima, 1 sat hoda.

CENTRALNI SMJER

4

Prvi penjali: Stjepan Jecić, Zeljko Kućan i Mladen Škreb, 3. X 1953. godine.

Pristup: Od planinarskog doma za vrh Otiša do kamenog čovječuljka, od kojega se jedna zamjetljiva stazica odvaja udesno. Dalje ravno priječiti do markantne sipine. Nju

Otiš (2097 m) — sjeverna stijena

priječiti u donjem dijelu, te poludešno po razvedenom terenu do lijevog ruba markantne travnate police, dobro vidljive s puta.

Opis: S lijeve strane velike ljuške plitkim i okomitim kaminom do ruba. Dalje pukotinom do ruba strme trave, zatim priječnica udesno do velike rupe. Iz rupe desno van u jarugu, iz koje odmah lijevo na početak velike strme police. Po njoj po srednje teškom terenu do mahovine. Nju običi, lijevo kratkom krševitom priječnicom i gore u prvu rupu. Iz rupe lijevo na glatku policu (klinovi) i po njoj u drugu rupu. Od rupe lijevo po teškom terenu u treću rupu. Lijevo preko glatkog prevjesa na gornju usku policu, te u vrlo široki visoki kamin, vidljiv iz doline. Kaminom do završnog prevjesa, te preko njega u jarugu. Jarugom do mjesta gdje se račva, te desnim ogrankom do malog sedlašca. Sa sedlašca priječnicom lijevo u jarugu i iz nje na rub stijene.

Teškoća: IV, mjestimično V i VI. Visina stijene 250 metara, vrijeme penjanja 13 sati.

Silaz: kao pod 3.

SMJER GOVEKAR — REITER

5

Prvi penjali: Govekar i Reiter u ljeto 1956. godine

Pristup: kao pod centralni smjer.

Opis: U svom donjem dijelu smjer se pruža po Centralnom smjeru sve do polovine. Smjer se odvaja s polovine markantne police, dobro vidljive iz doline; oko jedne duljine užeta ispred markantne usjekline kroz koju vodi centralni smjer. S desne strane stupa po žljebastom terenu gore dvije do tri duljine užeta, te po razvedenom terenu na vrh Otiša.

Teškoća: III, mjestimično IV. Vrijeme penjanja 3—4 sata, visina stijene 250 metara.

Silaz: kao pod 3.

SMJER GOVEKAR — CVIKLJEVA

6

Prvi penjali: J. Govekar i Cvikljeva u ljeto 1966. godine.

Pristup: Markiranim putem pod sjevernu stijenju Otiša. Ulaz u smjer nalazi se u razvedenom markantnom grebenu na desnoj strani.

Opis: Razvedenim grebenom gore. U gornjem dijelu greben se dijeli u dva dijela. Smjer se pruža lijevim grebenom.

Teškoća: III, visina stijene 250 metara, vrijeme penjanja 2 do 3 sata. **Silaz:** kao pod 3.

SMJER JANEZIC -- PREVEC

Prvi penjali: Janežič i Prevec 1956. godine.

Pristup: kao pod smjer Govekar—Cvikljeva.

Opis: Razvedenim grebenom do mjesta gdje se on dijeli u dva dijela. Desnim grebenom u pravcu vrha.

Teškoća: III, visina stijene 250 metara, vrijeme penjanja 2 do 3' sata.

Silaz: kao pod 3.

ZELENA GLAVA

Vrh predstavlja najvišu tačku Prenja. Kao što ime i govori, obrastao je travom. Stijene su vrlo krševite i sa svojim jednim dijelom naslanjaju se na greben Vjetrenih Brda.

8 SMJER KROZ ISTOČNU STIJENU

Prvi penjali: S. Brezovečki, B. Dilber i Z. Ceraj, 26. VIII 1940. godine.

Pristup: Od planinarskog doma putem za vrh Zelene Glave. S puta skrenuti lijevo pod istočnu stijenu, 1 sat hoda.

Opis: S vrha točila u 150 metara strmi i izloženi žlijeb. Iz žlijeba priječnica desno po krševitom terenu pod sam vršni masiv, kroz koji prolazi visoki strmi žlijeb (donji dio kršljiv). Tim žlijebom pod prevjese i preko njih na vrh.

Teškoća: II, visina stijene 230 m, vrijeme penjanja 2 sata.

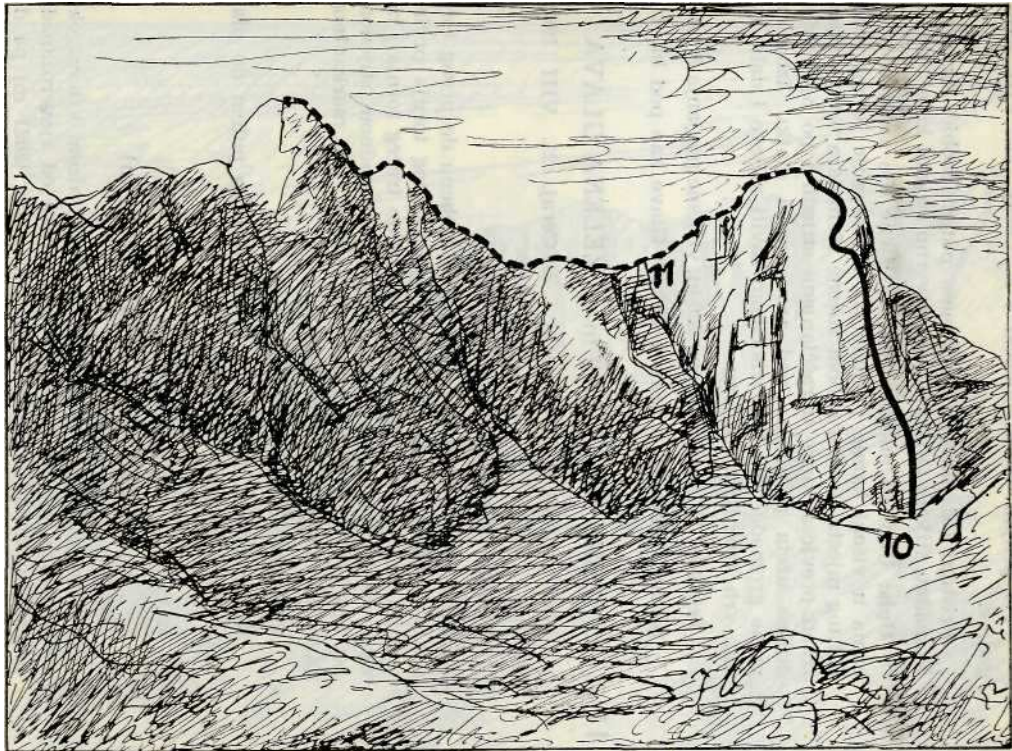
Silaz: Markiranim putem u planinarski dom na Jezerima, 2 sata hoda.

9 JUŽNI GREBEN

Prvi penjali: S. Brezovečki, D. Dilber i Z. Ceraj, 26. VIII 1940. godine.

Opis: S vrha Zelene Glave preko četiri tornja u grebenu, silaz u Vlasin Dol.

Teškoća: II, vrijeme penjanja 3 sata.

Zelena glava (2123 m) — zapadni greben

10 SMJER KROZ SJEVERNU KOTU (2000 m)

Prvi penjali: S. Brezovečki i Z. Ceraj, 21. VIII 1940. godine.

Pristup: Od planinarskog doma putem zaobići sjevernu i zapadnu stijenu Otiša, te pod sjevernu stijenu kote 2000 m.

Opis: Ulaz od najnižeg jezika stijene. Po zasutim policama u visoki kamin i njime do mjesta gdje je zatvoren. Od tog mjesta lijevom rubom stijene 10 metara do prevjesa. Iznad prevjesa lijevo u raščlanjenu stijenu i po njoj dvije dužine užeta poludesno pod prevjesnu i glatku izbočinu vršne gromado. Pod tom izbočinom zaviti ulijevo i dalje na sam vrh kroz strmu stijenu.

Teškoća: IV, visina stijene 220 m, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: Grebenom u pravcu Zelene Glave kao pod br. 11.

11 GREBEN KOTA 2000 m — ZELENA GLAVA

Prvi penjali: S. Brezovečki i Z. Ceraj, 21. VIII 1940. godine.

Pristup: kao pod broj 10; 1 sat.

Opis: S kote 2000 m po obraslom grebenu do prvog tornja u grebenu; njega zaobići udesno. Iza tog tornja prvim strmim žlijebom na greben. Grebenom do trećeg tornja i na njegov vrh. S tornja silaz na sedlašce i zapadnom stijenom po kršljivom žlijebu i glatkim pločama do markantnog puta na sam vrh Zelene Glave.

Teškoća: II, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: S vrha Zelene Glave markiranim putem do planinarskog doma na Jezerima 1 sat.

VJETRENA BRDA (2074 m)

Vjetrena Brda predstavljaju greben s nizom vrhova oko 2000 metara, a proteže se u blagom luku od sjeverozapada prema jugozapadu, odnosno od vrha Ovca (2021 m) pa do kote 1888. Svojom dužinom odvaja Vlasin Do, od doline Tišovice i Štirinog Dola. Greben je vrlo rastrgan i mjestimično obrastao travom.

Vjetrena brda (kota 1888—2074 m)

SJEVERNA STIJENA KOTE 1888 metara

Prvi penjali: K. Mihaljević i D. Šafar, 11. VIII 1952. godine.

Pristup: Od planinarskog doma putem u Dolove (Vlasin Dol) do njihovog kraja, zatim desno pod kotu 1888 m, 1 sat hoda.

Opis: Uspón počinje u centralnoj jaruzi koja je u donjem dijelu zatvorena okomitim pragom, visokim 30 metara. Preko toga praga dolazi se u jarugu koja se škrapastim bridom odmah ostavlja ulijevo, dok se nakon 40 metara ne dođe na glatke vodoravne ploče, kojima se smjer opet vraća na brid. Dostigavši se prelazi na desni brid jaruge i po njemu sve do glatke ploče ispod samog vrha. Dalje se prijeći lijevo na istočni brid sjeverne stijene i dalje na vrh.

Teškoća: II, mjestimično III, visina stijene 200 m, vrijeme penjanja 1 sat.

Silaz: Penjati grebenom u pravcu sjevera, odnosno kote 2074. Vidi pod 13.

13 GREBEN *VJETRENA BRDA: KOTA 1888 m — KOTA 2074 m

Prvi penjali: K. Mihaljević i D. Šafar, 11. VIII 1952. godine.

Pristup: Na kotu 1888 kao pod 12.

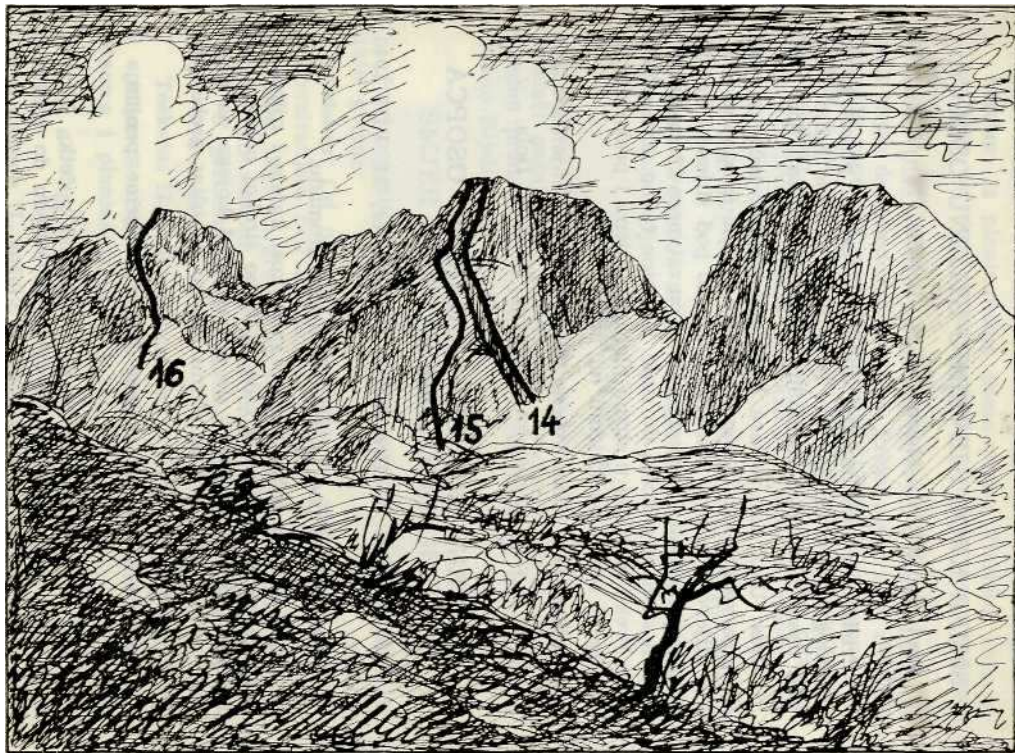
Opis: S kote 1888 m (prvi toranj) ravno po grebenu u smjeru sjeverozapada prema slijedećem vrhu, na podnožju kojega se nalazi velika spilja. To je drugi toranj. Dalje preko još 13 tornjeva na kotu 2074 m. Iza trinaestog tornja greben se cijepa u više malih tornjica bez ikakvog reda koji se pružaju prema Zelenoj Glavi.

Teškoća: II, mjestimično III, dužina grebena 2 km, vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: S kote 2074 m mimo raštrkanih tornjica do mjesta gdje se greben odvaja prema Zelenoj Glavi. Na tom mjestu spušta se jaruga kojom se lagano može doći pod stijenu, 2 sata hoda. Od stijene do planinarskog doma na Jezerima 1 sat hoda.

SIVADIJA (1923)

To je skupina vrhova, smještenih na južnom dijelu masiva. Sa svoje tri stjenovite gromade podsjeća na Tre Cime. No te »prenjske Cime« mnogo su niže, ali svojim položajem

Grupa Sivadija (1922 ni) — sjeveroistočna strana

dominiraju nad Crnim Poljem odakle je najlakši pristup. Gromade se nižu ovim redom: Osobac (1850 m), Crnopoljski Osobac (1922 m) i Mali Osobac (1724 m).

14 SMJER KROZ SJEVERNU STIJENU OSOPCA

Prvi penj-ili: J. (Mesarić i S. Brlečić, 26. VIII 1940. godine.

Pristup: Iz planinarskog doma na Jezercu putem preko Vlasinog Dola u Crno Polje. Prije ulaza u Crno Polje skrenuti desno pod prvu gromadu. Od doma 1,30 sati hoda.

Opis: Ulaz par metara lijevo od najniže tačke stijene. Kroz razvedeni kamin pun polica do grmlja klekovine, odakle ulijevo i tada u polukrugu udesno pod slijedeći kamin. Kaminom penjati do mjesta gdje je on zatvoren i tada udesno uskom strmom policom do rupe. Od rupe ravno gore u prevjes. Preko prevjesa u strmu pločastu stijenu i preko nje na razvedeni teren, po kojemu na vrh.

Teškoća: IV, visina stijene 290 m, vrijeme penjanja 4 sata.

Silaz: S vrha grebenom u pravcu Vlasinog Dola.

15 SJEVERNI BRID CRNOPALJSKOG OSOPCA (1922 m)

Prvi penjali: S. Brezovečki i D. Dilber, 24. VIII 1940. godine.

Pristup: Kao pod 14, ali pod drugu gromadu.

Opis: Ulaz iz točila u markantni kosi kamin i njime do njegove gornje trećine, a tada 10 m po širokoj polici u razvedenu stijenu. Stijenom do sedlašca, od kojega na desni bok brida i kroz kratku strmu stijenu na oštar greben, po kojemu na vrh.

Teškoća: II, visina stijene 200 m, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: S vrha Osopca 53 m istočno od početka žlijeba, koji strmo pada, kroz cijelu sjevernu stijenu do njegovog podnožja. Nakon 100 m stijena je vlažna. U donjem dijelu žlijeb se proširuje. Dalje preko Crnog Polja i Vlasinog Dola u planinarski dom 1,3'0 sata.

SJEVERNA STIJENA MALOG OSOPCA

16

Prvi penjali: J. Mesarić i Z. Ceraj, 24. VIII 1940. godine.

Pristup: Iz planinarskog doma preko Vlasinog Dola u Crno Polje. Iz njega preko kamenjara pod sjevernu stijenu, 2 sata.

Opis: Ulaz s vrha točila pod prevjes i preko njega u mali žlijeb do slijedećeg prevjesa. Preko njega opet u žlijeb do male rupe. Od rupe otvorenom pločastom stijenom pod kamin, u koji se dolazi kratkom i kršljivom priječnicom. Po spomenutom kaminu do kraja cca 20 m i preko pločaste stijene ponovno u jedan mali kamin. Njegovim lijevim bridom na greben i njime na vrh.

Teškoća: IV, visina stijene 200 m, vrijeme penjanja 4 sata.

Silaz: Grebenom desno na sipar i lijevo na stazu koja vodi na Crno Polje.

ZUBAC (1897 m)

Prenjski Materhorn! Vrh koji svojim oštrim tornjem privlači pažnju već za vrijeme uspona iz Rakovog Laza. Ujedno predstavlja svršetak barijere koja se strmo ruši u dolinu Bijele.

SMJER KROZ JUGOISTOČNI GREBEN

17

Prvi penjali: Z. Ceraj, J. Mesarić i S. Brlečić, 23. VIII 1940. godine.

Pristup: Od planinarskog doma na sedlo Skok, odakle traverziranjem pod markantni greben.

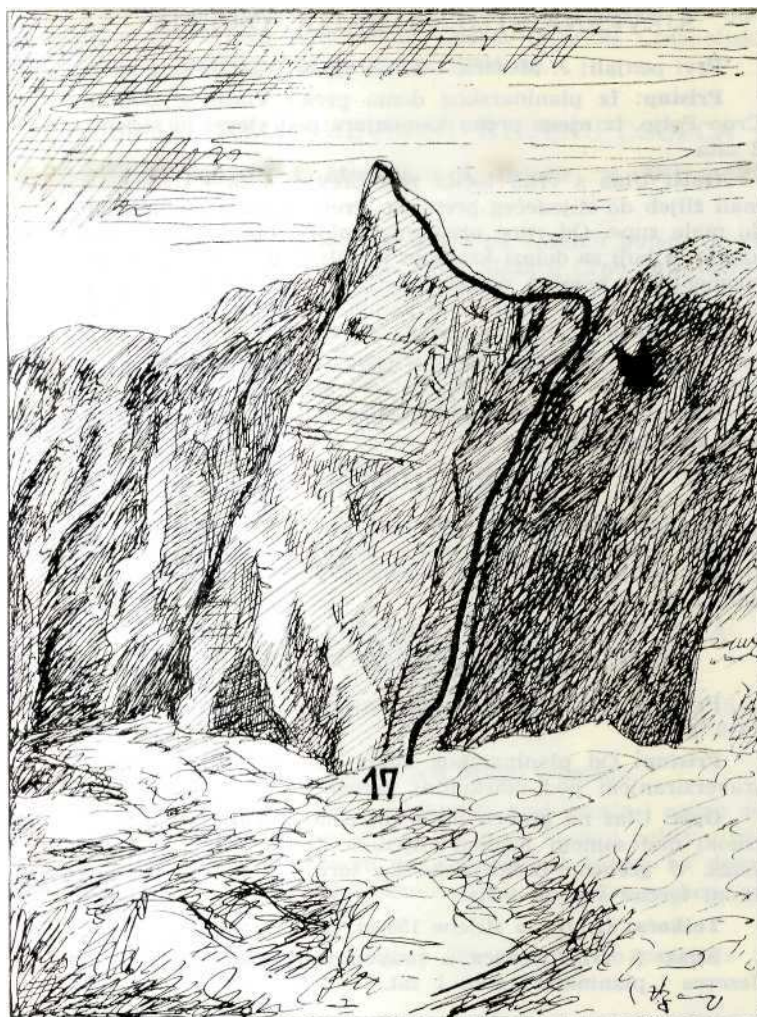
Opis: Ulaz na greben na sedlu između Takaša i Osopca (skok) nad samom južnom stijenom Zupca iznad Rakovog Laza. U grebenu preko nekoliko tornjeva po srednje teškom terenu sve do vrha.

Teškoća: II, visina stijene 150 m, vrijeme penjanja 1 sat.

Silaz: S vrha Cisopca u pravcu jugozapada na put za Jezerca i planinarski dom 1 sat.

VELIKA MOTIKA (1820 m)

Uz vrhove Velika Kapa (1820 m), Taraš (1729 m) najugledniji je vrh koji se strmo diže iznad doline Rakov Loz. Stijene su obrasle i krševite. Ne odlikuju se visinom.

Zubac (1897 m) — zapadna stijena

Prvi penjali: Reiter i Vihtelić u ljeto 1956. godine.

Pristup: Od planinarskog doma na Jezercu putem za Tisovicu. Strmim siparom do njegovog kraja 1 sat hoda.

Opis: Od vrha sipara uzdiže se prva markantna stjenovita glava. Smjer se kreće desno. Kad se izbije pod markantnu stjenovitu glavu, zaobide se lijevom stranom.

Teškoća: III, visina stijene 180 metara, vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: S vrha travnatim grebenom Tisovica—Jezerce 1 sat hoda.

Velika Motika (1820 m) — istočna stijena

MAGLIC (2387 m)

U ogromnom prostoru što ga okružuju tri najpoznatije rijeke Smiješka, Drina i Piva prostire se planinski mas'v koji planinari obično nazivaju jednim imenom — Maglić. Ako pobliže pogledamo, možemo uočiti tri planinske skupine: Maglić, Volujak i Bioč. Svaka zasebno čini jednu cjelinu, te ih ni u kojem slučaju ne možemo svrstati pod isti naslov.

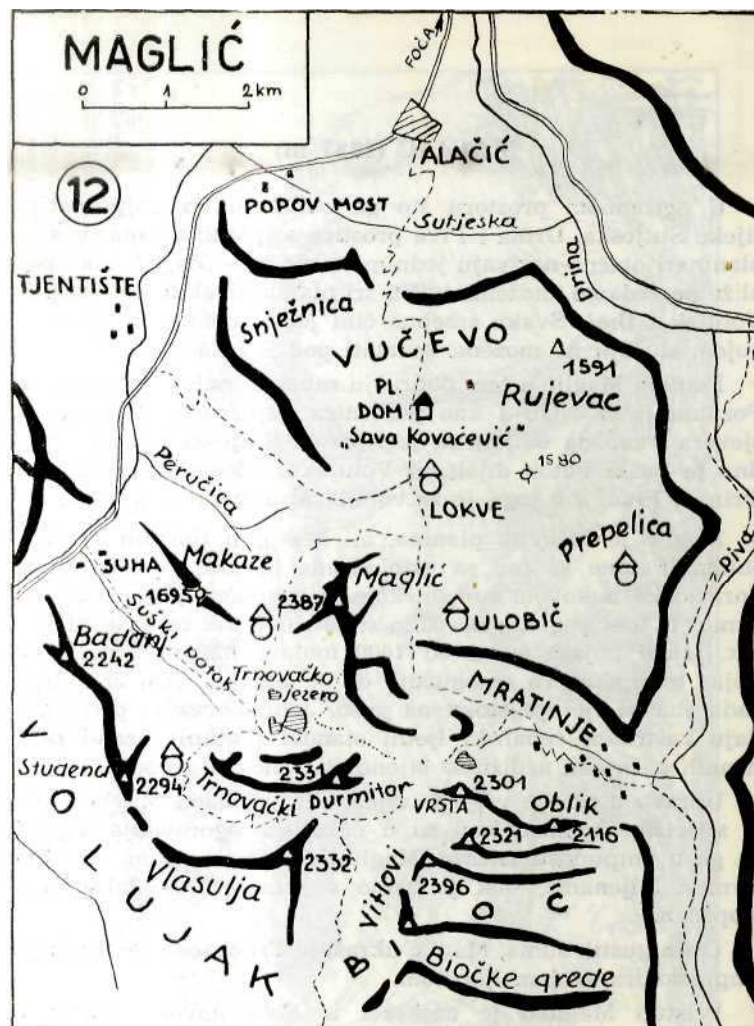
Planina Maglić u tom području zauzima najvažnije mjesto. Poznata je :z NOB-a kao pozornica najkrvavijih borbi. Sa sjevera i zapada odijeljena je rijekom Sutjesikom. Jugozapadno je Šuški Potok dijeli od Volujaka. Istočnu granicu čine Drina i Piva, a s juga je zatvorena Mratinjskom uvalom.

Magl Ć je krševita planina, ali bez onih tipičnih kraških oblika. Padine su mu sa svih strana obrasle gustom crnogoričnom i bukovom šumom koja mjestimično prelazi u prašumu. U tom pogledu naročito se ističu Perućica i Šuški Potok. Iznad pojasa šuma od 1600 metara nagore proteže se >ojas pašnjaka. To omogućuje da je plan'na vrlo živa ljeti kada atočard tjeraju stoku na pašu. Jedina naselja pfredstavljajli raštrkani čobanski ljetni (stanovi (katuni). Iznad pm> stranih pašnjaka uzdižu se stjenoviti vrhovi i grebeni.

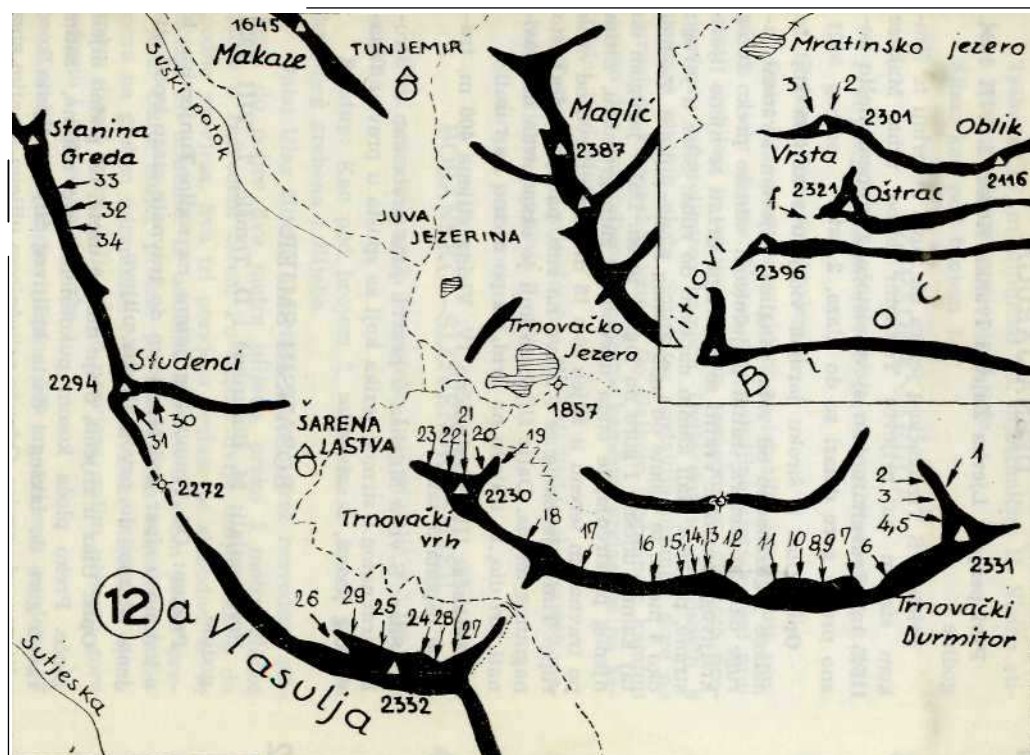
Upravo u novije vrijeme stjenovita gromada Maglica bila je stjecište alpinista koji su u .nekoliko logorovanja uspjeli da ga u potpunosti istraže. Maglić je sa svih strana okružen strmim stijenama, dok je samo s južne strane lakše pristupačan.

Osim gustih šuma, Maglić ukrašuje Trnovačfco jezero, koje impresionira svojom ljepotom.

Pristup Maglicu je najkraći iz Foče novom cestom u Gacko, preko Tjentišta, odnosno Suhe, Iz Suhe dolinom Suškog Potoka na Travničko jezero. Druga mogućnost je preko Alačića — planinske kuće »Sava Kovačev'ć« na Vučevu, Ulobića i Carevog Dola (10 do 12 sati hoda).

Maglić —■ pregledna karta

Maglić — Bioč — Volujak — pregledna karta

ZAPADNA STIJENA

DESNA JARUGA

Prvi penjali: Ljerka Zajec i Ivanka Kosec, 2. VIII 1954. godine

Pristup: S Trnovačkog jezera na Suvu Jezerinu te širokom stazom na prijevoj Tunjemir ispod vrha Makazei (1645 m). Traverziranjem sjeveroistočnog grebena nešto desno prema gore dolazi se do ulaza, 2 sata.

Opis: Ulaz u široku jarugu, vidljivu s katuna koji se nalaze jugozapadno od vrha Maglica. Lijevom stranom jaruge oko 30 metara, zatim priječnicom udesno preko žutog kršljivog kamenja. Vratiti se u jarugu, držati se njene lijeve strane, pa kroz mali kamin nadesno do ruba. Silaz u jarugu oko 4 metra, te njome do uglavljenog kamena (klin). Zaobići: taj kamen udesno i gore na lagani teren. Dalje jarugom do njenog proširenja, te onda udesno na žutu gromadu, zatim, po travnatom terenu u žlijeb oko 16 metara ulijevo od crne rupe. Tim žlijebom gore i lijevo na rub, pa njime do nešto nagnutog terena. Dalje žlijebom koji je eksponiran na travnati širi dio, te ulijevo na brid, pa po njemu na **rub**.

Teškoća: III, mjestimično IV. Visina stijene 400 m, trajanje uspona 3 sata.

Silaz: S vrha Maglica u pravcu juga grebenom do širokog travnatog i strmog jezika koji se spušta u pravcu Trnovačkog jezera, 1 sat hoda.

2

BOSANSKI SMJER

Prvi penjali: M. Buturović i D. Tomšić, 7. VIII 1956. godine.

Pristup: Od Trnovačkog jezera na sedlo Tunjemira, te s katuna u sipar pod Magličem do travnate staze ispod stijene. Stazom do prvog žlijeba ulijevo.

Opis: Ulaz u stijenu, dvije dužine užeta, do podno bijele ploče. Preko ploče kosom pukotinom prvo udesno, zatim ravno gore do lakšeg i dosta kršljivog žlijeba. Njime koso ulijevo pod prevjes. Odavde priječnicom ulijevo, a zatim gore na zupčasti vrh. S vrha slijedi spust i uspon na drugi zub. Dalje slijede zupci koji se zaobilaze s lijeve strane do podno

grebena. Slabo razvedenom stijenom tri duljine užeta do vrha glave. S nje preko žlijeba na travnati položeni teren koji vodi do vrha Maglica.

Teškoća: IV, mjestimično III, mjestimično II. Visina stijene 200 ni, vrijeme penjanja 4 sata.

Silaz: kao pod brojem 1.

ZAPADNA JARUGA

3

Prvi penjali: N. Antonov, F. Savenc, S. Kešmendi, 8. VIII 1956. godine.

Pristup: kao pod brojem 2.

Opis: Ulaz u smjer sa sipara po izrazitoj jaruzi koja presijeca cijelu stijenu. Nakon druge duljine užeta crveni prevjes zaobilazi se ulijevo. Zatim jarugom po glatkom prevjesnom zabrtvljenom kamenu. Dvije dužine do visokih, 6 metara glatkih ploča. Smjer se nastavlja okomito gore po jaruzi do kamenskog istupa. Po glatkom i ispranom kaminu preko dva zabrtvljena prevjesna kamena, prelazi se na zapadni brid Maglica.

Teškoća: III, mjestimično IV i V. Visina stijene 350 metara, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: kao pod brojem 1.

BOSANSKO--SLOVENSKI SMJER

4

Prvi penjali: Angela Prepotnik, Lala Mulalić, 8. VIII 1958. godine.

Pristup: Kao pod brojem 2, a smjer se kreće između krajnjeg grebena i žlijeba.

Opis: Ulaz žlijeba 6 metara ulijevo kroz razvedenu stijenu, do police dva metra ulijevo, preko 3 metra glatke ploče u razvedeni teren. Po njemu dvije duljine užeta do podno prevjesa. Sva tri prevjesa prelaze se slobodno, te se dolazi do udubine. Iz udubine lijevom stranom preko prevjesa. Dalje smjer prolazi po rastrganom razvedenom terenu na greben (piramida). Njime do visoke stijene. S njena vrha slijedi spust dolje preko prevjesa, zatim policom gore udesno i grebenom do vrha.

Teškoća: III, visina stijene 500 m, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: kao pod brojem 1.

Prvi penjali: F. Župan i S. Milićev, 8. VIII 1956. godine.

Pristup: kao pod brojem 2.

Opis: Ulaz oko 200 metara od velikog snježišta u podnožju stijene. Po travnatoj stijeni i glatkim pločama ugibajući se udesno, nakon 12 duljina užeta dolazi se do travnate sipine pod glavu. Po njoj desno do snježišta, a zatim na najniži dio glave. Sada po plitkom žlijebu i prevjesu udesno gore na maleni greben koji je iznad velike jaruge. Zatim lijevo gore do glatkih prevjesa u glavi. Prevjesi se zaobiđu desno po vrlo teškim pločama ili žlijebu, te se preko nosa u stijeni silazi na policu. Od nje grapom, po lijevim žljebovima na vrh stijene.

Teškoća: III, mjestimično V. Visina stijene 50© metara, vrijeme penjanja 4 sata.

Silaz: kao pod brojem 1.

SJEVERNA STIJENA

LJEVA JARUGA

Prvi penjali: E. Rakoš i B. Lukšić, 10. VIII 1954. godine.

Pristup: Od Trnovačkog jezera preko Suve Jezerine na Tunjemir, te stazom u pravcu sjeveroistočnog grebena, 2 sata hoda.

Opis: Ulaz u jarugu preko srednje teškog terena. Nakon nekoliko dužina užeta držeći se desnog dijela jaruge, po sistemu plitkih žljebova i kamina do kraja gdje se jaruga nešto otvara. Odavle ući udesno preko položite police s niskim stropom, te uskim kaminom na eksponirane ploče. Njima gore nešto ulijevo pod mali prevjes te preko njega lijevo gore na rub.

Teškoća: II, mjestimično III. Visina stijene 180 metara, vrijeme penjanja 1 sat.

Silaz: S vrha Maglica u pravcu juga do izrazitog travnatog i strmog jezika koji se spušta u pravcu Trnovačkog jezera, 1 sat hoda.

DESNA JARUGA — II

Prvi penjali: Višnja Boltar i Ljerka Zajec, 10. VIII 1954. godine.

Pristup: kao pod brojem 6.

Opis: Ulaz oko 16 metara udesno od desne velike jaruge, te po kršljivoj stijeni u jarugu. Iz nje opet udesno na čvrstu stijenu, a zatim u jarugu do prevjesnog kamina. Kroz kamin na rub stijene.

Teškoća: II, visina stijene 150 metara, vrijeme penjanja 1 sat.

S'ilaz: kao pod brojem 6.

SJEVEROZAPADNA STIJENA

SJEVEROISTOČNI GREBEN

8

Prvi penjali: M. Zgaga i B. Matković, 4. VIII 1949. godine.

Pristup: Od Trnovačkog jezera preko Suhe Jezerine na greben Tunjemir, te dalje zaraštenom stazom u pravcu sjevera pod sjeverozapadnu stijenu, 2 sata hoda.

Opis: Sjeveroistočni greben je izrazit kameni masiv, odvojen od glavnog vrha usjeklinom u kojoj se nalazi mali šiljati toranj. Ulaz u treću glavu Maglica kod široke jaruge. Desnim rebrom po pukotini do prostrane udubine, iz koje lijevo u stepeničasti kameni blok, preko kojega na uskuolicu. Desno gore po laganom terenu na greben, i njime na vrh. Silaz u usjeklinu po žlijebu. Toranj zaobići s desne strane. Laganim terenom u žlijeb s glatkim stranama. Po žlijebu do kraja i zatim desno raspucanim pločama na greben. Grebenom pokraj duboke pukotine na drugi vrh Maglica. Lako na glavni vrh.

Teškoća: IV na ulaznom dijelu, ostalo II, visina stijene 400 metara, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: S vrha Maglica u pravcu juga grebenom do strmog travnatog jezika koji se spušta u pravcu Trnovačkog jezera.

DESNA JARUGA — III

9

Prvi penjao: I. Gropuzzo 1947. godine.

Pristup: kao pod brojem 8.

Opis: Stijena je rascijepljena u dvije jaruge koje se u donjem dijelu spajaju. Po rasipanim skokovima u desnu jarugu kojom vodi smjer na izrazitu usjeklinu. Izlaz na usjeklinu srednjom kosom pukotinom. Iz usjekline lijevo u strme glatke ploče po kojima na drugi vrh.

Teškoća: III, visina stijene 180 metara, vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: kao pod brojem 8.

CENTRALNI SMJER

Prvi penjali: I. Gropuzzo i N. Kućan, 4. VIII 1949. godine.

Pristup: kao pod brojem 8.

Opis: Smjer vodi s desne strane najnižeg izdanka stijene. Na rebro do polovice stijene i odatle desno u drugu jarugu i izravno na vrh. 20 metara nad njezinim izdankom lijevog bloka, izrazitog rebra, vodi obrasla gredina ulijevo u plitki žlijeb. Teško po njemu do završnog prevjesa. Preko prevjesa na rebro. Rebrrom do podno prevjesne stijene. **Pri-**jećenje desno u jarugu. Po izrazitom strmom kaminu dok se ne proširi, prijelaz na desni bok pod pukotinu. Pukotinom i eksponiranim glatkim pločama na drugi vrh.

Teškoća: IV, visina stijene 280 metara, vrijeme penjanja 4 sata.

Silaz: kao pod brojem 8.

11

ZAPADNI GREBEN

Prvi penjali: K. Mihaljevie i E. Rakoš, 4. VIII 1949. godine.

Pristup: kao pod brojem 8.

Opis: To je izraziti greben koji vodi na glavni vrh Maglica. Ulaz u lijevi bok nešto iznad najnižeg izdanka grebena. Zatrpanim kaminom na sedlo i dolje (prema jugu). Preko raspucanih ploča i uskog žlijeba desno na rebro koje zatvara prostranu jarugu. Zlijebom na sedlo, s kojega lijevo na rub grebena. Grebenom pod crveni toranj, njega zaobići s lijeve strane i prvim zlijebom gore pod slijedeći glatki toranj s pukotinama. Desnim krajem na greben. Oštrim rubom do crvene jaruge i dalje po zupcima. 20 metara strmo u usjeklinu i zlijebom na slijedeći rub, s kojega desno gore na crveni pijesak. Bijelim pločama do ruba, njega zaobići lijevo i po trećem kaminu natrag na greben i po njemu na travnato sedlo. Odavle ravno grebenom na rub.

Teškoća: III. Visina stijene 500 metara, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: kao pod brojem 8.

VOLUJAK

Putujemo li od Tjentišta uzvodno uz Sut ješku u pravcu njezinog kanjona, možemo opaziti dug stjenoviti hrbat koji se naglo u strmim liticama ruši u Sutjesku. Na tom mjestu nalazi se najuži dio kanjona Sutjeske — prodor Vrata. To je ujedno i sjeverozapadna strana masiva Volujaka.

Masiv Volujak proteže se u obliku uskog i dugog grebena u pravcu jugoistok—sjeverozapad. Od ostalih planinskih masiva u ovom predjelu odvaja ga rijeka Sut ješka i Šuški Potok dok je s jugoistočne strane od Bioča, odijeljen Urdenim Dolovima.

Niži predjeli obrasli su gustom borovom, i bukovom šumom. Viši predjeli su pašnjaci iz kojih strše stjenoviti vrhunci. U jugoistočnom dijelu nalaze se najviši vrhovi, kao: Vlasulja (2332 m) i Trnovački Durmitor (2331 m). Njihovi stjenoviti grebeni protežu se paralelno a odvojeni su sedlom. Dalje se nižu vrhovi: Studenci, 2294 metra i Badanj, 2242 metra.

Najlakši pristup Volujaku je iz Foče cestom za Tjentište, odnosno Suhu. Od Suhe Suškim Potokom do Trnovačkog jezera. Jezero predstavlja najprikladniju tačku u ovom masivu, za vršenje alpinističkih uspona.

TRNOVACKI DURMITOR (2331 m)

Ova stjenovita barijera iznenađuje svojom dužinom od 2 km, što daje impozantnost stijenama. Za visinu se to ne može reći. Ona varira, a kreće se od 400 do 200 metara. Zahvaljujući svojem odličnom položaju iznad Trnovačkog jezera, postala je najposjećenija u cijelom ovom kraju- Barijera je na istoku ograničena najvišim vrhom, kota 2³¹ metar, glavni vrh Trnovačkog Durmitora. Tu imamo jeverostoičnu i sjeverozapadnu stijenu. Ovu posljednju još nazivaju i Trzivka. Stijene su tu najviše oko 400 metara. Južna strana barijere završava kotom 2230, odnosno Trnovačkim vrhom. Uzdiže se neposredno iznad katuna Šarena Lastva. Stijene su niske i krševite, a mjestimično obrasle. Između tih vrhova proteže se takozvana centralna barijera Trnovačkog Durmitora. U svojoj dužini od jednog kilometra varira u svojoj visini. Mjestimično je kršljiva.

GLAVNI VRH TRNOVAČKOG DURMITORA SJEVEROISTOČNA STIJENA

SMJER BUJAN — CERNIĆ

Prvi penjali: I. Bujan i 2. Cernić, 9. VIII 1954. godine.

Pristup: Od Trnovačkog jezera u pravcu istoka stazicom do ispod prijevoja. Skrenuti desno preko snježišta i sipara pod sjeveroistočnu stijenu, 1,30 sati hoda.

Opis: Ulaz nadesno od dvije velike kamene gromade na sipini, 3'0 m udesno s malog snježnog jezika u široki žlijeb. Po njemu gore, pa preko prevjesa u mali jarak. Po stupu do velike ploče, te nešto ulijevo, pa iznad nje u smjeru tornjića, oblikom krsta. Od njih nešto udesno pa preko malog prevjesa na rub stijene.

Teškoća: II, mjestimično III. Visina stijene 200 m. Vrijeme penjanja 1 sat.

Silaz: S vrha Trnovačkog Durmitora u pravcu zapada stazicom na sedlo ispod Volujka. Dalje putem u dolinu preko katuna do Trnovačkih jezera, 1 sat hodanja.

SJEVEROZAPADNA STIJENA (TRZIVKA)

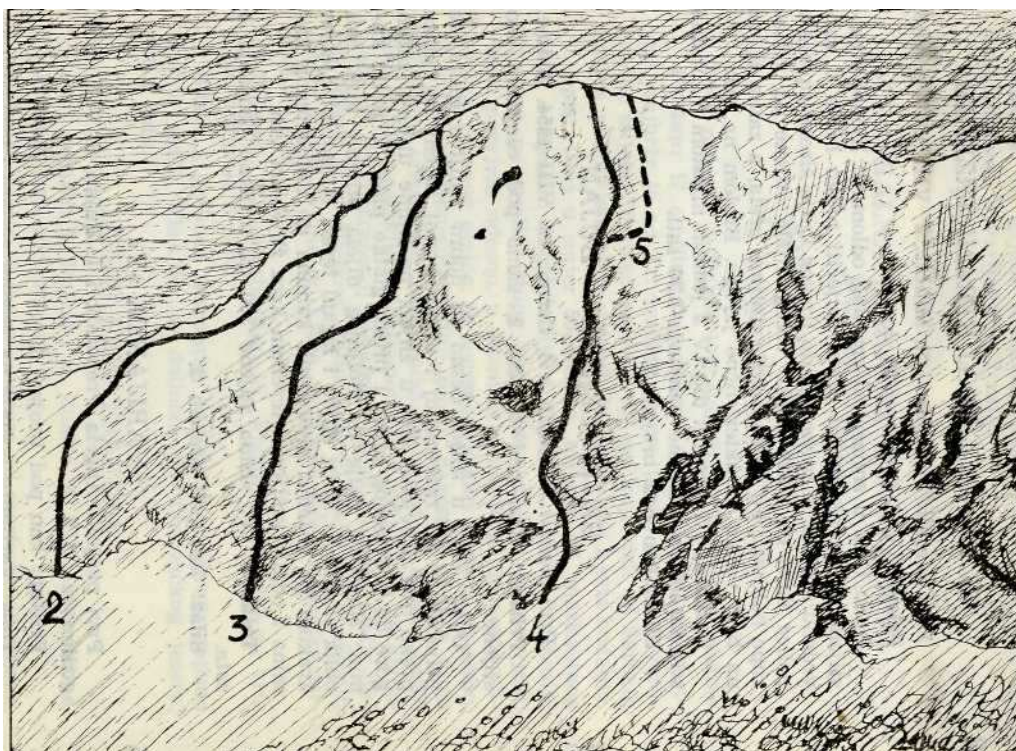
LIJEVI BRID

Prvi penjali: N. Antonov, F. Savenc i Angela Prepotnik, 7. VIII 1956. godine.

Pristup: Sjeverozapadna stijena, odnosno Trzivka, kako je narod naziva, nalazi se na lijevoj strani amfiteatra što ga čine glavni vrh Trnovačkog Durmitora, centralna barijera Trnovačkog Durmitora i lijevo, Trnovački vrh. Pristup amfiteatru je najbrži od Trnovačkog jezera preko sipara sjeveroistočne stijene Trnovačkog vrha na puteljčić koji vodi od Šarenih Lastva podnožjem same stijene. Od jezera 2 sata hodanja.

Opis: Ulaz u krajnjem lijevom bridu. Po bridu travnatim policama šest dužina, nakon toga teren postaje strmiji, kršljiviji sve do vrha. Prijelaz preko glatkih ploča s dobrim hvatištima, ali treba paziti jer su gromade nesigurne.

Teškoća: II, gornji dio III. Visina stijene 400 m, vrijeme penjanja 2,30 sati.

Trnovački Durmitor — Glavni vrh (2331 m) — zapadna stijena

Silaz: S vrha Trnovačkog Durmitora grebenom u pravcu zapada na sedlo ispod Volujka te dolinom na Trnovačko jezero, 1 sat hodanja.

SMJER U LIJEVOJ STRANI TRZIVKE

Prvi penjali' F. Župan i S. Miličev, 7. VIII 1956. godine.

Pristup: kao pod brojem 2.

Opis: Ulaz u smjer kod crvenog odloma u lijevoj strani stijene. U prvoj duljini užeta priječiti preko brida u razvedenu stijenu, te preko nje do lijevog kraja široke sipinaste police koja se pruža preko većeg dijela stijene od velike rupe nalijevo. Po žlijebu dvije duljine užeta, a zatim lijevo na brid velike karakteristične jaruge. Bridom na vrh.

Teškoća: III, srednji dio IV s jednim mjestom V. Visina stijene 400 m, vrijeme penjanja 2,30 sati.

Silaz: kao pod brojem 2.

4

SMJER CERNIC — BUJAN

Prvi penjali: I, Bujan i 2. Cernić, 13. VIII 1954. godine.

Pristup: Kao pod brojem 2, samo pod centralni dio stijene.

Opis: Ulaz u smjer desno od dobro vidljive spilje, te priječnicom po razvedenoj i eksponiranoj stijeni do ljuske preko dva prevjesa. Ući u žlijeb, pa njime ulijevo, zatim gore do prevjesnog ureza i preko glatke ploče u glatki kamin. Nastaviti dalje do donjnjeg dijela stijene, koji čini oblik slova »V«, kroz žlijeb i lagani teren. Njegovim lijevim krakom po sistemu prevjesnih kamina do ukliještenog kamina i odatle kršljivim terenom kroz žlijeb na vrh.

Teškoća: IV, visina stijene 300 m, vrijeme penjanja 4 sata.

Silaz: kao pod brojem 2.

5

VARIJANTA »Y«

Prvi penjali: Angela Prepotnik i I. Bujan, 6. VIII 1956. godine.

Pristup: kao pod brojem 2.

Opis: Varijanta počinje na sredini smjera Cernić-Bujan na mjestu gdje završava donji kamin. Od tog mjesta do police oko 60 metara a zatim se prelazi na desni greben,

koji je zapravo lijevi dio bijelih ploča, vidljivih iz doline. Po njemu nekoliko dužine kršljivim terenom na rub stijene.

Teškoća: II, stijena kršljiva, visina stijene 300 m, vrijeme penjanja s varijantom 2 sata.

Silaz: kao pod brojem 2.

CENTRALNA BARIJERA TRNOVACKOG DURMITORA

SJEVERNA STIJENA

LJEVI TORANJ

6

Prvi penjali: E Rakoš i B. Lukšić, 9. VIII 1954. godine

Pristup: U amfiteatar, odnosno do podnožja ove barijere, najbrže je od Trnovačkog jezera preko sipina sjevero-istočne stijene Trnovačkog vrha na put koji vodi od Sarenih Lastva, podnožjem same stijene. Od jezera oko 2 sata hodanja.

Opis: Ulaz u smjer 50 metara ulijevo od markantnog jarka u lijevom dijelu barijere. Crvenim, dobro izraženim žlijebom po sredini stupa gore nešto ulijevo do prevjesa. Preko prevjesa udesno, u okomiti kamin koji ide nešto ulijevo do crvenog platoa, te sistemom malih kamina na sedlo. Sa sedla na okomitu glatku ploču, nakon 6 metara duga priječnica udesno po uskoj polici, te njome do kraja i nešto gore u rupu natkrivenu balkonom. Iz rupe ulijevo na glatke ploče po slabo izraženoj raspuklini iznad balkona. Dalje nešto udesno kroz žljebove, zatim ulijevo malo sići u okomiti crveni žlijeb. Njime do kraja, te preko okomite kratke stijeni na rub.

Teškoća: III, mjestimično IV. Visina stijene 250 m, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: S grebena travnatim padinama u pravcu zapada prema sedlu Vlasulje, te dolinom do Trnovačkog jezera, oko 2 sata.

LJEVI BRID TRAPEZA

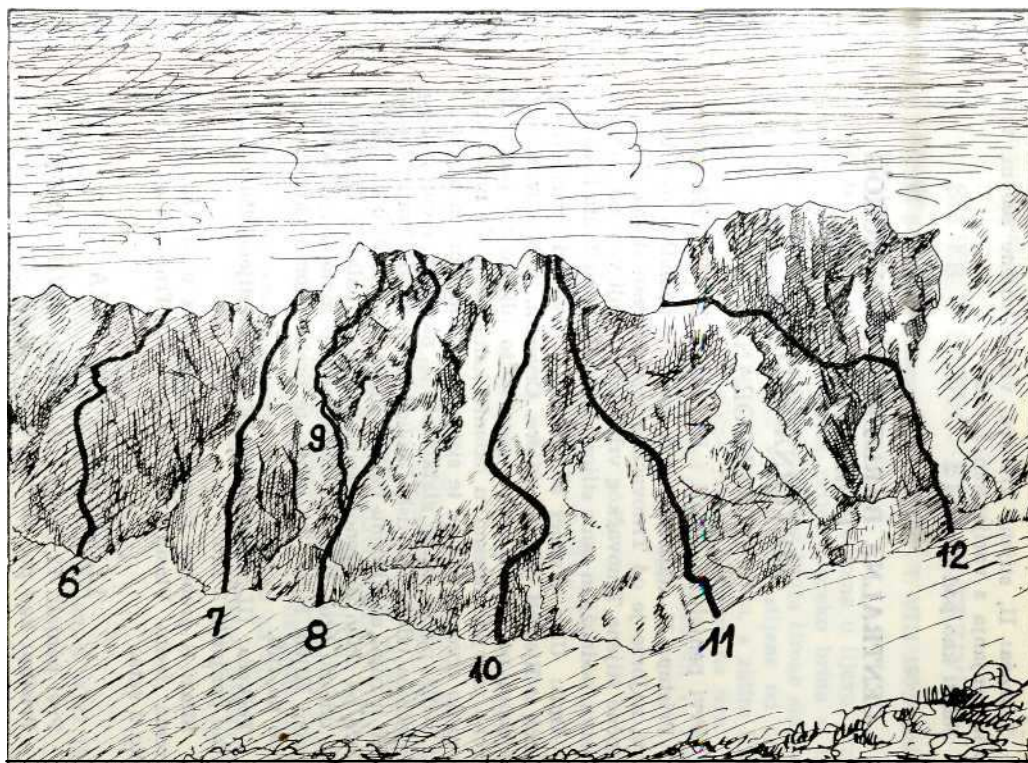
7

Prvi penjali: E. Rakoš i B. Lukšić, 8. VIII 1954. godine.

Pristup: kao pod brojem 6.

Opis: Ulaz oko 50 metara udesno od markantnog žlijeba, nešto s lijeve strane brida, u razvedeni dio s kršljivim kamenjem. Držati se tačno ruba rebra i njime do klekovine.

143

Trnovački Durmitor — Centralna barijera

Dalje nešto prema gore, a zatim preko tornjića dolje u kamini. Lijevo iznad kamina u ploče te njima na tornjiće. S tornjića na tornjić i na rub stijene.

Teškoća: II, mjestimično kršljivo, visina stijene 250 m, vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: kao pod brojem 6.

CENTRALNI SMJER TRAPEZA

8

Prvi penjali: Z. Simunović i N. Jakić, 8. VIII 1954. godine.

Pristup: Kao pod 6, ali pod centralni dio trapeza.

Opis: Ulaz nadesno od rebra oko 40 metara s velikog snježnog jezika na izrazitu ljusku koja ide lagano udesno, *te na kraju svršava prevjesom. Dalje kroz kršljivi i strini* žlijeb oko 60 metara, te priječnicom udesno pod veliku rupu. Iz nje nešto udesno na brid koji se uzdiže između dviju velikih jaruga, pa njime pod okomitu ploču. Ploču zaobići s desne strane i nešto ulijevo po srednje teškom terenu na rub stijene.

Teškoća: III, mjestimično IV. Visina stijene 200 m, vrijeme penjanja 2,30 sata.

Silaz: kao pod 6.

VARIJANTA »VC«

9

Prvi penjali: B. Lukšić, V. Eleršek i S. Kelmendl, 11. VIII 1956. godine.

Pristup: kao pod brojem 8.

Opis: Centralni smjer trapeza napušta se nakon druge duljine užeta. Penje se ulijevo prema bridu. Zatim po njemu tri duljine, policom udesno pod čvrstu, 20-metarsku stijenu. Njenim desnim bridom na najviši vrh trapeza.

Teškoća: III, mjestimično IV. Visina stijene 280 m, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: S vrha trapeza silaz kao pod brojem 6.

DIREKTNI SMJER TRAPEZA

10

Prvi penjali: B. Lukšić i J. Nikolovski, 8. VIII 1956. godine.

Pristup: Kao pod brojem 8, ali 60 metara udesno od centralnog smjera.

Opis: Ulaz 60 metara desno od centralnog dijela smjera trapeza. Smjer vodi nešto malo udesno do u izrazito crvenu najveću rupu. Na polici pri dnu rupe je kamena piramida. Iz rupe se silazi 1 metar dolje. Desno s bridom se diže nad rupu. Po razvedenoj ali kršljivoj stijeni traverzira se nešto ulijevo do kraja police, iznad koje je druga crvena rupa. Na kraju police prelazi se u prevjes i ulazi u plitki žlijeb. Njime do kraja koji završava nosom. Od nosa, oko 15 metara, do podno prevjesa kroz kršjivu stijenu. Preko prevjesa na lakši teren, te preko njega na rub stijene.

Teškoća: V, mjestimično VI, od prevjesa III. Visina stijene 250 metara, vrijeme penjanja 8 sati.

Silaz: kao pod brojem 6.

11

DESNI BRID TRAPEZA

Prvi penjali: Ljerka Zajec i Ivanka Kosec, 8. VIII 1954. godine.

Pristup: kao pod 8.

Opis: Ulaz ulijevo od malog snježnog jezika u izrazitu pukotinu s desne strane ruba brida. Iz pukotine na brid ulijevo, te njime ay izrazite rupe. Iz rupe preko prevjesa u drugu rupu (žuti kamen), pa iz nje nešto ulijevo do koso položene police. Policom do kraja i gore na brid do ljske, te ispod nje ulijevo do jaruge kojom preko travnatog terena do tornja. Preko tornja na rub stijene.

Teškoća: III, visina stijene 300 metara, vrijeme penjanja 3. sata.

Silaz: kao pod brojem 8.

12

SMJER U CENTRALNOJ GLAVI

Prvi penjali: I. Bujan i Višnja Boltar, 8. VIII 1954. godine.

Pristup: U amfiteatar pristupom kao pod brojem 6, samo pod centralni dio barijere.

Opis: Od malog snježnog jezika u široki žlijeb, te njime tri dužine užeta na strmu travnatu policu. Policom ulijevo na brid koji treba zaobići nalijevo, te na rub stijene.

Teškoća: II, visina stijene 200 metara, vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: S vrha Žlijeba između trapeza i centralne glave travnatim padinama, prema sedlu ispod Vlasulje, te dolinom na Trnovačko jezero, 1 sat hoda.

SMJER DESNO OD CENTRALNE GLAVE

13

Prvi penjali: B. Lukšić i Višnja Boltar, 11. VIII 1954. godine.

Pristup: kao pod brojem 12.

Opis: Ulaz u smjer s lijeve strane bloka, u čijoj sredini se nalazi crni koso položeni odlom. Preko bloka do rupe, i preko nje do police. Policom udesno do raspukline, te njome dt travnatog terena. Prijelaz u slabo izraženo rebro, te njime do sedla. Od sedla ravno gore preko prevjesa. Dalje sistemom slabo izraženih polica nešto ulijevo, te zatim udesno zaobići ploče na rubu stijene.

Teškoća: III, mjestimično IV. Visina stijene 200 metara. Vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: S vrha silaz travnatom padinom na sedlo pod Vlasuljom te dolinom na Trnovačko jezero.

SMJER DESNOM JARUGOM

14

Prvi penjali: 2. Cernić i N. Jakić, 11. VIII 1954. godine.

Pristup: kao pod brojem 12.

Opis: Ulaz desno od izrazitog žutog odloma, te nakon 15 metara penjanja u kršljiv žlijeb. Tim žlijebom preko prevjesa sve do njegovog kraja. Odavde ulijevo prema bijeloj pjegi (vidljiva iz podnožja), te traverzom ulijevo i gore do nosa. Odavde ravno gore do balkona, te udesno položenom pukotinom na prostrani, travom obrasli teren. Dalje po kršljivom terenu na rub stijene.

Teškoća: IV, mjestimično V, visina stijene 250 metara, vrijeme penjanja 6 sati.

Silaz: kao pod brojem 13.

BOSANSKI SMJER

15

Prvi penjali: M. Buturović, L. Mulalić i D. Tomšić, 6. VIII 1956. godine.

Pristup: kao pod 12.

Opis: Ulaz 90 metara desno od smjera 14, preko malog snježišta desnim grebenom iznad širokog žlijeba. Preko kršljivih i travnatih glavica do veće terase. Koso ulijevo pod okomiti žlijeb. Dalje lijevo preko prevjesa uz sam žlijeb do većeg proširenja (sipar). Ravno gore 50 metara do udubine, zatim naglo lijevo na veliki plato obrastao tra-

147

Tr-novački Durmitor — Centralna barijera ~~ zapadni dio

vom. Dalje preko slabo razvedene ploče pod prevjes u udubinu. Lijevo priječnicom u žlijeb i njim na vrh koji je zajednički sa smjerom 14.

Teškoća: III, visina stijene 250 metara, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: kao pod brojem 13.

SMJER SA JEZERCEM

16

Prvi penjali: A. Blažuk, Nada Rastovski i Z. Kovačević, 6. VIII 1956. godine.

Pristup: kao pod brojem 12.

Opis: Ulaz desnim snježištem od smjera 15. Lagano po razlomljenom kamenju udesno do malog grebena. Priječnicom ulijevo do kamina što ga tvori izrazita ljuska s glavnom stijenom. S vrha kamina prelazi se ulijevo u okomiti žlijeb, te njime do prve rupe. Nastavkom žlijeba u drugu rupu u kojoj se nalazi malo jezerce. 5 metara iznad, razlomljenim terenom, priječnicom ulijevo na dobro stajalište. Nakon duljine užeta po razvedenoj i eksponiranoj stijeni što se jako osipa, pod desno ukoso položeni prevjesni žlijeb. Preko njega 10 metara na rub stijene.

Teškoća: III, visina stijene 180 metara, vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: kao pod brojem 13.

SMJER PO BRIDU

11

Prvi penjali: N. Antonov i F. Savenc, 6. VIII 1956. godine.

Pristup: Kao pod brojem 13, ali pod desni dio barijere.

Opis: Ulaz u krajnje zapadnom kutu, 100 metara udesno od smjera 14 do crvenih odloma. Po bridu do izlazne gredine, preko koje se dolazi na travnati, obrasli teren.

Teškoća: III, visina stijene 150 metara, vrijeme penjanja 1 sat.

Silaz: Kao pod brojem 14, lijevim padinama prema sedlu, ispod Vlasulje.

SMJER KROZ DESNI ŽLIJEB

18

Prvi penjali: I. Bujan, S. Gilić, D. Antunović 8. VII 1956.

Pristup: Smjer se nalazi sasvim u zapadnom dijelu barijere, oko 150 metara desno od smjera pod brojem 17. Od Trnovačkog jezera 1 sat hoda.

Opis: Ulaz u smjer nalazi se tačno u pravcu najnižeg dijela grebena. Ulaz na vrhu sipara. Kroz uski žljebić na izrazitu policu koja vodi udesno. S nje u jarugu, ispunjenu sitnim kamenjem. Iz jaruge lijevo na policu, a s nje po siparu iz kojeg mjestimično izvire čvrsto stijene. Od sipara travnatom padinom na rub stijene.

Teškoća: II, visina stijene 100 metara, vrijeme penjanja 30 minuta.

Silaz: S grebena lijevo na sedlo i putem preko Šarene Lastve na Trnovačko jezero, 1 sat hoda. Ovaj smjer može poslužiti i kao silaz za ostale smjerove u barijeri Trnovačkog Durmitora.

TRNOVACKI VRH

SJEVERNI GREBEN

Prvi penjali: E. Rakoš i M. Zgaga, 7. VIII 1949. godine.

Pristup: Od Trnovačkog jezera siparom na put koji vodi iz Šarene Lastve, lijevo zaobilazeći u luku obraslu stijenu u amfiteatar, 2 sata hoda.

Opis: Po osipajućem terenu udesno do crvenog kamenja. Uskim žljebovima na greben i po njemu na vrh.

Teškoća: II, visina stijene 120 metara, vrijeme penjanja 1 sat.

Silaz: S vrha grebenom u pravcu jugozapada do travnatih livada, preko kojih dolje u dolinu pod Vlasuljom, dalje dolinom do Trnovačkog jezera, 2 sata hoda.

20

SMJER ŠIMUNOVIC — JAKIĆ

Prvi penjali: N. Jakić, Z. Šimunović, 10. VIII 1954. godine.

Pristup: Smjer se kreće sjevernom stijenom Trnovačkog vrha od Trnovačkog jezera siparom do **pod** stijenu 1 sat.

Opis: Ulaz u stijenu s lijeve strane izrazito klekovinom obrasle glave što se nalazi blizu desnog ruba stijene. Uspon na vrh te zelene glave, zatim po siparu u izraziti žlijeb, pa zatim sistemom polica do glatkog ispranog žlijeba (ruši se kamenje). Njima na travnate ploče, te preko izlomljenih gro-mada pod izraziti odlom (crveni kamen). Odavle priječnicom ulijevo i po kršljivom terenu na rub stijene.

Teškoća: II, visina stijene 250 metara, vrijeme penjanja 1 sat.

Silaz: kao pod brojem 9.

SLOVENSKO-HRVATSKI SMJER

21

Prvi penjali: F. Savenc i B. Kambić, 10. VIII 1956. godine.

Pristup: kao pod brojem 19.

Opis: Ulaz kod srednjeg snježišta, te po jaruzi do okrugle police. Lijevo lagano po plitkom žlijebu do crnih ploča. Zatim desno po policama do velikog balkona. Po dobro razvedenoj stijeni do police. Nastaviti gore po stijeni preko malog prevjesa do sitaste police. Zatim po crvenoj prevjesnoj stijeni, travnatoj polici i žlijebu lijevo do male rupe. Iz nje preko glatke stijene u travnati urez, te po njemu do police obrasle klekovinom. Po žlijebu do klekovine. Oko tornja lijevom stranom na brid preko razvedenog prevjesnog kamina i klekovine do sipara. Kada se prijeđe preko plitkog razvedenog žlijeba na travnato osiguravalište, ostaje još dvije dužine užeta do vrha.

Teškoća: III, mjestimično IV, visina stijene 450 metara, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: kao pod brojem, 19.

BOSANSKO-HRVATSKI SMJER

22

Prvi penjali: J. Menec i D. Filipović, 8. VIII 1956. godine.

Pristup: kao pod 19.

Opis: Ulaz 30 metara ulijevo od malog snježišta, vidljivog s Trnovačkog jezera. Penje se direktno dok se ne dođe do police obrasle klekovinom. Zatim prijeći udesno do jaruge. Njome lagano udesno do strmih razvedenih polica koje vode do pod izlaz. Izlazi se na malo sedlo. 30 metara od izlaza je razvedena ploča na kojoj je prslonjena ljuska. Ona s pločom tvori kršljiv kamin. Po njemu do ruba stijene.

Teškoća: III, mjestimično IV, visina stijene 300 metara, vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: kao pod brojem 19.

SMJER ŽUPAN — MILICEV

23

Prvi penjali: F. Župan i S. Miličev, 9. VIII 1956. godine.

Pristup: Smjer se nalazi u sjevernoj stijeni. Pristup kao pod brojem 19.

Opis: Ulaz desno od najvećeg snježnika pod stijenom. Dvije duljine do teške priječnice ulijevo, zatim 4 duljine užeta gore do glave. S njene lijeve strane nastavlja se po

151

težem žlijebu i pločama do lakšeg terena ulijevo. S desne strane na rub stijene.

Teškoća: III, visina stijene 300 metara, vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: kao pod brojem 19.

VLASULJA (2332 m)

SJEVERNA STIJENA

Sjeverna stijena Vlasulje vrlo je razvedena. Obiluje s dosta markantnih pukotina što omogućuje niz logičnih uspona. Mjestimično je kršljiva.

24

SMJER ZGAGA — RAKOŠ

Prvi penjali: M. Zgaga i E. Eakoš, 7. VIII 1949. godine.

Pristup: Od Trnovačkog jezera u dolinu Vlasulje i **Trti ova&kog** vrha; od Jezera 2 sata.

Opis: S puta u strmi sipar. Smjer se drži izrazitog žlijeba u lijevom dijelu stijene. Ulaz desno od žlijeba i nakon 80 metara uspona lijevo u žlijeb pod prevjes, zatrpan lomljivim blokovima. Preko prevjesa u žlijeb i njime do mjesta gdje se s desne strane nalazi crveni blok. Iznad bloka lijevo iz žlijeba na travnatu policu. Dalje rebrom, koje postaje vrlo oštro, na lomljiv, trošan, teren kojim na vrh stijene.

Teškoća: IV, visina stijene 350 m, vrijeme penjanja 4 sata.

Silaz: S vrha markiranom stazicom na sedlo između Vlasulje i Trnovačkog Durmitora, te u dolinu pod sjevernu stijenu Vlasulje, do Trnovačkog jezera, 1 sat.

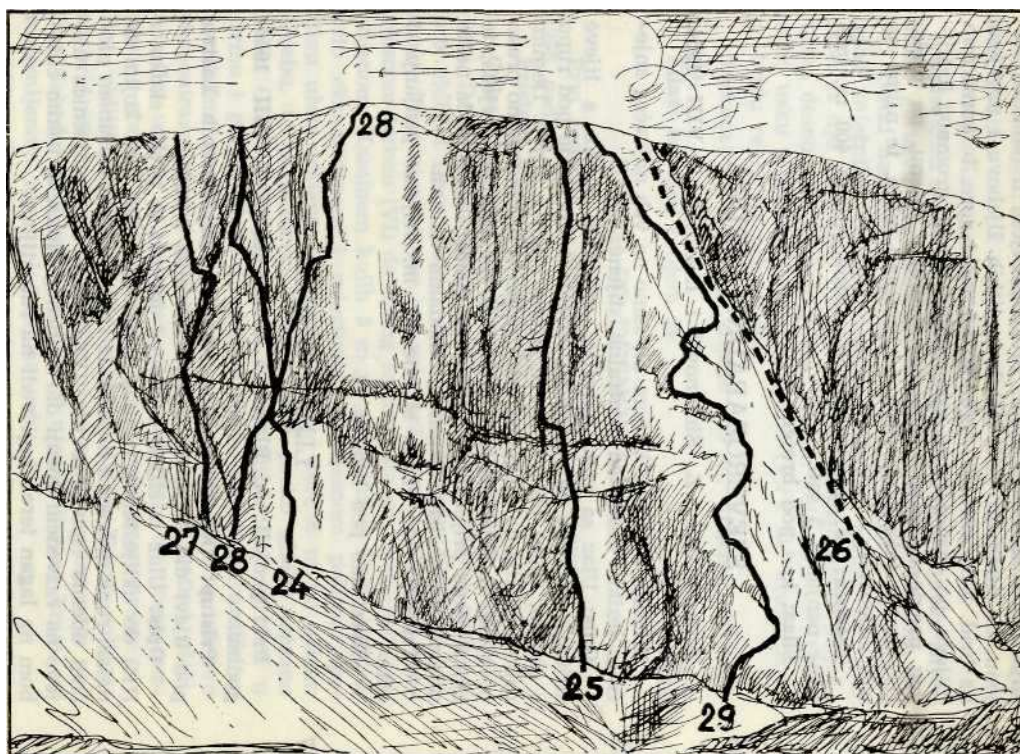
25

CENTRALNI SMJER

Prvi penjali: E. Rakoš i B. Lukšić, 12. VIII 1954. godine.

Pristup: Kao pod brojem, 24, ali pod centralni dio stijene.

Opis: Ulaz u stijenu desno od velikog kamena u centralnom dijelu stijene u prevjesni žlijeb. Kroz njega na otvorenu stijenu do pukotine. Desnim rubom na ploče (ekspozirano), te preko njih s lijeve strane na nešto teži teren do voće položene police. S nje ravno gore po raspuklini na glatkoj ploči. Iznad ploče po razvedenoj stijeni nešto uli-

Vlasulja (2332 mj — sjeverna stijena

jevo, do visokog kamina (vidljiv iz doline). Lijevom stranom kamina do kraja te na njegov desni rub i na glatku ploču koja završava s prevjesom. Preko prevjesa u okomitu stijenu, te sistemom vrlo teških i plitkih žljebova i prevjesa na brid. Ekspoziranim terenom udesno i gore, te traverzom ulijevo, po ekspoziranoj uskoj polici iznad ogromnog kršljivog prevjesa. Tznad njega na otvorenu stijenu, pa preko izvanredno teškog prevjesa na ispucano rebro, te njime na rub stijene.

Teškoća: IV, mjestimično V, visina stijene 400 m, vrijeme penjanja 5 sati.

Silaz: kao pod brojem 24.

26

SJEVEROZAPADNA JARUGA

Prvi penjali: Z. Šimunović i I. Bujan, 2. VIII 1954. godine.

Pristup: Kao pod brojem 24, samo na vrh najvećeg snježnog jezika, desno od centralne stijene.

Opis: Ulaz sa vrha najvećeg snježnog jezika g lijeve strane crne rupe na rastrganu stijenu (klin), dalje pod rupu s oknom, njega običi s lijeve strane i ući u žlijeb. Desnim rubom žlijeba do njegovog vrha, te priječnicom udesno preko prevjesa, u žlijeb. Njime oko 80 m do drugog prevjesa, te iznad njega priječnicom ulijevo na ploče. Preko ploča nešto udesno, te po izlomljenim gromadama na vrh.

Teškoća: IV, visina stijene 350 m, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: kao pod brojem 24.

27

LJEVI ŽLIJEB

Prvi penjali: A. Blažuk i Z. Kovačević, 7. VIII 1956. godine.

Pristup: Od Trnovačkog jezera preko Šarenih Lastva pod lijevi dio sjeverne stijene Vlasulje, 2 sata.

Opis: Ulaz u žlijeb lijevo od jaruge, te preko skokova (III) do ukliještenog velikog kamenog bloka, pod kojim se nalazi rupa duboka 5 metara. Iz rupe glatkom ispranom pločom udesno ispod prevjesa (V). Nakon 6 m priječnica ulijevo na razvedeni gornji dio kamenog bloka, te uskim žlijebom na lagan teren koji vodi na rub stijeno.

Teškoća: III s jednim mjestom V, visina stijene 350 m, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: kao pod brojem 24.

SMJER PO LIJEVOM REBRU

28

Prvi penjali: B. Kambić, S. Gilić i D. Filipović, 6. VIII 1956. godine.

Pristup: Kao pod brojem 27.

Opis: Ulaz u najveću jarugu duboko u siparu preko snježnika. Jarugom do širokog kamina, te kosom policom do pod kratki nadsvođeni kamin (V). Preko njega u jarugu do ispod snježnika. Odavde desnom stijenom jaruge do crne rupe. Iz nje koso gore lijevo 10 m, pa eksponiranom priječnicom desno gore na brid rebra. Pločom koja stijenom brida pravi usku pukotinu — duljinu užeta (V;f). Od kraja ploče po bridu rebra na vrh stijene.

Teškoća: IV+, visina stijene 350 m, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: kao pod brojem 24.

SMJER PO DESNOM REBRU

29

Prvi penjali: A. Blažuk, S. Gilić i B. Kambić, 8. VIII 1956. godine.

Pristup: kao pod brojem 27.

Opis: Ulaz travnatom policom po najužem dijelu stijene. Dalje na prostranu gredinu i njome udesno pod dobro vidljivi strop, oblika slova »V«. Plitkim žlijebom pod strop. Priječnica ulijevo po vrlo kršljivom, glatkom i prevjesnom terenu (VI) do uskog kamina što ga tvori ljuska sa stijenom. Kaminom kojih 5 m na vrh ljuske. Dalje uskom, vrlo eksponiranom i mjestimice prevjesnom policom duljinu užeta ulijevo, do njenog kraja. Gore 6 m po uskom žlijebu, te priječnicom koso udesno preko glatke isprane ploče (VI) i prijelaz udesno u uski žlijeb koji prelazi u strmu i glatku ploču do njenog kraja. Iznad nje uzdiže se vertikalna prevjesna pukotina zarasla travom, a ulijevo eksponirana ploča. Najprije 3 m ulijevo po glatkoj ploči, a zatim udesno u prevjesnu usku pukotinu, te njome vertikalno gore (VI) na rub gdje udesno počinje prostrana polica, vidljiva iz doline. Tu je kraj teškoća. Desno policom na brid rebra, te njime duljinu užeta na drugu travnatu policu, također vidljivu iz doline. S njenog lijevog kraja po razlomljenom terenu lagano na vrh.

Teškoća: III do gredine, sredina V s tri mjesta VI, ostalo III, visina stijene 400 m, vrijeme penjanja 6 sati.

Silaz: kao pod brojem 24.

STUDENAC (2294 m)

To je vrh koji je uglavnom prekriven pašnjacima i klekovinom. Samo s jedne strane, i to južne, ima stijenu, razvedenu nisku i djelomično obraslu. Ne ističe se naročitim teškoćama.

30

DESNI RUB PIRAMIDE

Prvi penjali: D, Tomić i S. Kelmedin, 9. VIII 1956. godine.

Pristup: Krenuti s Trnovačkog jezera preko Trnovačkih koliba, odnosno preko Šarene Lastve ravno prema putu, te na mjestu gdje on naglo zaokreće ulijevo prema jugoistoku, skrenuti na sipare u smjeru jugozapada.

Opis: Smjer se nalazi u barijeri iznad Trnovačkih kataka i vodi desnim bridom izrazite piramide. Ulaz sa sipara, preko mjestimično kršljive, ali razvedene stijene do glatke ploče, po uskoj pukotini koja prelazi u žlijeb. Njime do vrha. Izlaz preko krekovina.

Teškoća: III, visina stijene 120 m, vrijeme uspona 1 sat.

Silaz: S vrha Studenca grebenom u pravcu istoka prema Trnovačkom jezeru 1 sat.

31

LJEVO REBRO

Prvi penjali: E. Rakoš i B. Lukšić, 13. VIII 1954. godine.

Pristup: Od Trnovačkog jezera preko Trnovačkih koliba preko Šarene Lastve ravno na put, te na mjestu gdje on naglo zaokreće ulijevo prema jugoistoku skrenuti na sipare u smjeru jugozapada.

Opis: Ulaz desno od velike jaruge koja se proteže od vrha pa do podnožja iza rebra u prevjesni kamin¹, zatrpan ogromnim blokovima. Preko njega nešto udesno u sistem kratkih žljebova do mjesta gdje se oni završavaju tačno na rubu rebra. Dalje nešto ulijevo preko otvorenih ploča i kršljive stijene, te udesno na vrh brida i njime na vrh stijene.

Teškoća: II, mjestimično III. Visina stijene 160 metara, trajanje uspona 1 sat.

Silaz: kao pod brojem 30.

STANINA GREDA (2100 m)

Njezina sjeveroistočna stijena dosta je teško pristupačna. Ono što penjača može zabaviti ostaci su aviona iz rata. Visina se kreće oko 250 metara.

SMJER PO LIJEVOJ PUKOTINI

32

Prvi penjali: D. Belačić i B. Lukšić, 7. VIII 1956. godine.

Pristup: Od Trnovačkog jezera prema Trnovačkim katunima. Prije silaza u katune desno na greben i po njemu do sedla, po kojem vodi put u karlicu Stavljen, s čijeg se kraja uzd'že stijena.

Opis: Smjer vodi po izrazitoj lijevoj pukotini što je narod zove Ždula. Sa široke gredine smjer otpočinje žlijebom koji se prekida prevjesorn. Po strmoj stijeni ulazi se u kraći kamin koji završava s malom travnatom padinom. Preko sipara ulazi se u okno veličine 9 X 4 m. Iz okna lijevom stranom van, sistemom zamki i klinova na vrh okna. Desno zaobići okno i ući u širi žlijeb. Na mjestu gdje se zatvara prijeći dvometarski prevjes i po širokoj jaruzi do vrha (kamena piramida).

Teškoća: IV, s dva mjesta V i jednom duljinom, užeta VI. Visina stijene 250 m, vrijeme penjanja 4 sata.

Silaz: Sa Stanine Grede grebenom na Studenac, odakle istočnim grebenom prema Trnovačkom jezeru 1 sat i 30 minuta.

AVIONSKI SMJER

33

Prvi penjali: B. Lukšić i B. Kambić, 12. VII 1956. godine.

Pristup: kao pod 32.

Opis: Smjer se proteže po izrazitoj pukotini u desnom dijelu stijene. Ulaz s velikog snježišta koje se proteže iz dna doline do pod samu stijenu. Uskim, dobro razvedenim žlijebom tri duljine do mjesta gdje žlijeb prelazi u pukotinu. Po njoj trenjem i dalje raskorakom do zabrtvljenog avionskog motora. 20 metara po žlijebu u kamin. Iz kamina u žlijeb i na vrh stijene.

Teškoća: III., mjestimično IV. Visina stijene 250 m. Vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: kao pod brojem 32.

MALĆEV ŽLIJEB

34

Prvi penjao: B. Kulić u kolovozu 1958. godine.

Pristup: kao pod 32.

Opis: Ulaz 80 m lijevo od ulaza u avionski smjer ravno gore po širokom razvedenom žlijebu do vrha stijene. Osobitost je smjera da ima mnogo ostataka srušenog aviona.

Teškoća: III, visina stijene 300 m, vrijeme penjanja 1,30

Silaz: kao pod 32.

157

BIOC (2396 m)

Bioč zauzima najjužniji dio masiva između rijeka Pive, Drine i Sutjeske. Po prostranstvu je najveći. Zapravo, to je jedan ogromni plato iz kojega strše stjenoviti grebeni i vrhovi. Grebeni se pružaju u pravcu istoka. Uski su i dugački, i između njih su duboke doline. Nižu se ovim redom: Vrstica - Oblik, Vitlovi i Biočke grede. Ovi predjeli su najmanje istraženi. Masiv Bioča ukrašen je s dva jezera: Mratinjskim i Stabljanskim. Prostranstva su krševita i gola, a mjestimično susrećemo klekovinu- Ovo su predjeli gdje se i ljeti zadržava snijeg.

Sjevernu granicu Bioča čini Mratinjska dolina, južnu — dolina Plužine, istočnu — Piva, a zapadnu — Uređeni dolovi.

Pristup je moguć sa sviju strana. Prva mogućnost je od Foče uz Drinu, dolinom Pive i Mratinjskom dolinom, a druga preko Suhe i Trnovačkog jezera.

OŠTRAC (2250 m)

1

SJEVERNI BRID

Prvi penjali: M. Zgaga, M. Kućan, S. Lešić, I. Gropuzzo, K. Mihaljević i E. Rakoš, 10. VIII 1949. godine.

Pristup: Na sedlo pod bridom moguć je pristup sa svih strana. Najjednostavniji pristup je s Trnovačkog jezera preko Urednih dolova i bespuća, 5 sati hoda.

Opis: Smjer se kreće po strmom bridu u srednjem dijelu grebena. Nema nikakvih težih orijentacionih problema.

Teškoća: II, visina stijene 150 metara, vrijeme penjanja 1 sat.

Silaz: S vrha ima nekoliko silaza.

VRSTA (2301 m)

To je markantna stijena koja se strmo uzdiže na kraju Mratinjske doline, neposredno iznad **jezera**. Stijena od 100 metara najviša je u Biočkoj skupini. Pruža velike mogućnosti.

Oštrac (2250 vi)

Prvi penjali: N. Kućan i I. Gropuzzo, 11. VIII 1949. godine.

Pristup: Od Trnovačkog jezera širokom stazom do Mralinjskog jezera. Od tog jezera na gornje jezero pod točilo. Moguć je pristup iz Mratinja ili sa Vučeva, 6—7 sati hoda.

Opis: Ulaz u stijenu 200 metara ulijevo (istočno) od jezera pod točilo. Odatle na najviši jezik točila pod sivožutim lomljivim prevjesom. Razdrobljenom stijenom ulijevo i žlijebom pod sive glatke ploče. Pod pločama stalno lijevo do oble neizrazite plitke jaruge. Sve strmije preko skokova i žljebića dok se prijelaz ne zatvori glatkim pločama. Gredina. Gredinom gore udesno na sedlo i dalje priječenje na slijedeće sedlo. Sa sedla prijelaz lijevo u strmu stijenu. Preko nesigurne ljske, oko neizrazitog ruba i dalje preko glatke okomite stijene pod sivim ispravnim prevjesima na usku kosu travnatu policu. Preko prevjesa na slijedeću policu i po pukotini između ljske i stijene ravno gore. Priječnica ulijevo u neizraziti širok žlijeb. Preko prevjesa u žlijebu pod strop. Preko njega 20 metara do prostrane zasute rupe. Priječenje iz rupe lijevo u plitki kosi žlijeb. Po žlijebu prema crvenom prevjesu do polovice i prijelaz glatkom pločom na lijevo rebro. Opo oštrom rebro na travnatu strminu. Njome gore udesno i kada se pruži zgoda ulijevo, u smjeru izrazite raščlanjene jaruge. Jarugom do prevjesnih lomljivih pukotina. Preko njih na sedlo. Sa sedla udesno pločama do prevjesne pukotine koja se pretvara u kamine. Po kaminima u smjeru okna koje tvore dva ogromna zaglavljena kamena. Kroz okno na greben i po njemu na sam vrh.

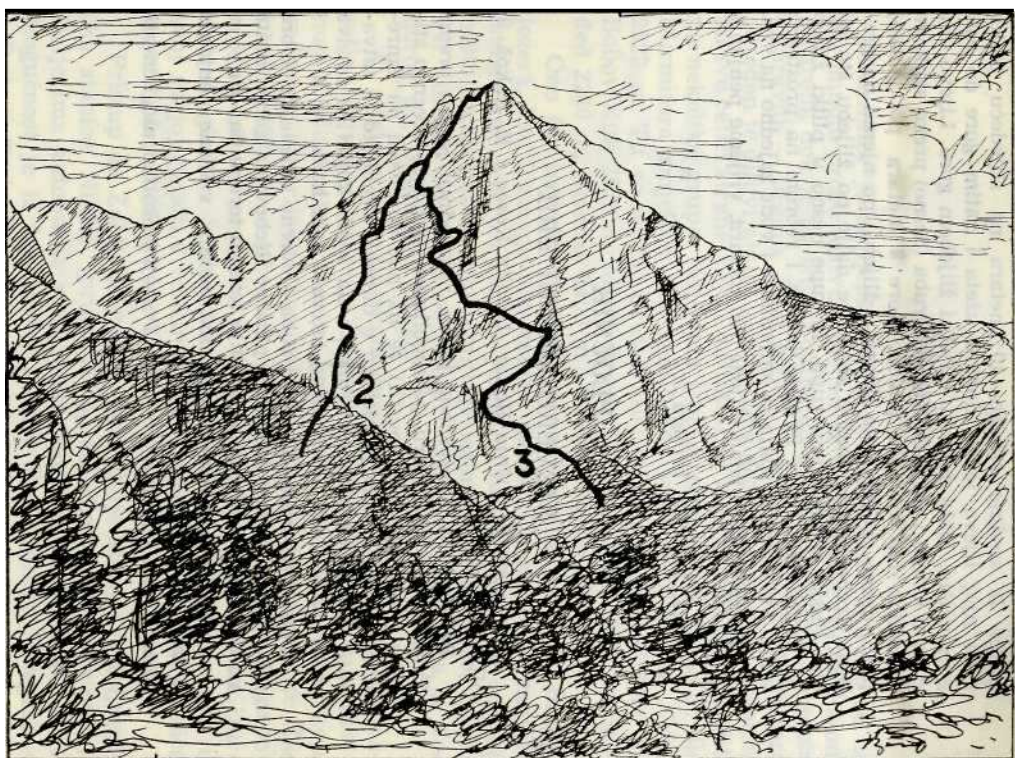
Teškoća: IV, mjestimično V, visina stijene 700i metara, vrijeme penjanja 9 sati.

Silaz: S vrha u pravcu Vitlova, a onda preko bespuća udesno, putem na Trnovačko jezero, 3 sata hoda, ili u Mratinje 2 sata hoda.

Prvi penjali: K. Mihaljević i S. Lešić, 11. VIII 1940. godine.

Pristup: kao pod brojem 2.

Opis: Ulaz između drugog i trećeg tornja brida u žlijeb koji se dijeli u dva kraka. Desnim krakom gore i preko labavih blokova pod prevjes. Preko prevjesa i iznad njega priječenjem lijevo u žlijeb, i po kaminu na greben između drugog i trećeg tornja. Dulje gore s druge strane po plitkom

Vršta (2301 m) — sjeverna stijena

žlijebu do stropa. Od stropa desno žlijebom na rub grebena, obraslog travom, koji vodi prema šiljastom tornju, oblika ljuske. Od tornja desno do mjesta gdje dolazi siva polica iz sredine stijene. 10 metara na slijedeću policu i po njoj lijevo jednu dužinu užeta i zatim gore do osiguravališta. Malo desno u žlijeb i žlijebom gore. Lijevo oko ruba u kamin i zatim natrag oko ruba (desno) preko skokova i kamina na travnatu policu. Gore 8 metara po glatkoj ploči, desno preko tanke ljuske u žlijeb i po njemu na greben. Grebenom do malog sedla, te dalje po žlijebu što ga čini ljuska u prostranu rupu. Iz rupe desno u plitki žlijeb po kojemu do rebra izrazite jaruge i rebrom na prostrano sedlo. Tu se smjer spaja sa smjerom 2 i vode zajedno na vrh.

Teškoća: IV, visina stijene 700 metara, vrijeme penjanja 9 sati.

Silaz: kao pod brojem 2.

PLOČNIK

4

SJEVEROISTOČNI BRID

Prvi penjali: Višnja Boltar, Ivanka Kosec i E. Rakoš, 9. VISU 1954. godine.

Pristup: Od Trnovačkog jezera najzgodniji je put prema Trnovačkom Durmitoru, pa zaobilazeći njegovu sjevernu stijenu preko prevale, spustiti se na put **koji** vodi na Smrekovac. Dalje prema jugoistoku u duboku uvalu što je zatvaraju stijene Oštraca i Osretka, i na sedlo kojim se ta dva vrha spajaju. Od Trnovačkog jezera 3 sata hoda.

Opis: Ulaz nešto lijevo od ruba sjeverne stijene, te dobro razvedenim ali vrlo kršljivim plitkim žljebovima gore i nešto udesno na brid. Njime po srednje teškom terenu na vrli.

Teškoća: II, visina stijene 150 metara, vrijeme penjanja 1 sat. **Silaz:** treba odabrati po volji. Postoji nekoliko mogućnosti.

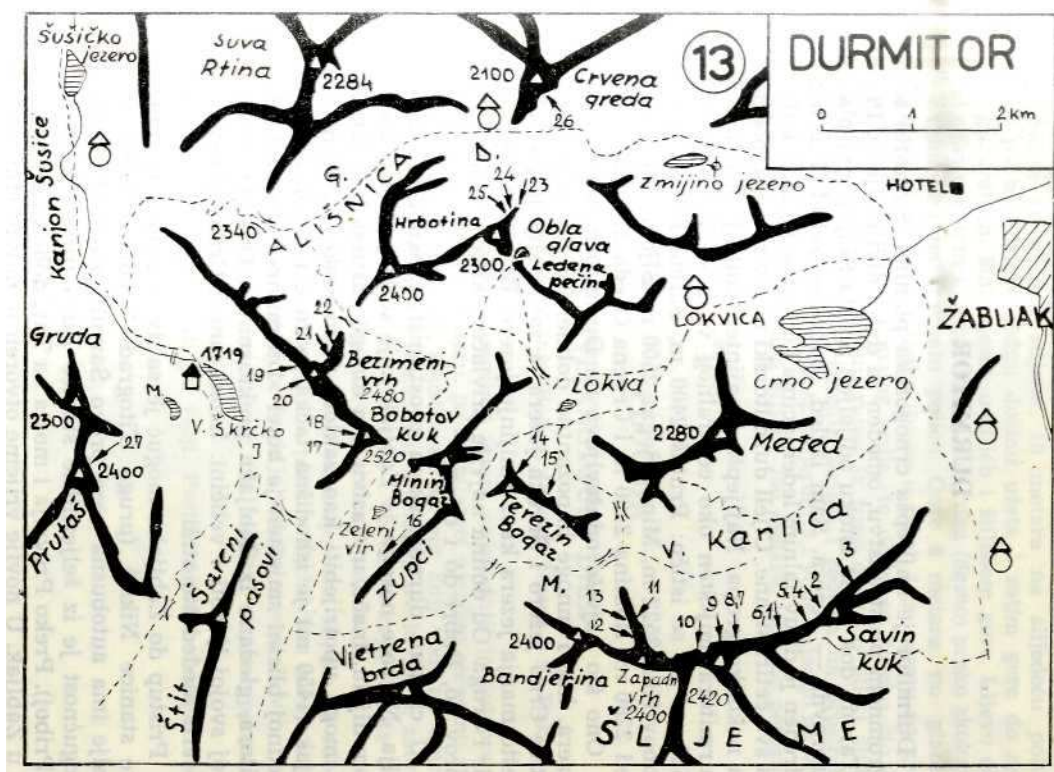
DURMITOR

Durmitor je najljepša crnogorska planina. Smjestio se na ogromnom prostranstvu, omeđen sa dvije divlje rijeke, Pivom i Tarom, dok je na istoku odijeljen prema Sinjajevini blagom visoravni — ■ Jezera. Sam izgled, odnosno reljef Durmitora određen je diluvijalnim ledenjacima koji su se spuštali u doline na sve četiri strane. Cijeli durmitorski masiv može se podijeliti na nekoliko grupa. Najljepša i najinteresantnija grupa j; dio Durmitora smješten oko centralnog vrha — Bobovog Kuka 2522 m. Tu se ističu: Prutaš 2400 m, Šareni Pasovi 2400 m, Bobov Kuk 2522 m, Minin Bogaz 2500 m, Sljeme 2430 m, Meded 2280 m, Rbatina 2400 m i Crvena Greda 2100 m.

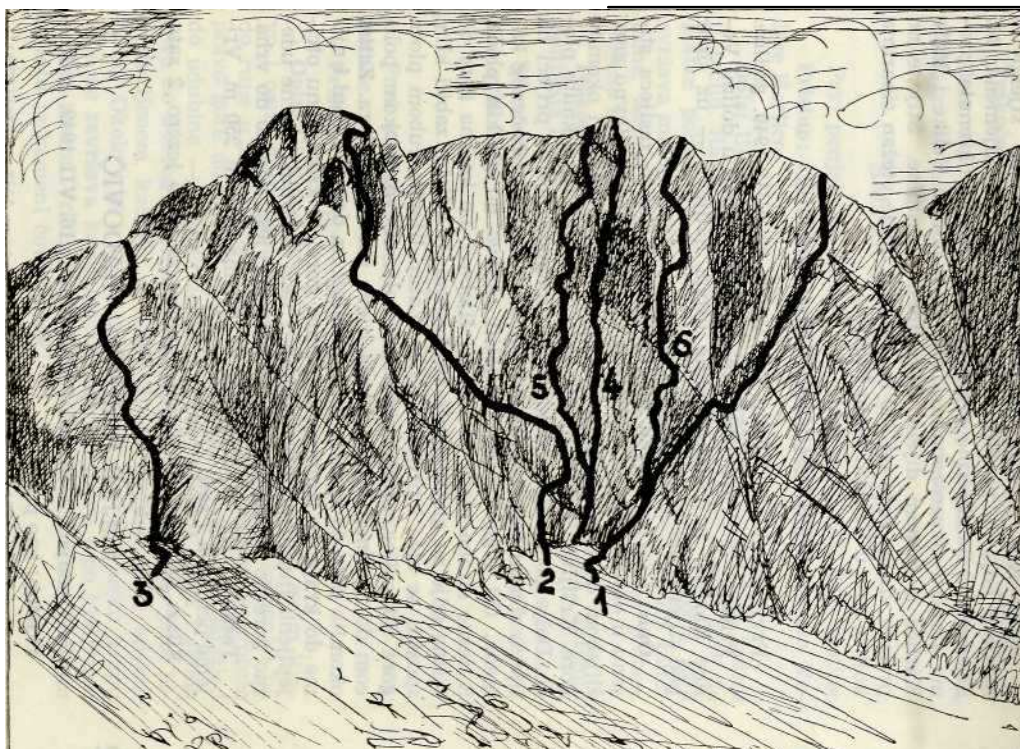
Ono što najviše oduševljava na Durmitoru to su brojna jezera, kao i mnoge impozantne doline. Od jezera se najviše ističe Crno jezero i Škrčka jezera, a zatim slijede po veličini nešto manja jezera kao: Zmijinje jezero, Barno jezero, Zeleni Vir i druga. Od dolina najviše privlače: Škrke i Sušica, te Todorov do, Dobri do i druge.

U cijelom durmitorskom prostranstvu nema velikih naselja. Najveće naselje je Zabljak koje se smjestilo u centralnom dijelu. Inače, u masivu ima mnogo pastirskih koliba koje se mogu upotrijebiti kao zaklon. Crnogorsko mjestance Zabljak (1450 m) je ishodišna tačka za ture i uspone. U neposrednoj blizini smješten je hotel »Durmitor«. Panorama Durmitora, gledana iz Žabljaka prekrasna je. Odavde se vidi u svoj svojoj ljepoti i veličini. Iznad samog Crnog jezera ističe se vrh Meded što strši.

Pristup do Žabljaka moguć je sa dvije strane: iz željezničke stanice Nikšić (pruga Titograd—Trebinje—Dubrovnik). Dalje ima autobusna veza preko Šavnika za Zabljak. Druga mogućnost je iz željezničke stanice Rudo (pruga Višegrad—Priboj). Preko Prevalja i mosta na Tari dobrom cestom stiže se u Zabljak. U novije vrijeme otvoren je nov pristup od Foče (željeznička stanica) uz Drinu i kanjonom Pive.

Durmitor — pregledna karta

Savin Kuk (2330 m) — sjeverna stijena

SAVIN KUK (2330 m)

Savin Kuk predstavlja početak jedne duge stjenovite barijere koja se produžuje preko vrhova V. Sljemena, M. Sljemena i Bandijerine (2400 m). Barijera je okrenuta prema sjeveru-sjeverozapadu i ruši se u dolinu Velike i Male Karlice u južnom dijelu durmitorske skupine. Stijene ne prelaze visinu veću od 300 m. Pristup im je otežan siparima koji se ruše u Veliku i Malu Karlicu.

SMJER KROTIN — VADIČ

Prvi penjali: D. Krotin i J. Vadić, 29. VIII 1949. godine.

Pristup: Iz Crnog jezera markiranim putem u dolinu Velike Karlice. S početka doline uspon nalijevo — uz sipar pod stijenu. Od jezera 2 sata.

Opis: Ulaz u stijenu na mjestu gdje točilo zasijeca stijenu u obliku lijevka, savinutog u desnu stranu. Ravno gore žlijebom do rupe. Zatim priječnicom desno (30 m) i okomito gore. Kršljivo. Zatim lijevo koso gore do raspuknute ploče. Dalje po rascjepu doklegod je moguće, poslije prijeći na lijevu stranu toga rascjepa i okomito gore do izbočenog kamena. Od toga kamena priječiti ulijevo do glatkih ploča. S desne strane ploča su isprani žljebovi, po kojima gore do visine gdje su glatke ploče široke 4 m. U žlijebu zabiti klin, spustiti se niže i priječiti ploče. Zatim lijevim rubom ploča gore do police, obrasle travom. Dalje lijevo širokom policom do njezinog kraja, a tada lijevo gore 40 metara. Zatim okomito gore do kamina koji se nalazi na desnoj strani i njime do kraja. Iz kamina 10 metara gore, te kroz jednu otcipljenu ljusku priječiti udesno, i tada iza ruba stijene udesno gore do malog prevjesa. Preko prevjesa udesno do vrha. Teškoća: III, mjestimično IV. Visina stijene 250 m. Vrijeme penjanja 7 sati.

Silaz: Sa vrha markiranim putem za Crno jezero, 2 sata.

2

SMJER RAKOŠ — RADOVIĆ

Prvi penjali: E. Rakoš i M. Radović, 16. VII 1949. godine.

Pristup: kao pod 1.

Opis: Ulaz 15 metara udesno od smjera broj 1. Po kršljivoj stijeni za jednu dužinu užeta do Malog sedla. Zatim širokom policom poludesno do prostrane rupe. Od nje u vrlo

kršljivu i strmu stijenu, zaobići glavni brid koji s lijeve strane zatvara ogromnu jarugu. Tom jarugom do ruba stijene.

Teškoća: II. Trajanje uspona 2 sata. Visina stijene 250 m.

Silaz: Sa ruba stijene grebenom prema vrhu Savinog Kuka za 40 minuta. Silaz markiranim putem.

SMJER KROTIN — HANZER

3

Prvi penjali: D. Krotin i E. Hanzer, 12. IX 1950. godine.

Pristup: Od Crnog jezera pod stijene 2 sata, preko Velike Karlice.

Opis: Ulaz u stijenu kod najizrazitijeg jezika koji zadire u točilo. Ravno gore do male jaruge, zatim desno gore do glatke police. Po polici lijevo gore do njenog kraja koji svršava malom sipinom. Od sipine gore po neizrazitim kaminima. Zatim priječnica ulijevo, pa zatim ravno na greben. Stijena kršljiva.

Teškoća: II do III. Visina smjera 200 metara. Vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: Sa ruba stijene prijeći na markirani put koji vodi s vrha Savinog Kuka.

DIREKTNI SMJER

4

Prvi penjali: Predovnik—Jeršin—Kavzer, 21. VII 1955. godine.

Pristup: Kao pod desni smjer.

Opis: Ulaz nad snježištem. Otuda pravo gore, zatim lijevo i onda desno do nagnutog kamina (mocar, kamenje) pa do rupe u stijeni (okno). Pod oknom klin. Smjer se proteže pravo gore do velikih ploča, preko njih do police i naprijed do udubine — odavde desno do prevjesa, oko njega i strmo gore do dobrog osiguravališta (klin). Pravo gore po jako ispostavljenom kaminu u široki žlijeb do prevjesne stijene (klin). Okolo nje u usku raspuklinu i iz nje u usku grapu koja se završava kaminom. Iz kamina lijevo i po kršljivom terenu prema vrhu; izlaz se završava sa skokom. Na tom mjestu je kameni čovječuljak.

Teškoća: IV, mjestimično V, visina stijene 350 metara, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: kao kod desnog smjera.

Prvi penjali: Ravnikar—V. Zagore, 21. VII .1955. godine.
Pristup: kao pod desni smjer.

Opis: Ulaz nad snježištem, zatim do gredine koja odvodi direktni smjer nadesno. Otuda lijevo do prevjesa (klin). Preko prevjesa pravo gore po širokoj udubljenoj stijeni do markantnih ploča. Otuda nadesno, zatim prijeći nalijevo do police. Nad policom je rupa, a nad rupom prevjes. Smjer ide pravo gore za jednu dužinu užeta, zatim lijevo do prevjesa i kad smjer nad prevjesom okrene nadesno do uske grape, nad grapom su ispostavljene ploče pa otuda pravo na vrh. Smjer je na nekoliko mjesta vlažan i kršljiv.

Teškoća: IV, visina stijene 300 metara, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: kao kod desnog smjera.

Prvi penjali: Canžek—Predovnik—Brečko, 24. VII 1955. godine.

Pristup: Iz dna Velike Karike po siparu na snježište. Ulaz nad snježištem., vidljivim iz doline. 15 minuta hoda.

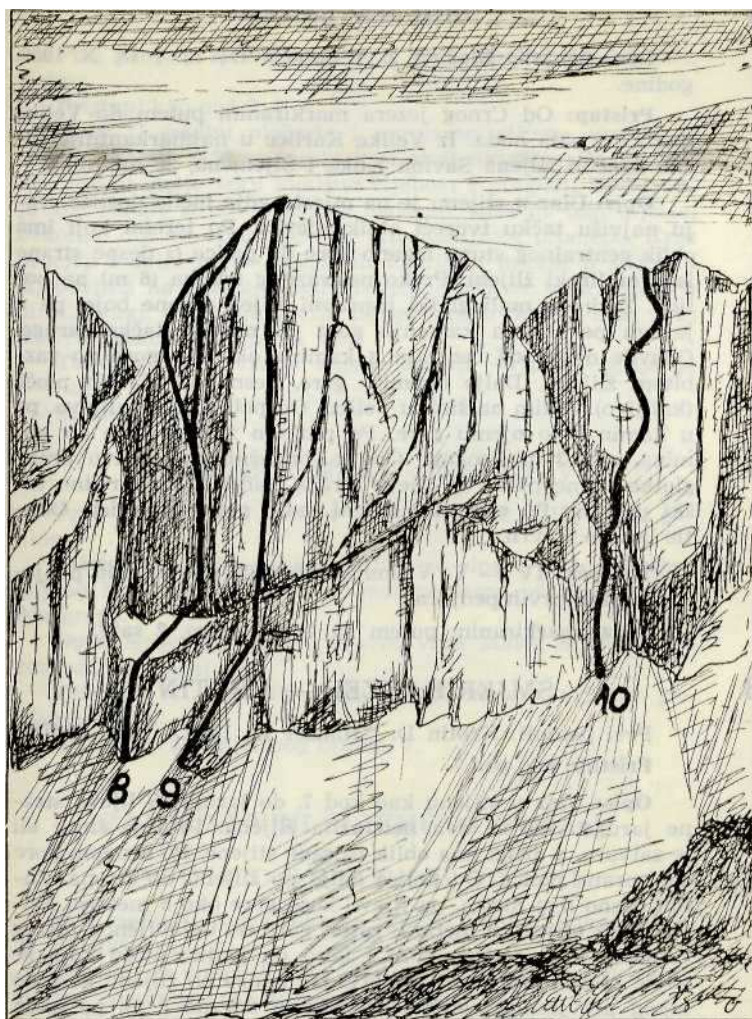
Opis: Raščlanjenom stijenom lijevo do velike grede. Zaoobići desno, do strmoga kamina. Na izlazu je polica s rupom. Odatle malo naprijed, desno do priječnice kad se dođe do prevjesa (klin). Nad prevjesom je kamin koji je kršljiv i na kraju prelazi u usku grapu. Po njoj na jako ispostavljenom policu, od koje ide pravo gore uska pukotina u kojoj je zabrtvljeno kamenje. S obje strane pukotine su glatke stijene. Na vrh pukotine koja se proteže oko 15 metara nalazi se kršljiva polica. Od nje desno po jako ispostavljenom terenu do duge uske nagnute police, nad kojom su prevjesne stijene, penjanje preko trbuha do velike stijene koja zatvara direktan izlaz. Otuda nadesno i lako na vrh.

Teškoća: III, mjestimično IV, visina stijene 300 metara, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: Sa vrha Savinog Kuka markiranim putem u dolinu, 2 do 3 sata hoda.

SLJEME (2420 m)

Smjestilo se u centru barijere i ujedno čini najviši vrh ove skupine. Stijena je tu najviša i najstrmija. Malim usjekom podijeljena je na dva dijela: stijenu Velikog Sljemena i stijenu Malog Sljemena. Odlikuje se mjestimičnom kršlji-vošću. Pristupi smjerovima su iz Velike Karlice.

Sljeme (2420 m) — sjeverna stijena

Prvi penjali: Blažina Z. i Belačić D., 12. i 13. X 1950. godine.

Pristup: Od Crnog jezera markiranim putem do Velike Karlice 2 sata hoda. Iz Velike Karlice u najmarkantnije točilo između stijena Savina Kuka i Sljemeni, 20 minuta.

Opis: Ulaz u stijenu je na mjestu gdje točilo dostiže svoju najvišu tačku tvoreći oblik lijevka. Po terenu koji ima oblik centralnog stupa lagano gore do police (s desne strane isprani široki žlijeb). Preko neizrazitog trbuha (6 m) na policu. Zatim u mali glatki uspravni žlijeb crvene boje, pa u jarugu po sitnom kamenju gore do najviše tačke jaruge. Odavde desno od centralnog kamina okomito gore po razbitom žlijebu. Dalje okomito gore, desno od glatkih ploča (kršljivo). Zatim na široku policu. Od police 15 m ulijevo, pa u kamin i po njemu gore. Po plitkom žlijebu gore do kamina, oko 3 m širokog. Odatle priječnicom ulijevo preko glatke strme ploče do lijeve strane kamina. Izvanredno teški prevjes. Po okomitoj stijeni dalje gore do police. Odatle lagano na vrh.

Teškoća: IV — V. Visina stijene 300 m, vrijeme penjanja 18 sati (prvih penjača).

Silaz: markiranim putem na Crno jezero, 2 sata.

Prvi penjali: Krotin D. i Hanzer E., 13. IX 1950. godine.

Pristup: kao pod 7.

Opis: Ulaz u stijenu kao kod 7, do jaruge. S lijeve strane jaruge vide se dva neizrazita žlijeba. Prvi je širok ali se zatvara, a drugi ima oblik isprane stijene. Po drugom gore do isprane police. Od police dalje po žlijebu do stropa. Zatim desno dva metra, pa lijevo koso gore oko 6 metara. Priječnicom ulijevo 6 metara, zatim gore do uglavljenog oštrog kamena. Preko njega gore i koso do glatke ploče koja se obide zdesna nalijevo do police. Od police po žlijebu gore do uskog prevjesnog kamina. Priječnica udesno 5 m, pa onda gore uz kamin do rupe. Iz rupe lijevo gore 10¹ m, pa desno po laganom terenu do vrha.

Teškoća: IV, visina stijene 300 m, vrijeme penjanja 5 sati.

Silaz: kao pod 7.

DIREKTNI SMJER

9

Prvi penjali: Heinz Waldner i Willi Knabel, 13. VI 1954. godine.

Pristup: kao pod 7.

Opis: U sredini pločaste i prevjesne stijene urezan je okomiti kamin (150 m visok) koji stoji na stepeničastoj polici. Prema dolje teku lomljivi žljebovi i pragovi; završavaju kod rampe koja ide slijeva nadesno. Ulaz na tom mjestu, nekoliko dužina užeta gore do vrlo lomljivog procjeka. Kroz procjep i dalje preko pojedinih lomljivih mjesta u stijeni i žljebovima na policu, ispod prevjesne stijene vrha. Dalje u plitki široki, a kasnije u vrlo tijesni kamin (klin) i kroz ovaj uz vrlo teško penjanje na vrh.

Teškoća: VI—, visina stijene 300 m, vrijeme penjanja 4—5 sati.

Silaz: kao pod 7.

SMJER BUTINAR — DIMITROV

10

Prvi penjali: M. Butinar i Dimitrov, 8. VIII 1955. godine.

Pristup: Iz dvije velike Karlice po siparu pod centralnu stijenu M. Sljemena neko 100 metara desno od karakteristične grupe.

Opis: Smjer se kreće u pravcu vrha Malog Sljemena po razvedenoj stijeni.

Teškoća: III, IV, visina stijene 250 metara, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: kao za smjer pod brojem 7.

ZAPADNI VRH SLJEMENA (2400 m)

SMJER PO SJEVERNOJ STIJENI

11

Prvi penjali: Lojze Marčun, Janko Šetinc, Jelko Mejač, 25. VII 1955. godine.

Pristup: Iz doline Velike Karlice po siparu, pod sjevernu stijenu zapadnog vrha Sljemena (2420 m).

Opis: Cijeli smjer se proteže po markantnoj strmoj udubljenoj stijeni koja se nastavlja desno gore preko cijele sjeverne stijene zapadnog vrha Sljemena. Ulaz je pri zadnjem snježnom jeziku. Otuda desno gore do markantne udubljene stijene koja se proteže pod prevjesnim stijenama. Stijena je

Zapadni vrh Sljemen, (2400 m) — sjeverna stijena

jako rastrgana i radi toga je jako kršljiva. Orijentacija je lagana. Nakon dvije dužine užeta smjer se kreće po strmoj stijeni pod značajnu udubinu u sredini stijene. Do udubine se dolazi preko jako kršljive police (na polovici puta). Iz udubine desno van u stijenu, u jako kršljiv i ispostavljen teren. Nakon četiri dužine užeta dolazi se do grupe koja je malo položena, no njeno dno je glatko radi kamenja što pada kroz grupu. Po grapi do kraja, zatim na greben i lijevo po njemu u kamin. Kroz kamin pravo gore i po položitom terenu na vrh.

Teškoća: III, mjestimično IV, visina stijene 300 metara, vrijeme penjanja 4 sata.

Silaz: Sa zapadnog vrha grebenom u pravcu glavnog vrha Sljemena. Odatle markiranim putem u dolinu.

ZAPADNA STIJENA

KAMINSKI SMJER

12

Prvi penjali: Juvan Lj. i Butinar M., 21. VII 1956. godine.

Pristup: Iz dna Male Karlíee pod zapadni dio stijene, 20 minuta.

Opis: Ulaz u okomici s vrha iz najviše tačke snježišta na lijevoj strani stjenovite pregrade koja duboko zadire u snježište pod stijenom. Ravno gore pod velike strehe i priječnica desno na strme ploče pod strehe. Preko njih ravno gore pod kamin (V +). Po kaminu gore, pod prevjesom nalijevo, nad njim u kamin i dalje do stajališta. Preko prevjesa dalje *pa kaminu, te gore preko skokova na dobro stajalište. Po kaminu do vrha na otvoren teren. Ravno gore na gornju gredinu i dalje preko prevjesa u kamin. Ovdje kamin prelazi u položitiji žlijeb. Po njemu gore 3 dužine užeta na rub stijene.*

Teškoća: +V, visina stijene 300 m, vrijeme penjanja 5 sati.

Silaz: Grebenom u pravcu Sljemena ili Bandijerne.

SMJER KROZ ZAPADNU USJEKLINU

13

Prvi penjali: Laurenčić Kurt i Knabel Willi, 14. VI 1954. godine.

Pristup: kao pod 12.

Opis: Iz Male Karlíee po snježištu lijevo od smjera 12 na rebro ispod velikih ploča. Lijevo od jedne odvojene plo-

173

Zapadni vrh Sljemena (2400 m) — zapadna stijena

če, upravo okomito na veliku pločastu rampu koja se produžuje nalijevo prema gore. Prvo priječenje lijevo do stajališta, a onda ravno stalno gore do grebena i po njemu do vrha.

Teškoća: IV—V, visina stijene 250 m, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: kao pod 12.

TEREZIJIN BOGAZ (2100 m)

Vrlo markantni vrh, naročito kada se gleda iz Lokvica. Njegovi su tornjevi u obliku prstiju vrlo glatki i eksponirani, a visina im iznosi oko 300 metara.

Pristup je moguć iz Crnog jezera preko Lokvica za 2—3 sata.

SMJER KNABEL -- WALDNER

14

Prvi penjali: Knabel Willi i Heinz Waldner, 12. VI 1954. godine.

Pristup: Iz Lokve pod sjeveroistočnu stijenu, odnosno pod markantni kosi procjep, za 20 minuta.

Opis: Uspon kroz pločastu stijenu slijedi nakon izrazito upadljivog kosog procjepa koji teče slijeva nadesno i svršava u jednom ponoru neko 150 metara ispod vrha. Glavne poteškoće čini jedan prevjes nakon druge dužine užeta. U ponoru, tek nekoliko metara gore i odmah opet kroz kratki prevjesni procjep lijevo van na greben i njime na vrh.

Teškoća: VI, visina stijene 300 metara, vrijeme penjanja 4 sata.

Silaz: Grebenom u pravcu jugoistoka, 1 sat.

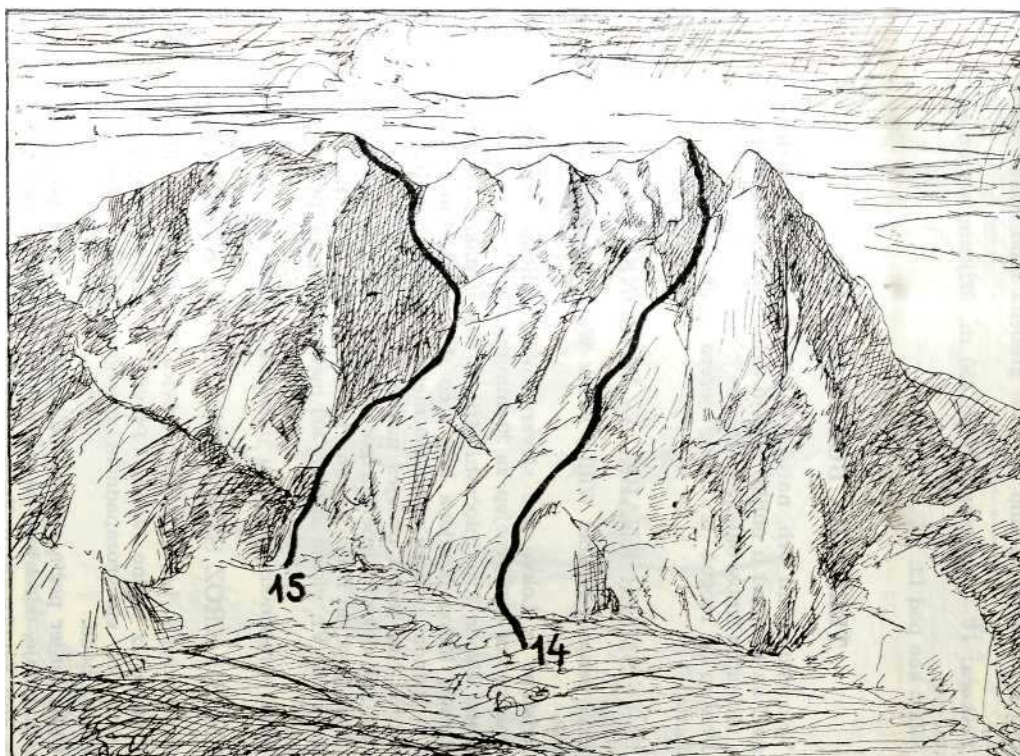
SMJER KROZ SJEVEROZAPADNU STIJENU

15

Prvi penjali: Lojze Marčun i Ivica Tausel, 22. VII 1955.

Pristup: Iz doline Velike Previ je do drugog najvišeg snježišta pod sjeverozapadnom stijenom Terezinog Bogaza, 20 minuta hoda.

Opis: Smjer počinje desno od markantne grupe po kojoj pada kamenje, odronjeno sa stijena Terezinog Bogaza i grebena koji završavaju u Velikoj Previji. Dvije dužine užeta po grapi desno pravo gore, i gdje grapa zavija udesno, po njoj do prevjesnog skoka. Pomoću žive ljestvice preko 2

Terezin Bogaz (2100 m) — sjeverozapadna stijena

i pol visokog skoka. Otuda dalje u strmi kaminasti žlijeb. Po kaminu za dužinu užeta, te iz njega u udubinu. Uski žlijeb nastavlja se nad udubinom. Udubina se obide s lijeve strane. Smjer otuda ide po lijevom rubu grape. Kad stijena postane lagana, po razvedenom terenu lako na južni vrh Terezinog Bogaza.

Teškoća: IIT, mjestimično IV, visina stijene 300 metara, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: Grebenom u pravcu jugoistoka, 1 sat.

ZUPCI (2200—2300 m)

Među mnogim neobičnim oblicima u Durmitoru, Zupci se ističu kao posebna poslastica za alpiniste. Oni čine produžetak grebena Minin Bogaza u pravcu jugozapada. Na dužini od oko 1000 metara smjestilo se 14 tornjeva visine od 50—150 m.

Vrlo su slikoviti i interesantni za penjanje.

Pristup im je moguć s Crnog jezera preko Lokvica i Lokava ili iz Velike i Male Karlice. Druga mogućnost je iz Škrka, odnosno kanjona Sušice ili sa ceste iz Dobrog dola.

SMJER PO ZUPCIMA

16

Prvi penjali: 10. VI 1954. godine Kurt Laurenčić, Willi Knabel i Heinz Waldner.

I ZUBAC

Uspon teče preko istočne stijene 50 m. Teškoća V, +VI. Vrijeme penjanja 20 minuta.

II ZUBAC

Uspon počinje preko istočnog brida lijevog vrha. Visina 50 m.

Teškoća: V+. Vrijeme penjanja 30 minuta;

III—VI ZUBAC

Penjanje ide po grebenu s teškoćom III.

VII ZUBAC

Uspon teče po istočnom bridu (iz prijevoja — Škrbine). Visina stijene 60 m.

VIII ZUBAC

Vrlo lagan i skoro neizrazit.

IX ZUBAC

Uspon teče po istočnom bridu, a silazi kroz zapadni kamin.

Zupci

Zupci — sjeveroistočna stijena

- Teškoća: IV4-, visina 60 m.
 X ZUBAC
 Nije težak.
 XI ZUBAC
 Uspon teče po istočnom grebenu, a silaz kroz zapadni kamin.
 Teškoća: III + .
 XII ZUBAC
 Silaz niz zapadnu stijenu. Teškoća: V.
 XIII ZUBAC
 Silaz po zapadnom procjepu.
 XIV ZUBAC
 Silaz kroz istočnu stijenu. Teškoća: V,

BARIJERA BOBOTOV KUK — (2520 m) — BEZIMENI VRH (2480 m)

Ogromno prostranstvo vidika što se pruža s Bobotovog Kuka je jedinstveno. No poseban je užitak baciti pogled na jugozapadnu stranu u dolinu Škrčkih jezera. Tu se stijene ruše strmo, te u dugim siparima završavaju na obali Škrčkog jezera. Sjeverozapadna strana je nešto blaža i ruši se u kratkim, strmim, skokovima. Ova barijera koja obuhvaća Bezimeni vrh (2480 m) i Bobotov Kuk (2520 m) interesatna je i pruža velike mogućnosti za penjanje.

Pristup je moguć sa svih strana: iz kanjona Sušice preko Škrčkih jezera, s Crnog jezera preko Lokve i sedla Samar ili s ceste iz Dobrog dola.

U blizini Škrčkog jezera nalazi se napuštena planinarska kuća. Mogućnost za noćenje. Od Crnog jezera do nje potrebno je 6—7 sati.

JUGOZAPADNA STIJENA BOBOTOVOG KUKA (2520 m)

17 SMJER JUVAN — BUTINAR

Prvi penjali: Ljubo Juvan i Marko Butinar, 17. VII 1956. godine.

Pristup: Iz doline Škrčkih jezera preko klekovine i sipara slabom stazicom pod desni (zapadni dio barijere), pod kosu gredinu, 1 sat.

Bobotov Kuk (2520 m) —■ jugozapadna stijena

Opis: Ulaz sa snježišta na kosu gredinu koja priječi stijenu slijeva nadesno gore (4 dužine užeta). Ravno gore po lomljivom terenu na gredinu. Desno po strmoj stijeni pod strehu (IV+). Lijevo 2 metra tehnikom odupiranja na vrh ljuške (IV+). Dalje 30 metara po polici gore lijevo na gredinu; po njoj pod kupolu vrha. Dalje lijevo na južni greben. Po njemu na put koji vodi na vrh Bobotovog Kuka.

Teškoća: III, IV+ . Visina stijene 250 m, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: Markiranim putem s vrha Crnog jezera, 3—4 sata.

CENTRALNI SMJER

Prvi penjali: Leo Pipan. Marjan Lipovšek i Miloš Krof-ta, 27. VII 1934. godine.

Pristup: Kao pod 17, ali pod centralni dio stijene lijevo od markantne stjenovite glave pod ogromnu policu, ispod crvenih prevjesa. Vrijeme hodanja 1 sat.

Opis: Po desnom boku kamene glave, te do izrazitog grebena po lakom terenu. Po kršljivom grebenu nekoliko dužina užeta, te priječnica desno po lakom terenu nekoliko metara, ponovo gore na greben koji je položeniji. Zaobići greben, te usko prema njemu pod crnu strmu stijenu (kamena piramida). Dalje preko sistema polica gore, te priječnica nalijevo pod crne stijene. Kada se ona zaobiđe, penjati prema desnoj strani u pravcu vrha.

Teškoća: III, mjestimično IV. Visina stijene 400 m, vrijeme penjanja 5—6 sati.

Silaz: kao pod 17.

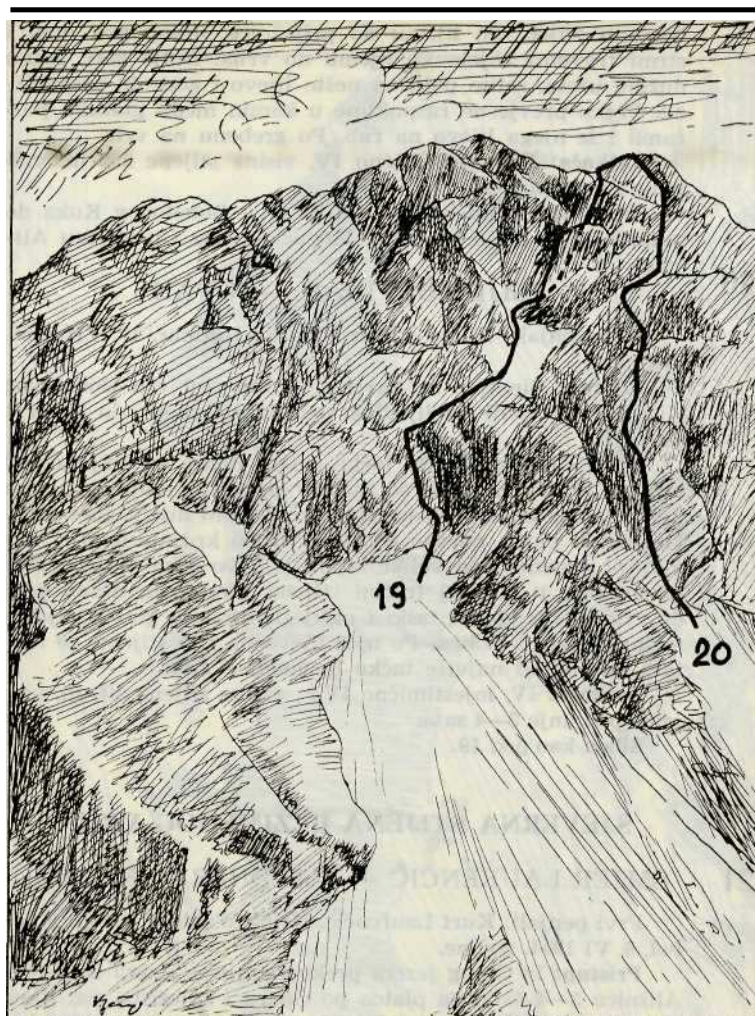
JUGOZAPADNA STIJENA BEZIMENOG VRHA

19 SMJER LIPOVŠEK — PIPAN — AVČIN

Prvi penjali: Marjan Lipovšek, Leo Pipan i M. Avčin, 30. VII 1934. godine.

Pristup: Od Škrčkog jezera pod lijevi dio barijere, po uskom siparu podno udubljenja u centralnom dijelu stijene (vidljiv iz doline) 1 sat hoda.

Opis: Ulaz s vrha sipara u crni prevjesni kamin. Dalje nešto lijevo gore nekoliko dužina do pod raspuklinu između strmih i glatkih stijena. Njom na kosu policu koja dovodi desno, na sipar (snježište) podno glavnog vrha. S lijeve strane snježišta gore do strmog žljebića koji završava ispod

Bezimeni Vrh (2480 m) — jugozapadna stijena

dvije mokre rupe, zatim priječnica desno pod dugi i strmi travnati žlijeb. Po njemu do priječnica, desno pod dugi i strmi travnati žlijeb. Po njemu do vrha. Dalje gore jednu dužinu užeta, zatim policom nešto lijevo i gore do raspukline. Preko prevjesne raspukline u kamin među glatkim pločama i iz njega lijevo na rub. Po grebenu na vrh.

Teškoća: IIT, mjestimično IV, visina stijene 350 m, vrijeme penjanja 4 sata.

Silaz: Sa Bezimenog vrha u pravcu Bobotovog Kuka do sedla i lijevo dolje na plato. Moguć je silaz i u pravcu Ališnice.

SMJER BUTINAR — JUVAN

Prvi penjali: Ljubo Juvan i Marko Butinar, 19. VII 1956. godine.

Pristup: Siparom sa Škrčkog jezera pod vrh Bobotovog Kuka, te skrenuti na lijevi krak sipara i njime do kraja 1 sat hoda.

Opis: Ulaz **iz** najviše tačke sipara desno od smjera pod brojem 19. Iz kuta oko 50 metara gore u kamin. Po njemu dvije dužine užeta do rascjepa. Po desnom dijelu gore. Preko glatkih ploča, udesno gore pod crven krajnje lomljiv kamin, po kojemu pod velike strehe. Lijevo gore dvije dužine na gredinu u gornjoj trećini stijene. Gredinom desno gore do vrha. Kroz glatki, teški i ukliješten kamin gore. Dalje 30 metara gore na policu. Po njoj lijevo na rub stijene, 20 metara istočno od najviše tačke Bezimenog vrha.

Teškoća: IV, mjestimično IV+, visina stijene 400 m, vrijeme penjanja 3—4 sata.

Silaz: kao pod 19.

SJEVERNA STIJENA BEZIMENOG VRHA

21 SMJER LAURENCIC — WALDNER -- KNABEL

Prvi penjali: Kurt Laurenčić, Heinz AValdner i Willi Knabel, 6. VI 1954. godine.

Pristup: Iz Crnog jezera preko Zmijinog jezera u Gornju Ališnicu 3—4 sata. Sa platoa po siparu i snježištu pod lijevi dio stijene, nekoliko metara lijevo od markantnog travnatog grebena.

Opis: Ulaz uz jednu plohu (barijeru) stijene, koja izgleda neprohodna, a teče od vrha do dna. Od račvastog prijevoja ide se desno, preko strmih snježišta u ponor. Dijelom

Bezimeni Vrh (2480 m) — sjeverna stijena

kroz njega, dijelom pokraj njega k nagnutim stijenama vrha odnosno snježnicima (snježištima).

Teškoća: II, mjestimično III, visina stijene 250 m, vrijeme penjanja 1 sat.

Silaz: kao pod 19.

SMJER WALDNER - LEX

Prvi penjali: Heinz Waldner i Walter Lex, 14. VI 1954. godine.

Pristup: kao pod 21.

Opis: Ulaz u procjep sjeverne stijene. Uspon teče desno pokraj prevjesnih stijena, u niz okomitih i dijelom strmih prevjesnih kamina koji vode do manje strmog krovišta vrha. Odatle se dolazi do sjeverozapadnog grebena.

Teškoća: IV, visina stijene 200 m, vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: kao pod 19.

OBLA GLAVA (2300 m)

Vrh koji se smjestio u neposrednoj blizini čuvene Ledene pećine. Njegova sjeverna stijena u visini od 250 m pruža nekoliko lijepih penjačkih detalja. Od Ledene pećine zaobiđe se sjeveroistočni brid te se dolazi pod sjevernu stijenu.

Do Ledene pećine moguć je pristup sa Crnog jezera preko Lokvice i Lokva za 3 sata.

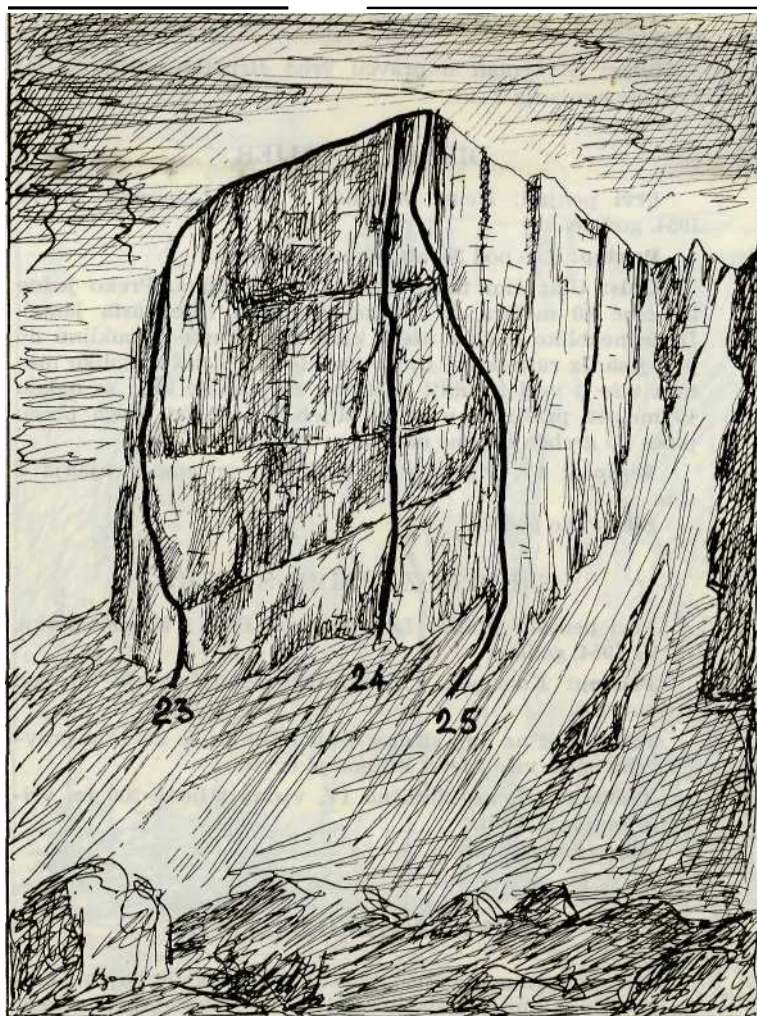
23

SJEVEROISTOČNI BRID

Prvi penjali: Heinz Waldner i Kurt Laurenčić, 9. VI 1954. godine.

Pristup: Od Ledene pećine zaobići sjeveroistočni brid, 15 minuta hoda.

Opis: Ulaz u stijenu nekoliko metara desno od brida. Preko pločaste pećine 20 metara gore prema dobrom stajalištu (udubina), kroz kratki procjep do jedne glavice i nalijevo upiranjem u dno, 30) metara visoke usjekline. Najprije kroz sasvim glatki kamin 10 metara i dalje kroz dobro raščlanjenu usjeklinu na prag na samom bridu. Dalje 40 metara po strmoj stijeni na policu (klin). Preko jednog lomljivog mjesta u stijeni 40 metara gore, tada po dobro razmještenom kamenu, sve dok brid postane položitiji i za nekoliko minuta na vrh.

Obla Glava (2300 m) — sjeverna stijena

Teškoća: V, visina stijene 250 metara, vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: Grebenom u pravcu vrha Hrbotine. Teškoća II, vrijeme penjanja 1 sat.

24

DIREKTNI SMJER

Prvi penjali: Heinz Waldner i Kurt Laurenčić, 9. VI 1954. godine.

Pristup: Kao pod 23¹, ali 50 metara desno.

Opis: Ulaz čini tanka okomita raspuklina. Preko jedne izbočine 40 metara do dobrog stajališta (lijevkasta jama). Dalje nekoliko dužina užeta kroz vrlo strmu raspuklinu do prevjesa. Iz raspukline lijevo van do brida, još nekoliko metara više u veći i dublji nastavak raspukline koja se nakon 40 metara proširuje u strmi žlijeb. Lijevo od njega preko ploča na greben i njime na vrh.

Teškoća: IV, visina stijena 250 m, vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: kao pod 23.

25

SJEVEROZAPADNI SMJER

Prvi penjali: Walter Lex, Michael Peer i Heinz Sperka, 11. VI 1954. godine.

Pristup: Kao pod 23, samo 60 metara desno do pod strmi jezik.

Opis: Ulaz na dnu strmog jezika. Smjer se kreće u pravcu vrha nešto više lijevo. Stijena je čvrsta.

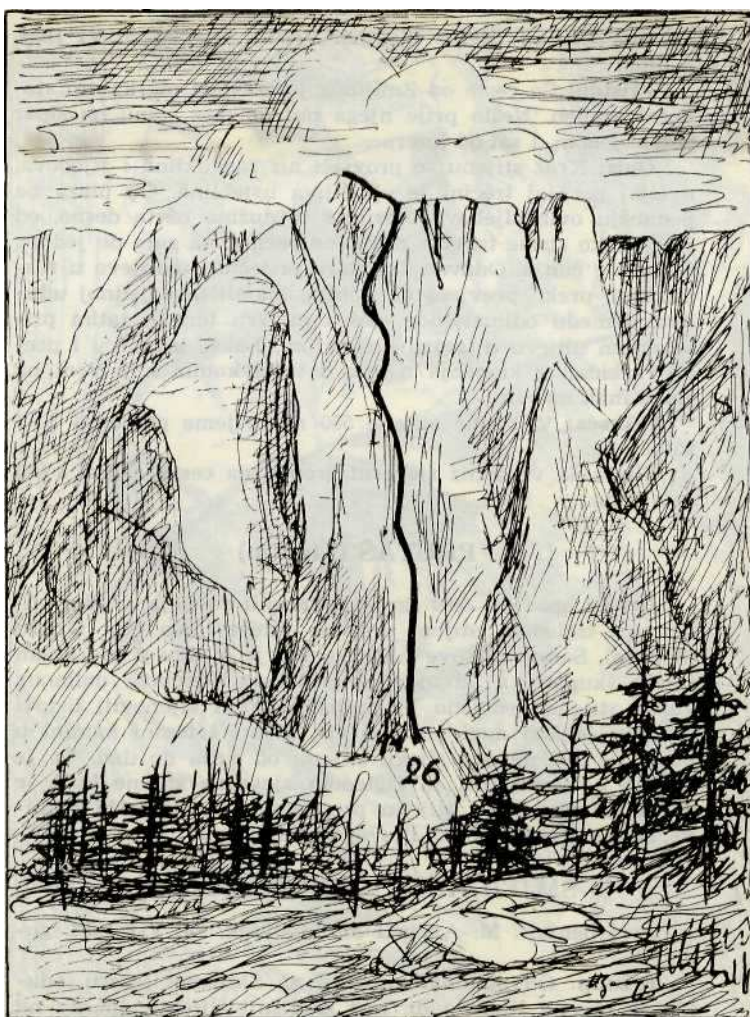
Teškoća: III, mjestimično IV, visina stijene 200 m, vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: kao pod 23.

CRVENA GREDA (2250 m)

Vrh koji je malo presječen, ali u sebi krije stijenu koja je najviša u durmitorskom masivu. Ta 500-metarska stijena okrenuta je prema jugoistočnoj strani. Vrlo je razvedena i djelomično kršljiva. U sklopu sa Zmijinim jezerom čini jedan vrlo ugodan pejzaž.

Najjednostavniji pristup k stijeni je sa Crnog jezera preko Zmijinog jezera.

Crvena Greda (2250 m) — jugozapadna stijena

Prvi penjali: Heinz Waldner i Willi Knabel, 7. VI 1954. godine.

Pristup: Sa ceste od Zmijinog jezera pod markantni sjeverni greben. Nešto prije njega putem kroz šumu na sipar pod stijenom, 1 sat od jezera.

Opis: Kroz stijenu se provlači niz raspuklina i žljebova, u čijoj gornjoj trećini je upadljiva usjeklina. Od ulaza na podnožju ovih žljebova otprilike 10 dužina užeta desno, od njih preko strme travom protkane pećine, na gore do jednog pločastog cunja. Odavde 4 metara priječnica nalijevo u raspuklinu, preko prevješa do dobrog stajališta u jednoj udubini. Između odlomljenog stošca na vrh tornja, zatim priječenjem ulijevo u izrazitu usjeklinu. Lakše kroz nju i preko raskidanog kamenja u uski i teški kamin koji vodi na zaravanak na vrhu.

Teškoća: V, visina stijene 500 m, vrijeme penjanja 3—4 sata.

Silaz: Sa vrha niz sjeverni greben na cestu, jedan i pol sata hoda.

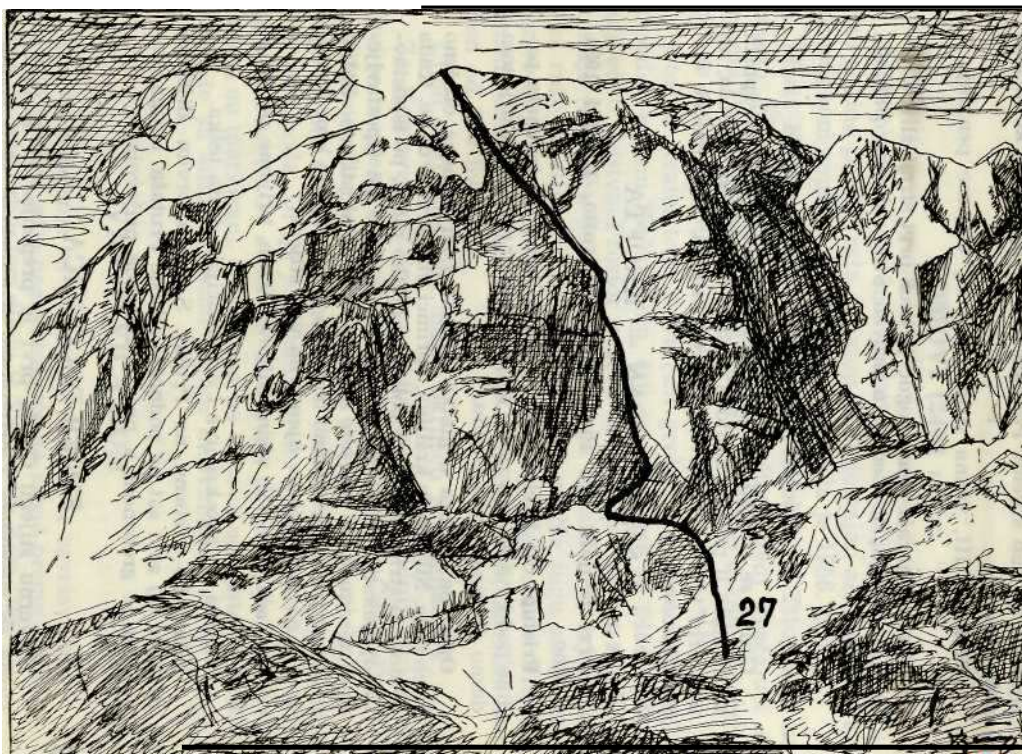
PEUTAŠ (2400 m)

Prutaš spada u onu skupinu Durmitora koja svojim oblicima i izgledom stijena najviše oduševljava. Uz Gruđu (2300 m), Šarene Pasove i Štit zauzeo je mjesto u zapadnom dijelu skupine, a odvojen je dubokom Škrčkom dolinom. Južna stijena neobično je građena. Krhki stjenoviti listovi pružaju se kao dugi jezici u vis. Mokri i tamni kamini u visini od 200 metara sijeku stijenu od vrha do dna. Ta je stijena u suprotnosti sa izgledom sjeverne stijene koja je dosta rastrgana. Tu stijenu presijecaju tri žljebasta kamina, nagnuta nešto prema lijevoj strani.

Prvi penjali: M. Avčin i M. Lipovšek, 28. VII 1934. godine.

Pristup: Od planinarske kuće na Škrčkom jezeru, odakle se stijena lijepo vidi, pod središnji žlijeb; odnosno na vrh travnatog jezika nešto više desno.

Opis: Sa travnatog jezika kroz uski žlijeb na široku greдинu. Njome lijevo pod crne prevjese; te zatim desno gore na drugu policu i zatim u markantni središnji žlijeb, ispre-

Prutaš (2400 m) — zapadna stijena

sijecan kaminima. Kroz kamine na veliko snježište u gornjem dijelu stijene. Dalje nešto protiv lijevoj strani sistemom žljebova na rub stijene. Penjača iznenađuju okna, kojih ima nekoliko.

Teškoća: III, visina stijene 300 m, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: Najkraći silaz moguć je kroz prvi strmi žlijeb. Drugi je moguć grebenom u pravcu Štita odnosno Škrčkog ždrijela.

GRUDA (2300 m)

Gruda se smjestila u produžetku grebena koji se spušta od Prutaša u pravcu kanjona Sušice. Niža je od Prutaša, no ima vrlo tešku i kršljivu sjevernu stijenu, mjestimično obraslu travom.

28 SMJER PIPAN - - KROFTA

Prvi penjali: Leo Pipan i Miloš Krofta, 1. VIII 1934. godine.

Pristup: Od Krčkoga jezera, kroz šumu na travnate padine pod Prutašem, a zatim priječenje pod njegovom stijenom desno do sipara pod Grudu.

Opis: Sa snijega u glatko izlizano i od kamena otučeno žljebovlje. Stijena je kršljiva, oprimci vise prema dolje. Kada se dođe u strme, nalijevo položene glatke ploče, po ispostavljenom pukotini, priječiti na greben, te dalje po ispostavljenom terenu pod prevjese u zadnjoj trećini stijene. Zatim desno u strmu, djelomično travnatu grapu. Iz nje kroz kratki kamin na greben i po njemu na vrh stijene.

Teškoća: III—IV, visina stijene 300 m, vrijeme penjanja 8—9 sati.

Stijena je jako kršljiva i orijentacijski dosta teška.

Silaz: Po grebenu na Prutaš. S njega prvim žlijebom (teškoća II) za 1 sat na podnožje stijene Prutaša. Druga mogućnost je grebenom u pravcu Škrčkog prijevoja.

29 SMJER Dra GUSICA

Sjevernu stijenu Grude prvi je prepenjao dr Branimir Gušić sa suprugom i prijateljem Koranekom 1931. godine. Gušićev smjer kreće se približno sa smjerom, Pipan-Krofta nešto više prema desnoj strani.

KOMOVI (2484 m)

To je planina koju su alpinisti počeli posjećivati tek nekoliko godina poslije rata. Pristup je dugotrajan ali lagan. U alpinističkom smislu, obrada masiva počela je 1956. godine.

Masiv Komova smjestio se sjeveroistočno od Titograda, na zavoju gdje albanska granica čini oštar zavoj vraćajući se prema Prokletijama. Smjestio se na relativno uskom prostoru, čiji se vrhovi redaju po grebenu u obliku slova »U«.

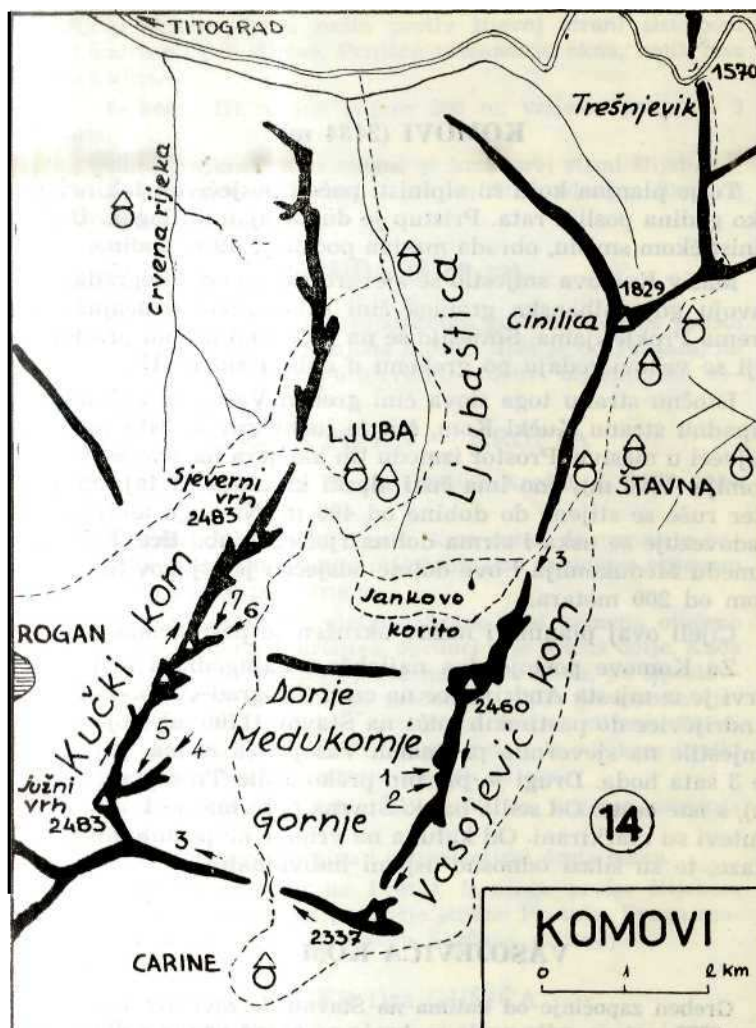
Istočnu stranu toga slova čini greben Vašoj evića Koma, a zapadnu stranu Kučki Kom, čiji je južni vrh sa 2484 metara najveći u masivu- Prostor između tih barijera naziva se Međukomlje (1800 m); ono ima čisti alpski karakter. U taj amfiteater ruše se stijene do dubine od 400 m. Na jugu amfiteatra nadovezuje se uska i strma dolina rječice Ljubašnice. Prijelaz između Međukomlja i ove doline odsječen je stjenovitim, skokom od 200 metara.

Cijeli ovaj planinski masiv okružen je pašnjacima.

Za Komove postoje dva najlakša i najugodnija prijelaza. Prvi je iz mjesta Andrijevice na cesti Titograd-Cakor-Peć. Od Andrijevice do pastirskih kuća na Štavnu (1700 m), koje su se smjestile na sjevernim padinama Vašoj evića Koma, potrebno je 3 sata hoda. Drugi je pristup preko sedla Trešnjevik (1570 m), s iste ceste. Od sedla pa do Štavna potrebno je 1 sat hoda. Putevi su markirani- Od katuna na vrhove ne postoje nikakve staze, te su silazi odnosno usponi individualni;

VASOJEVICA KOM

Greben započinje od katuna na Stavnu, te završava kotom 2377 metara, gdje naglo zaokreće na zapad prema sedlu Carine. Najviši vrh u tom dijelu je Vasojevića Kom (2460 m). Njegova stijena strmo se ruši u dolinu Međukomlja u dubinu od 500 metara.

Komovi — ■ pregledna karta

DESNA JARUGA

1

Prvi penjali: P. Milenković, B. Popadić i P. Lazarević
10. VII 1956. god.

Pristup: Iz Međukomlja se jasno vidi stijena Vašojevića Kom. Dešno od te stijene je vidljiva jaruga kojom vodi smjer. Iz Štavne pa do podnožja stijena 1/2 sata hoda.

Opis: Smjer vodi jarugom. Mjestimično treba iz jaruge prelaziti u njene strme stijene zbog skokova. Stijena je jako kršljiva. Jaruga na kraju prelazi u vrlo strmu ploču i završava kaminom.

Teškoća: III, mjestimično IV, visina stijene 550 metara, vrijeme penjanja 4 sata.

Silaz: Grebenom u pravcu katuna Štavne, 2 sata.

DESNI STUP

2

Prvi penjali: Đurđa Sučević, Nino Kućan, A. Roguljić i Ratko Stojanović, 11. VII 1956. godine.

Pristup: kao pod Desnu jarugu, 1 sat hoda.

Opis: Preko strmog praga u lijevom dijelu stijene koja se ruši na snježište i kroz kamin pravo gore dvije dužine, pa preko kršljivog terena ulijevo gore do široke gredine koja presijeca stijenu, i po njoj nadesno do stupa. Lijevom stranom stupa dužinu užeta, pa udesno i kroz kamin ravno gore na vrh Vašojevića Kom.

Teškoća: III, visina stijene 400 metara, vrijeme penjanja 2 1/2 sata.

Silaz: kao pod 1.

PRIJEČENJE KOMOVA

3

Prvi penjali: 2. Gradišar, B. Kotlajić i M. Mirković, 21. VII 1956. godine.

Pristup: Ulaz sa Štavne.

Opis: Grebenom sa Štavne na vrh Vasojevića Kom. Odavde ravno prema jugu grebenom do kote 2337 metara. Sa te kote na posljednji veći vrh. Silaz po užetu do rascjepa u grebenu i dalje prema sedlu Carine. Od sedla prema južnom vrhu. Na siparu ispod vršnih stijena ulijevo i po kratkom žlijebu na greben. Iz usjekline između malog, srednjeg i sjevernog vrha treba strmi visoki skok zaobići sa dvije dužine užeta ulijevo i kroz strmi žlijeb ispenjati na sjeverni vrh. Orijećenje teško.

Teškoća: I i II. Trajanje priječenja 6 do 10 sati. Priječenje zimi predstavlja krasnu penjačku turu.

KUČKI KOM

Ova barijera uveliko se razlikuje od barijere Vasojevića Koma. Velika razvedenost stijene omogućava više uspona. Visinski je nešto niža. Barijera započinje kotom 2483 metara koja predstavlja sjeverni vrh, a završava južnim vrhom 2484 metara. TO je ujedno i najviši vrh Komova. Od pastirskih stanova — Ljubana preko Međukomlja podno samih stijena vodi staza za Carine. Time je omogućen lak pristup.

SREDNJI (JU2NI) VRH (2483 m)

Prvi penjali: Jelka Ledić, Đurđa Sučević i Nino Kućan, 9. VII 1956. godine.

Pristup: Stazom od katuna Ljuban u Međukomlje i iz Međukomlja lagano uzbrdo do izrazitog dugačkog grebena koji se pruža sa sjevernog srednjeg vrha. S južne strane tog grebena i pored njega gore u jarugu koja razdvaja dva srednja vrha. Od Štavne 3 sata.

Opis: Gore opisanom jarugom do kraja, pa kroz strm uzak žlijeb koji mjestimično liči na kamin gore do sedla i sa sedla pravo nalijevo rubom i na vrh.

Teškoća: II, visina stijene 100 metara, vrijeme penjanja 30 min.

Silaz: Grebenom u pravcu Sjevernog vrha.

5 MALI (SJEVERNI) SREDNJI VRH

Prvi penjali: Nino Kućan 9. VII 1956. g. a prvi zimski uspon izveli 9. VI 1957. Ivan Stojanović i inž. Z. Gradiša.

Pristup: kao pod 4.

Opis: Od žlijeba na sedlo kao pod 4, a zatim udesno grebenom na vrh.

Teškoća: II, visina stijene 100 metara, vrijeme penjanja 1/2 sata.

Silaz: kao pod 4.

6 SMJER X

Prvi penjali: Đurđa Sučević, Nino Kućan, Jelka Ledić, C. Maletić i dr Ratko Stojanović.

Pristup: Smjer vodi iz grabe između sjevernog vrha i malog srednjeg vrha Kučkog Koma. Iz Štavne 3 sata hoda. Iz daljine se jasno vidi »X« na mjestu gdje vodi smjer.

Opis: Ulaz u smjer po desnoj strani rastrgane stjenovite ploče koju s lijeve strane dotiče stijena srednjeg vrha, a s desne strane stijena sjevernog vrha. Desnom stranom te ploče do izrazite rupe i iz nje nalijevo do grebena i njime po srednje teškom terenu na vrh.

Teškoća: II mjestimično III, visina stijene 200 metara, vrijeme penjanja 1 sat i 30 minuta.

Silaz: kao pod 4.

ISTOČNI GREBEN MALOG SREDNJEG VRHA

7

Prvi penjali: Branko Kotlajić i dr Ratko Stojanović 16. VII 1956. godine.

Pristup: Kao i pod smjer 6. Iz gornje grupe se jasno vidi greben i ulaz u smjer.

Opis: Preko strmih ploča na sedlo iznad jednog izrazitog tornja. Odatle po grebenu do velike rupe, pa priječenjem s njene desne strane preko glatkih ispranih ploča u žlijeb, iz koga se diže završni dio grebena. Greben se zaobilazi s lijeve strane. Odatle pravo gore preko kršljivog terena na greben i dalje njime do druge grabe iznad koje priječiti nalijevo kroz crvene odlomke i preko prevjesa na jednu policu. S police desno gore na vrh.

Teškoća: IV sa izlazom II, visina stijene 450 metara, vrijeme penjanja 5 sati.

Silaz: kao pod 4.

PROKLETIJE

Planinski lanac Prokletija godinama je bio nepoznanica za planinare i alpiniste. To se isto može reći i za geografe, geologe, botaničare koji su u neku ruku bili ne samo istraživači već i planinari. Oni su prvi ukazali na ljepote ovih strmih i snijegom prekrivenih vrhova. Svojim prvim napisima i fotografijama otkrili su jedan novi planinski svijet koji danas u planinarskom životu ima sve veće značenje.

Može se reći da je jugoslavenski dio Prokletija danas donekle istražen. Albanski dio ostao je i dalje za nas nepoznatica; no, gledajući ih iz daljine, planinari su mogli zaključiti da kriju u sebi najljepše predjele Prokletija.

Strme i uske gudure kojima teku divlji potoci, guste šume, a iznad svega stjenoviti i snježni gorostasi na čijim podnožjima susrećemo ledenjačka jezera, predstavlja ono što oduševljava svakoga. U današnje vrijeme alpiniste najviše privlače stijene koje još nisu osjetile klin ni alpinističko kladivo.

Naše su Prokletije najinteresantnije duž albanske granice. Tu se nalaze najviši vrhovi: od Derovica (2656 m), Maja Rops (2502 m), Ridski Krš (2358 m), Maja Rosi+ (2522 m) do Vezirove Brade (2490 m). Osim njih, još i Koprivnik, Starac, Marjaš, Vizitor koji se razlikuju svojim reljefom od prijašnjih skupina. No svi ti vrhovi traže potpuniji i sistematskiji rad da bi bili do kraja razotkriti. Oni još i danas kriju neotkrivena iznenađenja.

Pristup ovim predjelima najjednostavniji je sa ceste Peć--Čakor-Andrijevice-Titograd. Za zapadni dio postoji ogranak Murina-Plav-Gusinje, a za istočni dio Peć-Dečani-Kožnjar.

Ničinat (2341 vi) — sjeverna stijena

NICINAT (2341 m)

U blizini Žutog Kamena, i to zapadnije od njega proteže se dug hrbat Malje Ničinat (2341 m). Južno je ograničen dolinom Bjeluhe, a sjevernije cestom Peć-Čakor. Na sjevernim obroncima smjestila su se krasna Ničinatska jezera. Iznad njih uzdižu se stijene koje djeluju rastrgano; kratke su i kršljive.

ZAGREBAČKI SMJER

1

Prvi penjali: N. Jakić, Matija Mlinac i I. Šimunović u junu 1956. godine.

Pristup: Iz sela Kućište, na cesti Peć-Čakor markiranim putem na Ničinatske livade (1 sat hoda). Dalje do prvog Ničinatskog jezera. 300 metara pred jezerom u barijeri Ničinata uočava se ogroman kameni stup. 50 metara ulijevo je ulaz u smjer.

Opis: Ulaz u glavnu pukotinu, te za duljinu užeta do dobrog osiguravališta. 5 metara gore, te velike kamene ploče prijeći uskom pukotinom nadesno. Desnim rubom ploče, ali paralelno s glavnom pukotinom do kršljivog i razvedenog terena. Ravno gore 15 metara, te priječenje lijevo do pukotine. Pukotinom do malog kamina i njegovom lijevom stranom van stijene na travnati teren i njime na greben Ničinata.

Teškoća: III, mjestimično IV, visina stijene 200 metara, vrijeme penjanja 2 i pol sata.

Silaz: Sa vrha u pravcu istoka na sedlo. Dalje markiranim putem na jezera.

KOPRIVNIK (2460 m)

Koprivnik predstavlja jednu skupinu u Prokletijama neposredno iznad mjesta Peć. Možemo ga već iz ravnice ugledati u nizu drugih planinskih lanaca. Čini neprobojnu barijeru. U centru te skupine od istoka prema zapadu proteže se stjenoviti greben nazvan Krš-Čvrlje. Najzapadniji dio ovog grebena čini vrh Maja Četav. Tu su stijene najviše i dosižu oko 300 metara.

SMJER KROZ JUŽNU STIJENU

2

Prvi penjali: dr. Zeljko Poljak i Vlado Gračanin 15. VII 1951. godine.

Pristup: Iz mjesta Peći, na podnožju Prokletija cestom u pravcu Dečane do sela Bijelo Polje. Starim putem s brojnim serpentinama uz rječicu Sušicu do sedla na visini od 2170

Koprivnik — Maja Cetav (2460 m) — južna stijena

metara, između vrha Maja Četav (2460 m) i Maja Streoc (2377 m). Od Peći 4 sata hoda. Od sedla preko klekovine i sipara do ulaza u stijenu pod najvišim vrhom, 10 minuta.

Opis: Uspón iza markantne stjenovite glave. U sredini smjera nalazi se polica kojom desno do kraja, te onda gore na sam **vrh**.

Teškoća: III, mjestimično IV, visina stijene 300 metara, vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: Sa vrha grebena na sedlo 15 minuta.

ŽUTI KAMEN (2522 m)

U sklopu Lumbardskih planina Žuti Kamen čini najviši vrh. Sa zelenih pašnjaka iznad Rugovske rijeke teren se naglo diže i završava stjenovitim zidom. Sjeverozapadna stijena Žutog Kamena najviše interesira. Sam vrh iznad Rugovske klisure jedan je od najprivlačnijih dijelova ovog dijela Prokletija.

SMJER KROZ JUGOZAPADNU STIJENU

3

Prvi penjali: dr Željko Poljak i Vlado Gračanin 14. VII 1951. godine.

Pristup: Iz Peći cestom do pred ulaz u Rugovsku klisuru te markiranim putem na planinarsko sklonište na Slanim Poljanama 4 sata hoda. Iz planinarskog doma preko pašnjaka u *podnožje sjeverne stijene, najprije u istočnu kotlinu, te preko grebena pod jugozapadnu stijenu*, 2 sata hoda.

Opis: Ulaz u smjer sa dna stjenovitog jezika te izrazitim bridom na rub stijene.

Teškoća: III, visina stijene 200 metara, vrijeme penjanja 2 sata. Stijena mjestimično kršljiva.

Silaz: Markiranim putem u planinarsko sklonište 1 sat. Druga mogućnost je kroz stijenu, samo 100 metara desno od izlaza smjera. Silaz izrazitom jarugom, teškoća II, vrijeme silaza 1 sat.

Žuti kamen (2522 m) — sjeverna stijena

VEZIROVA BRADA (2490 m)

Tamo gdje izvire Lim i gdje se smjestilo Plavsko jezero, uzdižu se Prokleti je. Oštri i strmi stjenoviti vrhovi protežu se granicom gubeći se negdje preko, prema srcu Prokletija ■— Maja jezercu.

Kada dođemo u Gusinje, oči nam zapinju na imponantnim vrhuncima, do nedavno nepoznatog masiva Vezirove Brade. Vrlo kasno otkrio je svoju ljepotu. Tek 1956. godine alpinisti otkrivaju njegove nepristupačne vrhove i stijene. Godinu dana kasnije ostvaruju se i prvi alpinistički usponi.

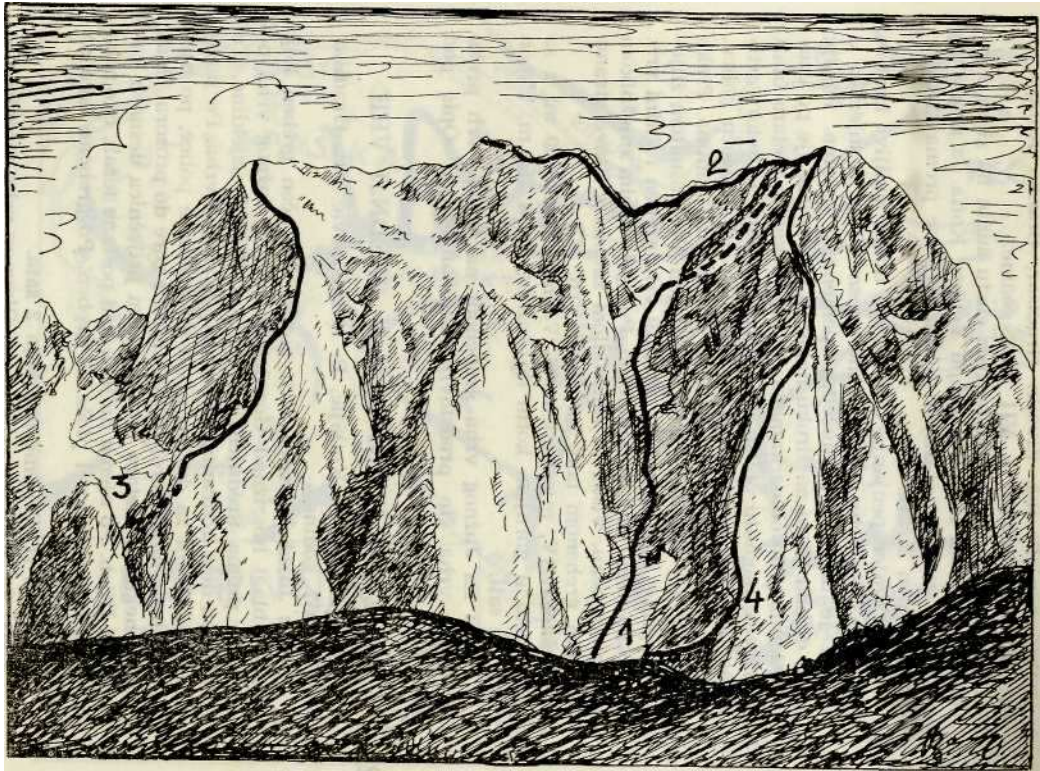
Masiv Vezirove Brade smjestio se između dvije ledenjačke doline: Grbaja i Ropojana. Srednja linija masiva proteže se u pravcu sjeveroistok-jugozapad. Osnovna karakteristika masiva je nepristupačnost. Sve strane su zatvorene stijenama čija se visina kreće od 200 do 700 m. Ona strana Vezirove Brade što se ruši prema Grbaji najinteresantnija je za alpinističku obradu. Ovaj dio karakterizira velika razvedenost. Tu se ističe ogromna ledenjačka grapa nazvana Veliki i Mali Kotao. U nju se ruše strme i prevjesne stijene vrhova: Koplja i Prestola. Iznad Velikog i Malog Kotla uzdiže se Južni i Srednji vrh-Lijevo od Kotlova slijede dvije manje strme usjekline: Krošnja i Ljubokuće. Stjenovita strana prema Ropojani umnogome se razlikuje. Stijene su mjestimično prekrive travom i zaostaju svojom visinom.

Visina Vezirove Brade ostala je neizmjerena. Do sada su samo izmjereni Južni vrh sa kotom 2441 metar i Obla Glava sa kotom 2220 m. Svi ostali vrhovi imaju visinu koja je određena približno, uspoređivanjem. Prema tome, visina Srednjeg vrha je 2490 m, što predstavlja ujedno i najvišu kotu.

Pristup Vezirovoj Bradi počinje u Gusinju, mjestance koje se smjestilo u blizini Plavskog jezera. Od hotela vodi kolni put dolinom Grbanje uz rječicu Dolju te završava na karauli. Livade u blizini karaule najprikladnije su za logorovanje. Uspon do karaule traje 2 sata. U blizini je i planinarski dom, koji je u izgradnji.

Vezirova Brada —■ pregledna karta

Vezirova Brada (2490 m) — sjeverozapadna stijena

SFUER PO KOTLOVIMA

Prvi penjali: inž. Zivojin Gradišar, Branko Kotlajić i Branko Mitrašinović, 4. VII 1957. godine.

Pristup: Sa Druge livade kroz gustu šumu na sipar i po sirmom i uskom žlijebu u grapu Velikog Kotla. Iz grape po snijegu ili razvedenoj stijeni s desne strane prema strmom skoku. Uspon 2 sata.

Opis: Smjer penjanja označavaju dobro vidljivi kamini koji padaju sa vrha skoka lagano udesno. Ulaz sa snježišta u stijenu je tačno u produžetku spomenutih kamina. Poslije dviju dužina užeta na široku nagnutu policu. Sa nje po uzanom kaminu do oblog kamena. Poslije nekoliko metara ulazi se na više nagnutu policu. Par koraka udesno i preko vertikalne pukotine koja izbacuje van (—V) na slijedeću policu. Odatle po kotlovima i žljebovima do izlaznog kamina. Preko njega (IV) na vrh skoka i na lakši teren. Po plosnatom žlijebu do grape koju zatvaraju Srednji vrh, greben i Južni vrh. Tu grapa naglo zaokreće nadesno. Po njoj strmim snježnikom prema grebenu. Visok snježni odlom zaobići s lijeve strane. Kratkim grebenom lako na Južni Vrh.

Teškoća: IV, mjestimično V. Visina stijene 200 m, a sa snježištem u gornjem kotlu do Južnog Vrh 750 m. Uspon traje 10 sati.

Silaz: Sa Južnog vrha grebenom na Glavni vrh preko Srednjeg vrha što predstavlja zaseban smjer. Opis pod brojem 2.

2 GREBEN JUŽNI VRH — SREDNJI VRH

Prvi penjali: B. Kotlajić, B. Mitrašinović i 2. Gradišar 5. VII 1957. godine.

Opis: Južni i Srednji vrh vezuje razvučen greben koji opisuje blagi luk iznad Gornjeg Kotla. Sa Južnog vrha po grebenu prema Srednjem vrhu do posljednje usjekline. Tu se greben diže u strmim skokovima do samog vrha. Po jugo zapadnoj strani za dužinu užeta do travnate police, po njoj oko grebena na sjeveroistočnu stranu i gore do prozora. Odatle još nekoliko metara naviše, zatim priječnica desno u kamenasti žlijeb. Po njemu dalje, a kad postane težak, oko ruba udesno. Preko police i ploča na greben. Po grebenu lako na Srednji **vrh.**

:

Teškoća: II. Vrijeme penjanja 2 sata.

Silaz: Sa Srednjeg vrha preko Glavnog vrha markiranim putem na Krošnjina Vrata, te u dolinu Krišnje. Trajanje silaza 2 sata.

Koprivnik — Lumbardska planina — pregledno, karta

3 SJEVEROISTOČNA STIJENA GLAVNOG (SJEVEKNOG) VRHA

Prvi penjali: V. Sučević, J. Ledić, I. Durbešić, S. Vrtarić, i D. Sučević 6. VII 1957. godine.

Pristup: *Između stijene Maja Podgojc (Obla Glava) 2220 metara, nalazi se velika grapa kojom vodi planinarski put na Vezirovu Bradu. Ulaz u smjer nalazi se na najvišoj tački snijegom pokrivena sipina, desno od stupa koji se spušta od vrha. Od karaule do ulaza 2 i pol sata.*

Opis: Od najviše tačke snijega pravo nagore. Dvije dužine užeta je vrlo teško, a dalje polako po raščlanjenoj stijeni desno oko 20 metara, zatim lijevo nagore i žlijebom na greben. Grebenom na Sjeverni vrh.

Teškoća: IV ulaz, dalje II. Vrijeme penjanja 2 sata. Visina stijene 450 metara.

Silaz: Markiranim putem 2 sata do karaule.

4 SJEVERNI GREBEN JUŽNOG VRHA

Prvi penjali: 2. Gradišar i B. Kotlajić, 8. i 9. VII 1957. godine.

Pristup: Ulaz iz Donjeg Kotla:

Opis: Sa snježišta ispod Koplja udesno preko travom obraslog grebena na mali sipar na sjevernoj strani grebena. Odavde u pravcu borovog drveća na sam greben. Po travnatom i razvedenom grebenu do prve usjekline. Sa sedla nekoliko metara naviše. Odavde priječnicom nalijevo preko kršljivih i eksponiranih ploča (klin), pa onda preko ruba gore (5 m). Kratka priječnica ulijevo na lakši teren. Po grebenu dalje i preko stjenovitog skoka do slijedeće usjekline. Po njoj natrag ulijevo, oko ruba i po razvučenom terenu na široku travnatu policu. Sa sredine police nekoliko metara naviše i po slabo izraženoj polici nadesno do ruba. Po rubu do male trouglaste police. Odavde po lakšem terenu, držeći se lijevog ruba grebena, do prvog tornja. Dužina užeta ispod najviše tačke, zaobići toranj s lijeve strane i po polici u usjeklinu iza tornja. Slijedeće tornjeve treba zaobići ili s lijeve ili s desne strane. Sam vrh Prijestola zaobići s lijeve strane i doći u usjeklinu iza njega. Od Prijestolja do Južnog vrha pruža se greben blagih nagiba. Po grebenu, u početku s desne

strane dok nas žlijeb ne dovede na sam greben. Grebenom do posljednje usjekline. Sa usjekline nekoliko metara niže i po lijevom boku na sam Južni vrh.

Teškoća: IV, mjestimično V+. Visina stijene 700 metara. Prvim penjačima potrebno 14 sati.

Silaz: *Sa Južnog vrha na Srednji vrh kao pod 2, dalje markiranim putem.*

OČNJAK (2220 m) — SJEVEROZAPADNI GREBEN 5

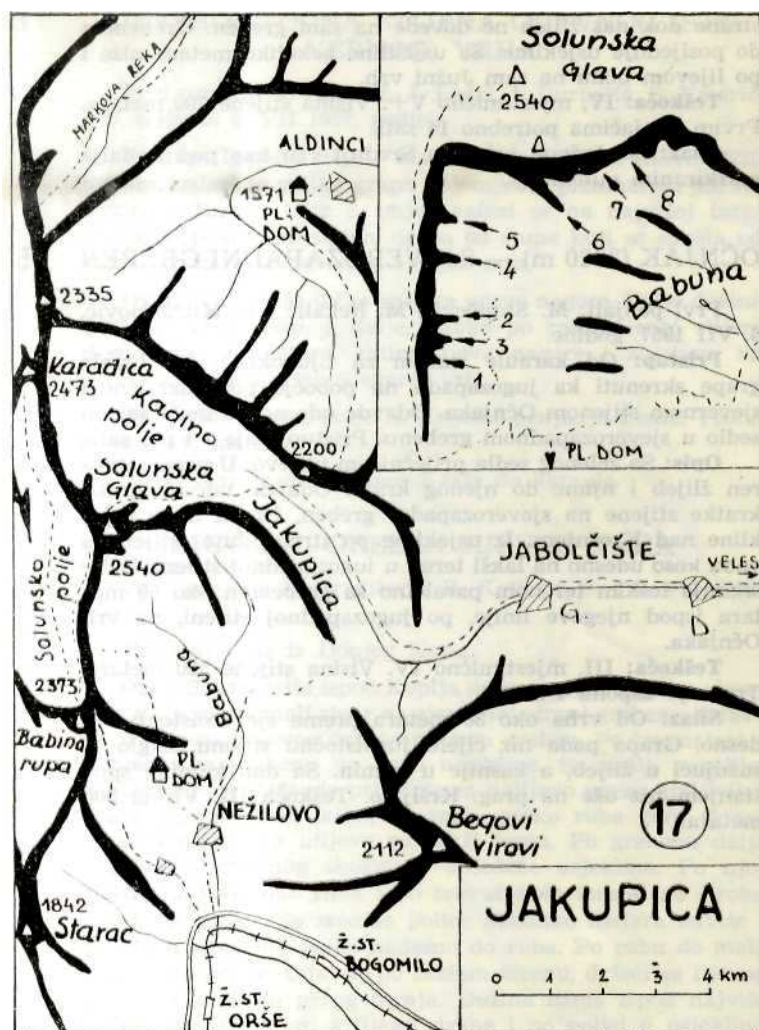
Prvi penjali: M. Stojičević, M. Rekalić i B. Mitrašinović, 6. VII 1957. godine.

Pristup: Od karaule stazom za Ljubokuće. Iz obrasle grupe skrenuti ka jugozapadu na pobočje pod razbijenom sjevernom stijenom Očnjaka. Odavde udesno na malo zeleno sedlo u sjeverozapadnom grebenu. Pristup traje 1 i pol sata.

Opis: *Sa zelenog sedla priječnicom ulijevo. U uzan zatvoren žlijeb i njime do njenog kraja. Odavde udesno preko kratke stijene na sjeverozapadni greben, ispred male usjekline nad Krošnjom. Iz usjekline po strmoj žutoj stijeni, a onda koso udesno na lakši teren u jugozapadnoj stijeni. Dalje srednje teškim terenom paralelno sa grebenom oko 60 metara ispod njegove linije, po jugozapadnoj stijeni, na vrh Očnjaka.*

Teškoća: III, mjestimično IV. Visina stijene 550 metara. Trajanje uspona 4 sata.

Silaz: Od vrha oko 30 metara prema sjeveroistoku nadesno. Grapa pada niz cijelu jugoistočnu stijenu, naglo se sužujući u žlijeb, a kasnije u kamin. Sa dna kamina spuštanjem niz užu na prag. Kršljivo. Teškoća **III**. Visina 300 metara.

Jakupica — Solunska Glava — pregledna karta

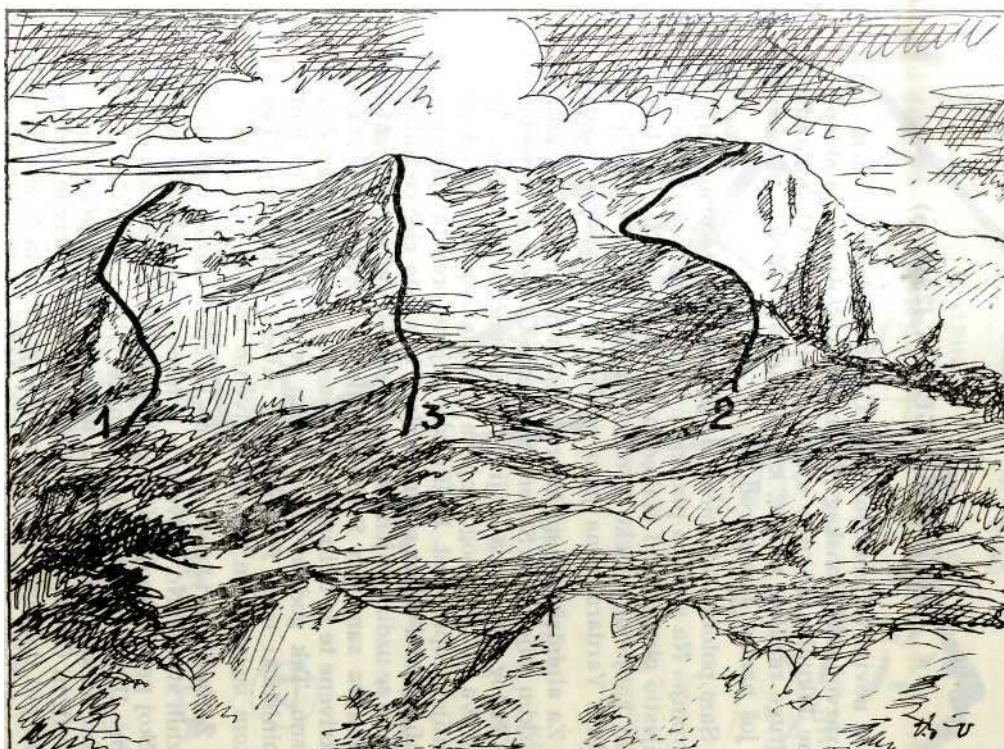
SOLUNSKA GLAVA (2540 m)

U novije vrijeme Solunska Glava predstavlja važno mjesto za razvoj makedonskog planinarstva. Nalazi se u sklopu planine Jakupice, kojoj je ujedno i najveći vrh. Ova planina ima i druge različite nazive, kao Karađica ili Mokra planina kako je još naziva sam narod.

Sam položaj Jakupice vrlo je povoljan što omogućuje češće penjanje. Na sjeveru planine proteže se Skopsko polje gdje se smjestio glavni grad Makedonije. Na zapadu je odijeljena strmim kanjonom rijeke Treske. Prema istoku blago se ruši u dolinu Vardara, a na jugu proteže se veliko Prilepsko polje.

Za alpinizam je najinteresantnija Solunska Glava sa Nežilovskim stijenama. Stijene Solunske Glave sastoje se većinom od čistog vapnenca koji je mjestimično onečišćen. Vrlo je kršljiva, a na mnogo mjesta obrasla travom, te od penjača zahtijeva opreznost. Nežilovske stijene predstavljaju ogroman amfiteatar u čijem se dnu nalaze izvorišta rječice Babune. Sa strane se uzdižu stijene do visine od 700 metara, u čijem centru dominira sam vrh Solunska Glava. Stijene su dosta kasno otkrivene te je to i razlog da je alpinistički život započeo dosta kasno. Tek godine 1950. održan je na podnožju stijena prvi alpinistički tečaj Planinarskog saveza Makedonije. Tom prilikom ispenjan je niz prvenstvenih uspona.

Želimo li pristupiti planini Jakupici, možemo to učiniti sa raznih strana. No, najvažnije polazne tačke nalaze se na željezničkoj pruzi Skopje—Prilep, koja čini veliki polukrug oko planine. U samo područje Solunske Glave najlakše je doći sa južne strane. Polazna tačka uspona je željeznička stanica Bogomili ili Oreše, na pruzi Skopje—Prilep. Oдавде vodi markirani put dolinom rječice Babune, preko sela Nežilova na planinarski dom »Nežilovski steni« (1430 m). Uspón traje 4 sata. Planinarski dom je opskrbljen i otvoren preko cijele godine. Od doma pa do vrha Solunske Glave uspon traje 3 sata.

Solunska Glava (2540 ni) — istočna stijena — Prva glava

ISTOČNA STIJENA SOLUNSKJE GLAVE

Istočnu stijenu karakteriziraju četiri široke glave i četiri jaruge. U tim stijenama 1936. godine izvršio je prvi uspon slovenski alpinist Uroš Zupančič, i to po zapadnoj jaruzi. Istočna barijera Nežilovskih stijena vrlo je kršljiva. Sto se ide više od zapada prema jugu, stijene su strmije obrasle travom. Visina im se kreće od 200 do 700 metara.

SMJER LIJEVIM REBROM PRVE GLAVE

1

Prvi uspon izvršili 30. VII 1952. godine Edvin Rakoš i Šaša Blažuk.

Pristup: Od planinarskog doma »Nežilovski steni« markiranim putem oko 50 minuta do izvora. Odavde se markirani put diže na greben Solunske Glave. Sa izvora se produži dalje u istoj visini, pa se zatim silazi u jarugu. Njenom desnom padinom strmo gore do zadnje klekovine pod samim vrhom. Iza ugla (kameni čovuljak) silaz do Zelenice pod stijenom. Držati se stalno ruba stijene, zatim preko korita i silaz na nešto niže strme travnate padine pod Prvom Glavom. Po njima traverzirati sve do klekovine na oštrom hrptu. Tu se opet dolazi pod samu stijenu, odakle se silazi u žlijeb, te preko skoka na travnate padine ispod Druge Glave. Odavde se ide dalje u smjeru podnožja crnog kamina, koji je vidljiv sa izvora, a nalazi se ispod Treće Glave.

Opis: Ulaz je s desne strane rebra oko 20 metara desno od žutih ploča, kojima se rebro strmo ruši i prelazi u travnatu padinu. Po sistemu uskih, slabo izrazitih žljebova do slabo izrazite glave. Zaobilaznjem glave s desne strane te priječnicom ulijevo po strmoj padini na greben. Dalje rebrom po vrlo kršljivim pločama na rub stijene.

Teškoća: II, mjestimično III. Visina stijene 200 metara. Trajanje uspona 1 sat.

Silaz: Sa vrha Prve Glave moguće je silaz na markirani put.

SMJER DESNIM REBROM PRVE GLAVE

2

Uspon izveli 31. VII 1952. godine Edvin Rakoš, Šaša Blažuk sa tečajcima.

Pristup: kao pod 1.

Opis: Od podnožja stijene kratkim prečacem na rub rebra. Po njemu preko razvijenih gromada, te nakon 4 dužine užeta do strmog skoka. Skok se zaobilazi s lijeve strane za jednu

Solunska Glava (2540 ra) — ■ istočna stijena — Druga i Treća glava

dužinu užeta, te opet desno na rub: Dalje do kraja rebra. Gdje ono završava, prečac ulijevo za dužinu užeta, te dalje po kršljivom, dosta razvedenom terenu na rub stijene.

Teškoća: III, visina stijene 200 metara. Vrijeme uspona 3 sata.

Silaz: kao pod 1.

SMJER SREDNJIM REBROM PRVE GLAVE 3

Prvi uspon izveli 2. VIII 1952. godine Edvin Rakoš i Ivan Zafirov.

Pristup: kao pod 1.

Opis: Ulaz s desne strane grebena oko 10 metara, a zatim - malo lijevo gore na sam greben po kršljivom terenu. Odavde, držeći se ruba grebena, do završetka stijene. Stijena je vrlo kršljiva i mjestimično eksponirana.

Teškoća: III. Visina stijene 250 metara. Vrijeme penjanja 2 sata.

SMJER ZLIJEBOM U DRUGOJ GLAVI 4

Prva uspon izveli 3. VIII 1952. godine Mirko Zgaga i Stjepan Jecić.

Pristup: kao pod 1.

Opis: Ulaz u stijenu je kojih 60 metara od žlijeba između Prve i Treće Glave. Po lako razvedenom hrptu udesno gore prema završetku rebra. Plitkim žlijebom s desne strane rebra do male zaravni (čovječuljak). Desno gore po vrlo izlomljenom terenu na vrh rebra. Po laganoj vrleti priječnica ulijevo i malo dolje do žlijeba. Dalje žlijebom do mjesta gdje se on grana. Zatim udesno, pa ravno na sedalce na oštrom rebru. Oštrim, izlomljenim i izloženim rebrom prema rubu stijene.

Teškoća: III. Visina stijene 350 metara. Vrijeme penjanja 3 sata.

j

Silaz: Sa vrha Druge Glave moguć je silaz na markirani put.

SMJER PO HRPTU TREĆE GLAVE 5

Prvi penjali 2. VIII 1952. godine, Mirko Zgaga i Stjepan Jecić.

Pristup: kao pod 1.

Opis: Od jaruge između Druge i Treće Glave priječnicom udesno dolje do žlijeba ispod crnog kamina (vidljiv iz doline). Nešto žlijebom, a nešto njegovim lijevim rubom do nje-

govog završetka. Ulijevo gore po raščlanjenoj stijeni na mali greben koji se uspinje ulijevo i pretvara u hrbat. Na mjestu gdje se hrbat prislanja na okomitu stijenu priječnica lijevo za dužinu užeta, pa zatim po plitkom, okomitom žlijebu ravno gore, i udesno prema zupcu (kršivo, vrlo teško). Po blago nagnutom terenu gore, zatim za dužinu užeta ulijevo. Preko velikih naslaganih blokova upola desno na rub stijene.

Teškoća: III, srednji dio sa priječnicom IV. Visina stijene 450 metara. Vrijeme penjanja 3 sata.

Silaz: Sa vrha Treće Glave po travnatim livadama na markirani put.

JUŽNA STIJENA SOLUNSKE GLAVE

Južnu stijenu narod u ovom kraju naziva još »Mokri Kamen«. Po lošem vremenu djeluje crno i tmurno. Udaljena je od planinarskih puteva, a sam prilaz moguć je preko izvora Babune (1551 m).

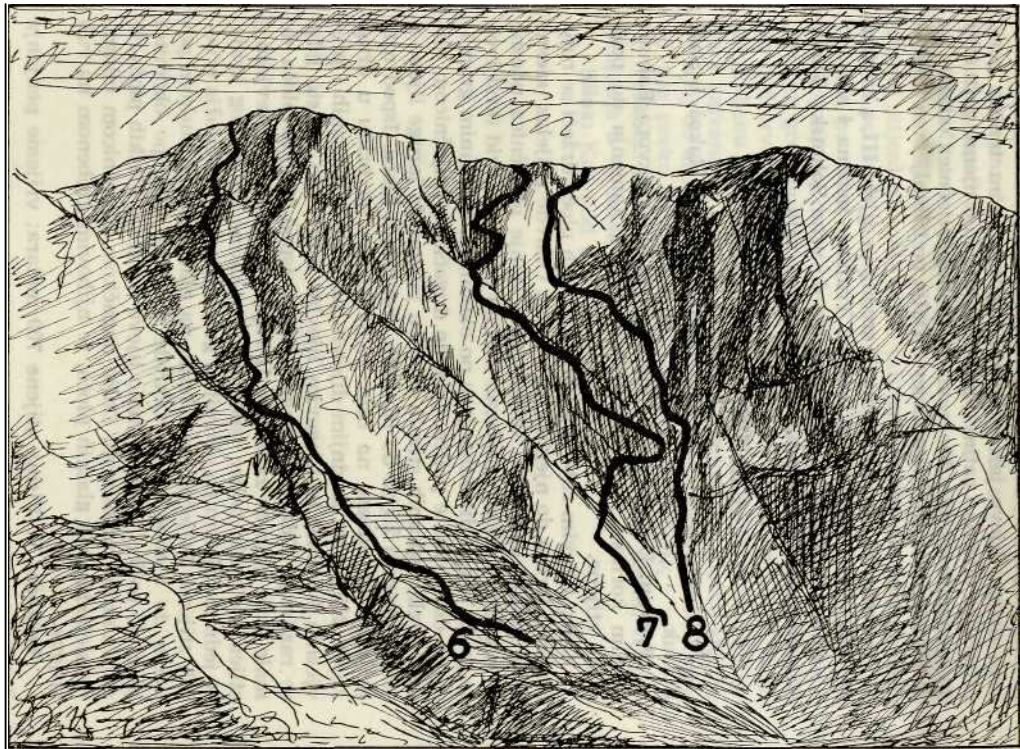
6

SMJER LIJEVIM REBROM

Prvi uspon izveli 31. VII 1952. godine, Mirko Zgaga i Stjepan Jecić.

Pristup: Od planinarskog doma »Nežilovski steni« do izvora. Od izvora desnom obalom potočića do spoja s lijevom žlijebom. Dalje lijevom obalom, ili ravno po jaruzi. Nakon 20 minuta odvaja se staza ulijevo i prolazi kroz rijetku, nisku brezovu šumicu. U stalnom priječenju s glavnim silazom prolazi se iznad ploča u plitkoj jaruzi. Preko male čistine do grebena s borovima koji se strmo ruši prema sjeveru (vrlo lijep pogled na cjelokupne Nežilovske stijene). Strmo dolje po desnoj strani žlijeba kroz šumu. Desno pokraj prvog vodopada do drugog, pa zatim u jarugu. Po njoj do same Babune. Zatim dalje uzvodno koritom Babune do vodopada koji se zaobilazi s lijeve strane. Ponovni silaz u korito i njime do izvora. Staza je vidljiva samo mjestimično. Trajanje hoda 1 sat.

Opis: Od okomitih crnih litica u žlijebu iznad izvora Babune skrenuti ulijevo gore po travnatom strmom terenu. Zatim priječiti ulijevo preko žljebova i travnatih padina do početka rebra. Po srednje teškom rebru, koje je vrlo izlomljeno, do malog sedalca iznad zeleniće sa kršjem i klekovinom. Priječiti udesno do jaruge, te po njoj gore za dvije dužine užeta, a zatim skrenuti u strmu, izlomljenu stijenu s desne

Solunska Glava (2540 m) — južna stijena

sirane jaruge. Preko tih naslaganih gromada na samu oštricu rebra. Držeći se stalno rebra (izloženo) do njegovog završetka, pa ulijevo prema malom, travom obraslom sedalcu, gdje završava drugo, lijevo ležeće rebro. Po travnatom terenu gore, priječnica udesno i zatim u glatki kamin i po njemu gore (IV) do njenog završetka. Po travnatoj polici priječnica udesno, pa zatim uzlazno priječnica ulijevo. Dalje po izlomljenom i obraslom terenu na vrh stijene.

Teškoća: U donjem dijelu II, srednjem dijelu III, a "završni dio IV. Visina smjera 700 metara. Trajanje uspona 4 sata.

Silaz: Sa izlaza stijene pola sata do vrha Solunske Glave. Sa vrha silaz markiranim putem za 2 sata.

CENTRALNI SMJER

Prvi penjali 1. VIII 1952. godine, Edvin Rakoš i Šaša Blažuk.

Pristup: Do izvora Babune kao pod 6/. Od izvora Babune desnim koritom po ispranim gromadama kamenja do podnožja stijene.

Opis: Lijevim rubom glatkih ispranih ploča držeći se ruba crvenog tornja do njegova završetka. Odavde prijelaz udesno kroz kratak kamin do široke rupe. Iz nje priječnica udesno po glatkim ispranim pločama (IV) na prevjesni brid (kršljivo), te preko njega direktno gore po okomitim, ispucanim gromadama do travnate police. Odavde dugačkom priječnicom ulijevo preko ispranih strmih ploča u jarugu. Iz jaruge lijevo u široki okomiti žlijeb do ispranih prevjesnih ploča. Ispod njih priječnicom udesno na brid, te jahanjem po bridu u drugi žlijeb. Njegovim srednjim dijelom po sistemu ispranih i prevjesnih kamina, te njegovim lijevim rubom do mjesta gdje se razdvaja. Odavde desnim krakom ispod glatkih ploča do male rupe gdje on završava. Iz rupe, po ispucanoj prevjesnoj stijeni do male police ispod uske pukotine do njenog kraja, te jednim dijelom po okomitim gromadama do podnožja crvenih stijena. Priječnicom udesno na glatke ploče i uskom policom do njenog kraja. Odavde direktno gore po okomitoj ploči do police. Policom malo lijevo do kraja glatkih ploča, te gore uskom pukotinom. Dalje dugačkom priječnicom udesno na slobodni rub glatkih ploča, te njihovim grebenom na rub stijene.

Teškoća: V. Visina stijene 700 metara; vrijeme penjanja 8 sati.

Silaz: Od izlaza grebenom na vrh Solunske Glave. Silaz u dom markiranim putem, 2 sata hoda.

Prvi penjao: Uroš Zupančič, 10. IX 1934. godine.

Pristup: Kao pod 6, od izvora Babune pod desni dio stijene, gdje ona čini markantnu jarugu (lijevo od izrazite kose pukotine ispod okomite glatke stijene).

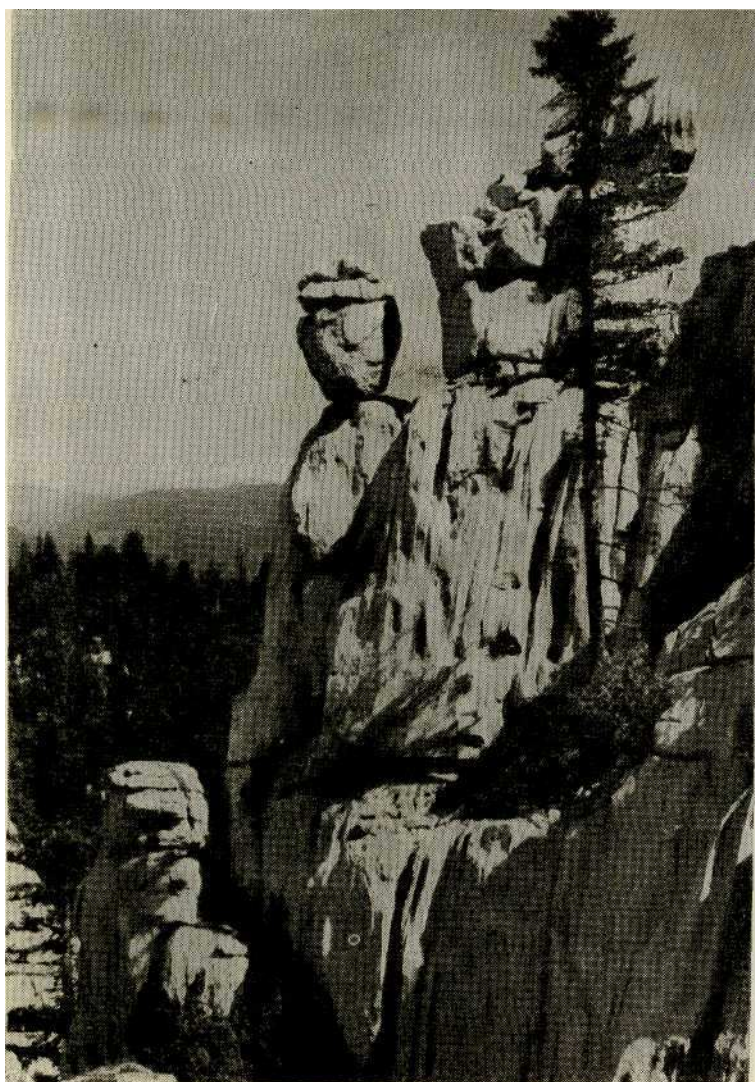
Opis: Ulaz u ispranu grapu, po njoj preko glatkih ispranih skokova. Gdje grapa postaje prevjesna i glatka, desno po strmoj stijeni na malo rebro (klin). Sa rebra desno u položitu stijenu po kojoj gore prema lijevoj strani do ogromne spilje. Od nje po uskoj polici u grapu. Iz nje lijevo na policu te po njoj lijevo, dok se suzi, na drugu policu. Od nje prema lijevom grebenu, po njemu gore strmo preko travnatih polica do pod crveni odlom. S njegove desne strane po polici, zatim po grebenu gore u grapu koju zatvaraju s lijeve strane kršljiva i balvanasta stijena, a s desne kompaktna glatka stijena. Po njoj do druge, manje jame u gornjem dijelu stijene. Desno od nje preko kršljivog prevjesa na rub stijene.

Teškoća: III, mjestimično IV; visina stijene 700 m; vrijeme penjanja 3—4 sata.

Silaz: Kao pod 6.

»Pet prstiju« — *Bijele Stijene* — Gorski fcotar

»Ravnoteža« — Bitoraj — Gorski kotar

»Samarske Stijene — Gorski kotar

»Detalj« — ' Bitoraj — Gorski kotar

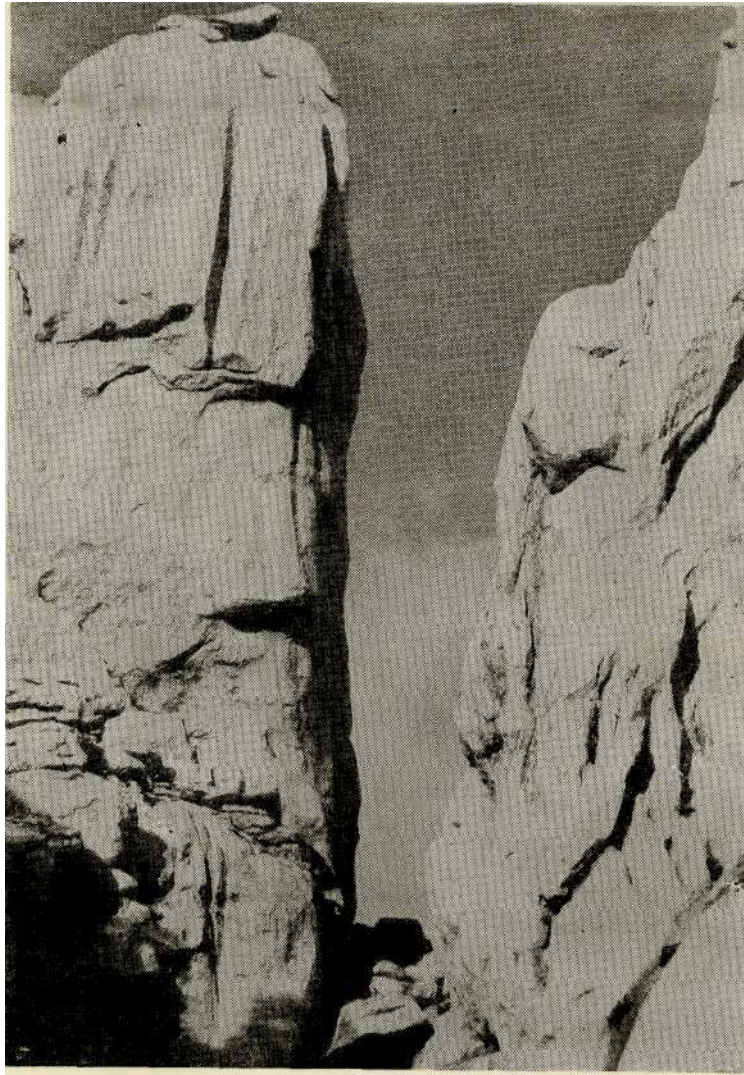
Samarske Stijene — Gorski kotar

»Suma« — Velebit

»U prevjesu«

Bijele Stijene — Gorski kotar

Samarske Stijene —• Gorski kotar

»iVo turi« — *Velebit*

Anić Kuk (714 m) — Velebit

»2ene« — V. Paklenica — Velebit

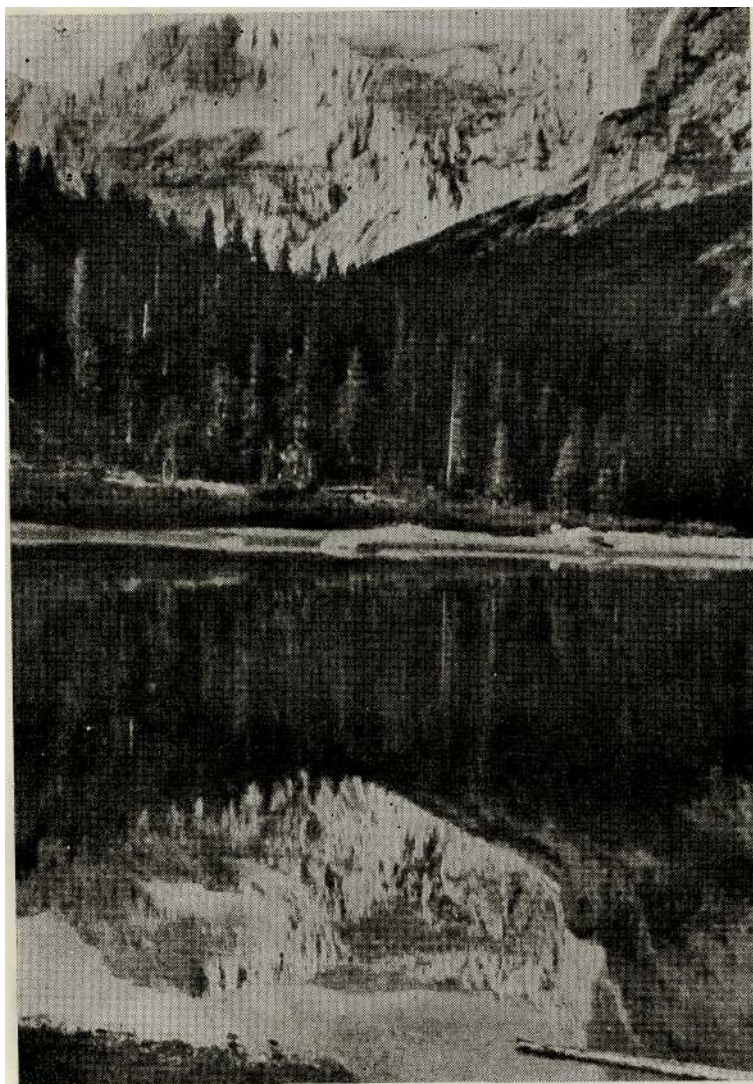
Prodor V. Paklenice — Velebit

»Prijećenje«

»Pravci«

Trnovačko jezero —■ Maglić

SADRŽAJ

PREDGOVOR	9
PLANINARSKI DOMOVI	13
VRANJSKA DRAGA.....\	19
COMIOIBV TORANJ.....	21
Smjer Comiei-Stauderi.....	21
Priječniica Dalmartello-'Piva-Rippa.....	21
Smjer Tomšić-Blečić-Buiz.....	21
Istočni smjer: Tomšić-Duiz-Persel.....	29
Sjeverozapadni rub: Tomšić-Persel-Duiz.....	28
Zelena polica: Duiz-Tomšić.....	23
RUKAVIICA.....	25
Pukotina Comlci-JStauderi.....	25
Smjer po rubu: Tomšić-Duiz.....	25
Žičana željeznica: Tomšić-Duiz-Persel.....	25
BRSLJANOV KUK.....	25
Rub Tomšić-Duiz.....	25
PACLAC.....	27
Smjer Dalmartello-Mandrizzato-Riippa.....	27
PSBTANOE.....	27
Južni smjer: Diuiz-Lenac.....	27
Sjeverni smjer: Duiz-Lenac.....	27
Kamin: Tomšić-Duiz.....	27
GARIZENIDA (Duizov toranj).....	27
Sjeverni rub Comici-Stauderi.....	29
Južni rub.....	29
KUZEUJSKA STIJENA.....	31
Jugozapadni brid.....	32
KLEK (1MJ2 m).....	33
HPD-ov smjer.....	35
Dragmainova ulazna varijanta.....	35
Dragmanov smjer.....	37
Varijanta između Dragmanovog i HFD-ovog smjera . . .	37
Jugoistočna glava Kleka.....	37
Omladinski smjer.....	38
Studentska varijamita Omladinskog smjera — S.VOS . . .	39
Tonfeina pniječnica	39
Branikov smjer.....	39
Zoharov stup.....	4«
Varijanta Z-2	«

VELEBIT	42
ANICA KUK (714 m)	44
Brahmov smjer	41
Varijanta Brahmovog smjera	46
Mosorski smjer	46
Velebitaškog smjer	46
Zapadnog greben	47
Bivakova jaruga	48
Splitski smjer	18
Kanjonski smjer	19
Kaminski smjer	49
VISOKA GLAVA (MANUTA PEĆ) (710 m)	49
Smjer Kroz srednje rebro	50
Smjer »D«	50
DINARA	51
VRH DINARA (1831 m)	51
Smerkeov smjer	51
Smjer Kroz jarugu	54
TROGLAV (1913 m)	54
Petrov smjer	54
Kaminski smjer	55
Školski smjer	55
Speleološki smjer	55
Invalidski smjer	57
Troglavski smjer	37
KOZJAK (7810 m)	59
BARIJERA SV. LUKE	61
Rokijev smjer	61
Centralno rebro	61
Desno rebro	63
SREDIŠNJA BARIJERA	64
Smjer Kulić-Jelaska	64
NUGAL	64
Bršljanov smjer	64
Brid Nugla	66
Malčev smjer	86
CR.VBNA BARIJERA	67
Studentski smjer	67
Smjer »A«	67
Smjer »B«	69
Smjer »C«	69
Smjer »D«	70
Varijanta »D-1«	70
Smjer »K-9«	70
GLAVA ZUTELJA	71
Lijevi smjer	71
Varijantom	71
Smjer po žljebovima	VI

BARIJERA SV. JURE.....	73
Prvenac	73
Smjer po stupu	73
Smjer po jaruzi	75
Desno rebro	76
Smjer po žlijebu	75
MOSOR (1340 m).....	77
ZAPADNI MOSOR.....	77
Orlov smjer	79
Smjer po stupu	79
Smjer »O-P«	79
Smjer po centralnom rebru	81
Zmijin smjer	81
Smjer »FA-2«	81
Maturantski smjer	82
Novogodišnji smjer	82
Brucoški smjer	18
CENTRALNI MOSOR	33
Smjer »FA-1«	83
ISITONI MOSOR	83
Mrvin smjer (južna stijena Kozika)	34
Smjer po jaruzi (sjeverna stijena Kozika)	84
BIOKOVO (1762 m).....	85
VELIKI ŠIBENIK (1450 m)	87
Sjeverozapadna stijena	37
Sjeverozapadni brid	87
Južna stijena	87
Centralna pukotina	87
MALI ŠIBENIK (1360 m).....	90
Smjer po centralnom rebru	90
BOROVAC (1338 m)	80
Smjer po stupu	90
Centralni smjer	92
BARUBRA EHICEGOVA GREDA—ŠTROPAC (1450 m) . .	92
Smjer po velikom žlijebu	95
Smjer preko bora	85
Ribarev smjer	97
Stup Solila . . . -	97
CVRISCNICA (2228 m).....	99
PESTI BRDO (20:30'm).....	101
Smjer Brezovečki-Šaško	101
Smjer Dragman-Mihaljević	101
Smjer Brezovečki-Ceraj	103
Smjer Leskovšek-Lozej	103
Smjer Horvat-Bumba-Mihaljević	104
Smjer Laszowski-Halavanja	104
Smjer Ceraj-HorvatnBumba	105
Smjer Gropuzzo-Rakoš '	108

VELIKI KUK (1683 m).....	log
Smjer kroz Jugoistočnu stijenu	Kg
MERICA KUK i(»SI).....	107
Smjer Dragman-Laszowski	107
Smjer Ceraj-<Brezavečci	109
OKLANICA (1290 m).....	103
Smjer kroz južnu stijenu.....	110
PRENJ (2133 m).....	1 u
OTIS (aO97 m).....	113
Zapadna stijena.....	113
Smjer Brezovefita-Ceraj.....	113
Smjer Mihaljević^Safar	113
Sjeverna stijena.....	115
Smjer Mesarić-Dilber-Biiečić	li,5
Centralni smjer.....' . . , . ' . .	115
Smjer Govekar-Reiter.....	117
Smjer Govekar-Cvikljeva..... J .	117
Smjer Janežič-Prevec	Us
ZELENA GLAVA (2123 m).....	118
Smjer kroz istočnu stijenu.....	118
Južni greben.....	118
Smjer kroz sjevernu kotu (2000 m).....	120
Greben: kota 200'O^—Zelena Glava.....	120
VJETREINA HBDA (2074 m).....	120
Sjeverna stijena kote 1888 m.....	122
Greben Vjetrena brda: kota H880 m-kota 2074 m	122
SIVADIJA (1,923 m).....	122
Smjer kroz sjevernu stijenu Osopca	124
Sjeverni brid Cmpoljsikog Osopca	124
Sjeverna stijena Malog Osopca.....	125
ZUBAC (1887 m).....	125
Smjer kroz jugoistočni greben.....	125
VELIKA MOTIKA (lfflO m).....	125
Smjer Reiter-V-ihteikć	127
M.AGLIC (2387 m)	129
Zapadna stijena	132
Desna jaruga	132
Bosanski smjer.....	132
Zapadna jaruga	133
Bosansko-Slovenski smjer	133
S'mjer »Univerze«.....	134
Sjeverna stijena.....	134
Lijeva jaruga.....	131
Desna jaruga — II.....	134
Sjeverozapadna stijena.....	135
Sjeveroistočni greben.....	135

Desna jairuga — III.....	135
Centralni smjer	136
Zapadni greben.....	136
VOLUJAK	137
TRNOVAČKI DURMITOR (2381 m).....	139
Glavni vrh Trnovačkog Durmitora.....	139
Sjeveroistočna stijena.....	139
Smjer Bujan-Cerčić	139
Sjeverozapadna stijena (Trzivka).....	140
Lijevo brdo	140
Smjer u lijevoj strani Trzivke	140
Smjer Cerčić-Bujan	142
Varijanta Y	142
Centralna barijera Trnovačkog Durmitora	143
Sjeverna stijena	143
Lijevo toranj	143
Lijevo brdo Trapeza	143
Centralni smjer Trapeza	145
Varijanta »VC«.....	145
Direktni smjer Trapeza	145
Desno brdo Trapeza	146
Smjer u Centralnoj glavi	146
Smjer desno od Centralne glave	147
Smjer desnom jarugom.....	147
Bosanski smjer	147
Smjer sa jezerom	149
Smjer po brdu	149
Smjer kroz desno žlijeb.....	149
Trnovački vrh	150
Sjeverni greben	150
Smjer Simunović-Jakić	150
Slovensko-hrvatski smjer	151
Bosansko-hrvatski smjer	151
Smjer Zupan-Milićev.....	151
VLASUJA (2832 m).....	152
Sjeverna stijena.....	152
Smjer Zgaga-Rakoš	152
Centralni smjer.....	152
Sjeverozapadna jaruga.....	154
Lijevo žlijeb.....	154
Smjer po lijevom rebro	155
Smjer po desnom rebro	155
STUDENAC (2298 m).....	156
Desno rub piramide.....	156
Lijevo rebro	156
STANIŠNA GORBA (2100 m).....	156
Smjer po lijevoj pukotini	157
Avionski smjer	157
Malčev žlijeb.....	157
BIOC (2396 m).....	168

OSTRiC (2250 m).....	111
Sjeverni brid.....	158
VMSTA (2301 m).....	158
Centralni smjer.....	160
Istočni brid.....	160
PLOČNIK	162
Sjeveroistočni brid.....	162
DURMITOR	163
SAVIN KUK (2330 m).....	166
Sirajer Krotie-Vadić.....	166
Smjer Rakoš-Radović.....	166
Smjer Krotin-Hanzer.....	167
Direktni smjer.....	167
Lijevi smjer.....	163
Desni smjer.....	163
SLJEME (2420 m).....	168
Bebijev smjer.....	170
Smjer Hanzer-Krotin.....	170
Direktni smjer.....	171
Smjer BuKnar-Dimltrov.....	171
ZAPADNI VRH SLJEMENA (2400 m).....	171
Smjer po sjevernoj stijeni.....	171
Zapadna stijena.....	173
Kaiminski smjer.....	173
Smjer kroz zapadnu usjeklini!.....	173
TSREZIJTIN BOGAZ (2100 m).....	175
Smjer Knabel-Waldner.....	175
Smjer kroz sjeverozapadnu stijenu.....	175
ZUPICA (2200 m—2300 m).....	177
Smjer p'o zupcima.....	177
BARIJERA BOBOTOV KUK (2530 m) _ BEZIMENOG VRH (2480 m).....	180
Jugozapadna stijena Bobotovog kuka (2&2A m).....	180
Smjer Juvan-Butinaa ¹	180
Centralni smjer.....	182
JugO'Zapadna stijena Bezimenog vrha.....	182
Smjer Lipovšek-Pipan-Avčin.....	182
Smjer Butinar-Juvan.....	VSS
Sjeverna stijena Bezimenog vrha.....	184
Smjer Lavrenčić-Waldner-Knabel.....	134
Smjer Waldner-Lex.....	186
OBLA GLAVA (2300 m).....	186
Sjeveroistočni brid.....	186
Direktni smjer.....	188
Sjeverozapadni smjer.....	188
CRVENA GREDA (2250 m).....	188
Direktni smjer.....	I ⁹⁰

PRUTAŠ (2110 m).....	19)
Smjer kroz žlijeb	190
GRUDA (2300 m).....	182
Smjer Fipan-Krofta '.....	192
Smjer Dra Gušića.....	192
KOMOVI (3484 m).....	193
VASOJEVIC KOM	193
Desna jaruga	135
Desni stup.....	185
Priječenje Komova.....	195
KUČKI DOM.....	156
Srednji (južni) vrh (2«! m).....	106
Mali (sjeverni) srednji vrh.....	19C
Smjer X.....	19G
Istočni greben Maloi; srednjeg vrha	197
PROKLETIJE	139
NICINAT (2341 m)	02.1
Zagrebački smjer	201
KOPRIVNIK (2460' m).....	201
Smjer kro'Z južnu stijenu.....	201
2UTI KAMEN (2322 m).....	203
Smjer kroz jugoistočnu stijenu.....	253
VEZIRIOVA BRADA (2490 m).....	205
Smjer po kotlovima.....	2 8
Greben Južni vrh — Srednji vrh	208
Sjeveroistočna stijena Glavnog (sjevernog) vrha	210
Sjeverni greben Južnog vrha.....	210
Očnjak (D220 m) — sjeverozapadni greben	211
SOLUNSKA GLAVA (2540 m).....	213
ISTOČNA STIJENA SOLUNSKJE GLAVE	215
Smjer lijevom rebrom Prve glave.....	215
Smjer desnim rebrom Prve glave.....	215
Smjer srednjim rebrom Prve glave.....	217
Smjer žlijebom u Drugoj glavi.....	217
Smjer po hrptu Treće glave	2(17
JUŽNA STIJENA SOLUNSKJE GLAVE	218
Smjer lijevom rebrom.....	217
Centralni smjer.....	220
Zupančičev smjer	221